

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

REHBER ÖĞRETMENLERİN REHBERLİK HİZMETLERİ
PROGRAM HAZIRLAMA SÜRECİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Yusuf ŞARLAK
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul - 2019

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı**

**REHBER ÖĞRETMENLERİN REHBERLİK HİZMETLERİ
PROGRAM HAZIRLAMA SÜRECİNE YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

**Yusuf ŞARLAK
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Danışman
Doç. Dr. Durmuş ÜMMET**

İstanbul - 2019

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.**

© 2019

ONAY

Yusuf ŞARLAK tarafından hazırlanan “Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi” konulu bu çalışma, 12/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

TEZ DANIŞMANI: Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

JÜRİ ÜYESİ: Doç. Dr. Sibel CENGİZHAN

JÜRİ ÜYESİ: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BOYACI

ÖZGEÇMİŞ

- 1998 Gebze Anadolu Lisesi
- 2003 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalından mezun olma
- 2003 Cumhuriyet Lisesi'nde rehber öğretmenliği
- 2008 Özel Bayramlar Anaokulu'nda okul müdürlüğü
- 2013 Mehmet Akif Ersoy İlkokulu'nda rehber öğretmenliği
- 2014 Milli Eğitim Bakanlığı kitap komisyonunda rehberlik uzmanı
- 2014 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına giriş
- 2015 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programından mezun olma

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Görev Yaptığı Kurum

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü

E-Posta

yusufsarlak34@hotmail.com

ÖNSÖZ

Bu araştırmada rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmam süresince hiçbir zaman yardım ve desteğini benden esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Durmuş ÜMMET'e, dostum M. Akif KARAKUŞ'a, anket çalışmalarında veri oluşumuna katkıda bulunan meslektaşlarıma, akademik çalışmalarımın her aşamasında yanımda olan ve hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan sevgili eşim Esin'e, canım kızım Naz Ayşe'ye ve kıymetli ebeveynime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yusuf ŞARLAK

ÖZET

Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Bu araştırmada rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntemle uygun olarak düzenlenen araştırmada "rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri nasıldır?" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın evreni ülkemizdeki ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde yer alan okullarda görev yapan rehber öğretmenlerden oluşmakta iken, çalışma grubu nicel boyut için Türkiye'nin farklı yerlerinde görev yapan 261 rehber öğretmene ulaşılarak, nitel boyut için ise bu rehber öğretmenler arasından maksimum çeşitlilik ilkesi doğrultusunda 5 kişi seçilerek oluşturulmuştur. Açımlayıcı sıralı desen mantığıyla ilerletilen araştırmada: nicel boyut kapsamında anket, nitel boyut kapsamında da ise görüşme formu kullanılmıştır. Her iki veri toplama aracı da literatür incelemesi, uzman görüşleri ve pilot uygulama doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik olarak nicel boyutta, internet üzerinden anket yardımıyla toplanan veriler bilgisayara kaydedilmiş ve istatistiki çözümlenmeler için SPSS 15.0 programından yararlanılarak yüzde, frekans tabloları, çapraz tablolar ve ki kare hesaplamaları gerçekleştirilmiştir. Nitel boyutta ise, gönüllük dahilinde seçilen rehber öğretmenlerle yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilerek konuya dair görüşleri ortaya konmuştur. Araştırmanın nicel boyutunda, rehber öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri yanıtlar neticesinde rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecini orta düzeyde başarılı bulduğu sonucuna ulaşılırken bu görüşleri ile kişisel bilgi formunda yer alan değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise görüşme ifadelerinin genelinde, nicel boyut sonuçlarına benzer nitelikte, orta düzeyde bir memnuniyet gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: rehber öğretmen, rehberlik hizmetleri programı, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeli, program geliştirme.

ABSTRACT

Examination of the Opinions of Guidance Teachers on the Preparation of Guidance Services Program

In this research it was aimed to examination of the opinions of guidance teachers on the preparation of guidance services program. This research, which was organized in accordance with the mixed method, where quantitative and qualitative research methods were used together, the question was "how are the opinions of guidance teachers on the preparation of guidance services program?".

While the population of the research is guidance teachers who work in primary and secondary stages in our country, the study group is consists of guidance teachers working in schools in Turkey for workgroup quantitative dimension working in different places 261 guidance teacher, reaching for the qualitative dimension in the direction of maximum diversity principle among the teachers of this guide is been chosen 5 people. In the research, which is developed with exploratory sequential design, questionnaire is used for quantitative dimension and interview formsa are used for qualitative dimension. Both of these data collection tools are prepared by the researcher in line with the literature review, expert opinions and pilot application.

Within the scope of the general purpose of the research, data collected in the quantitative scale with the help of questionnaires were recorded to the computer and the SPSS 15.0 program was used for statistical analysis and percentage, frequency tables, cross tables and chi-square calculations were performed. In the qualitative dimension, semi-structured interviews were conducted with the guidance counselors selected within the volunteerism and their views on the subject were revealed. In the quantitative dimension of the study, it was concluded that guidance services found the guidance services program preparation process moderately successful as a result of the responses of the guidance teachers to the questionnaire items, and no statistically significant difference was found between these opinions and the variables in the personal information form. In the qualitative dimension of the research, a moderate level of satisfaction was observed from the overall interview expressions, similar to the quantitative dimension results.

Key Words: guidance teacher, guidance services program, comprehensive developmental guidance model, curriculum development.

İÇİNDEKİLER

ONAY	ii
ÖZGEÇMİŞ	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMA VE SEMBOLLER	xii
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç	5
1.3. Önem	6
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Sayıtlılar.....	7
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM II: ALANYAZIN	9
2.1. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	9
2.2. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi	10
2.3. Eğitimde Rehberlik Hizmetleri	13
2.4. Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı	15
2.5. Rehberlik Hizmetleri Programı Hazırlama Süreci.....	17
2.6. İlgili Araştırmalar	20

BÖLÜM III: YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Çalışma Grubu	26
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	30
3.3.2. Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Süreci Anketi	30
3.3.3. Görüşme Formu.....	30
3.4. Verilerin Toplanması	31
3.5. Verilerin Çözümlemesi	32
BÖLÜM IV: BULGULAR	33
4.1. Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Dair Görüşlerine İlişkin Nicel Bulgular	33
4.2. Rehber Öğretmenlerin Kişisel Bilgi Formundaki Değişkenleri ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüşleri İlişkisine Ait Bulgular	47
4.3. Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Dair Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular	67
BÖLÜM V: SONUÇ	90
5.1. Yargı	90
5.2. Tartışma	92
5.3. Öneriler	98
5.3.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	98
5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	99
KAYNAKLAR	101
EKLER	106

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.2.1.1. Ankete Katılan Rehber Öğretmenlerin Araştırma Değişkenlerine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	28
Tablo 3.2.1.2. Görüşme Gerçekleştirilen Rehber Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri ve Kodlamaları	29
Tablo 4.1.1. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler işlevseldir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	34
Tablo 4.1.2. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler öğrenci, öğretmen ve veli gruplarından her biriyle çalışmaya uygun hedeflerdir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri.....	34
Tablo 4.1.3. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki kişisel sosyal rehberlik hedefleri (31 adet) nicelik olarak yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	34
Tablo 4.1.4. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki eğitsel rehberlik hedefleri (17 adet) nicelik olarak yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	35
Tablo 4.1.5. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki mesleki rehberlik hedefleri (3 adet) nicelik olarak yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	35
Tablo 4.1.6. Rehber Öğretmenlerin “Her eğitim-öğretim yılında hedef listesinden her düzey (genel, yerel, özel) için ikişer adet hedef belirlenmesi yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	36
Tablo 4.1.7. Rehber Öğretmenlerin “Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu ilin ihtiyaçlarını isabetli şekilde ortaya koymaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	36
Tablo 4.1.8. Rehber Öğretmenlerin “Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu önceki eğitim-öğretim yılının verilerini gerçekçi şekilde dikkate almaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	37
Tablo 4.1.9. Rehber Öğretmenlerin “Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	37

Tablo 4.1.10.	Rehber Öğretmenlerin “Kazanımlar öğrencilerin içerisinde buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygundur” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	38
Tablo 4.1.11.	Rehber Öğretmenlerin “Örnek olarak sunulan etkinlikler kazanımları karşılar niteliktedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	38
Tablo 4.1.12.	Rehber Öğretmenlerin “Örnek olarak sunulan etkinlikler günceldir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	39
Tablo 4.1.13.	Rehber Öğretmenlerin “Örnek olarak sunulan etkinlikler sınıf uygulamalarında öğrencilerin dikkatini çeker niteliktedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	39
Tablo 4.1.14.	Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri gerçek ihtiyacı ortaya çıkarabilecek niteliktedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	40
Tablo 4.1.15.	Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğrenciler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	40
Tablo 4.1.16.	Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğretmenler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	41
Tablo 4.1.17.	Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri veliler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	41
Tablo 4.1.18.	Rehber Öğretmenlerin “Sınıf rehberlik programı sınıf/şube rehber öğretmenleri tarafından hazırlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	42
Tablo 4.1.19.	Rehber Öğretmenlerin “Sınıf rehberlik programının hazırlanması için sınıf/şube rehber öğretmenleri yeterli bilgiye sahiptir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	42
Tablo 4.1.20.	Rehber Öğretmenlerin “Sınıf rehberlik programı okul rehberlik programı doğrultusunda sınıfın ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	43
Tablo 4.1.21.	Rehber Öğretmenlerin “Programda yer alan çalışmaların yürütülmesinde Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun üyeleri mevzuattaki görevlerini tam olarak gerçekleştirmektedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	43

Tablo 4.1.22.	Rehber Öğretmenlerin “Özel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun tüm üyeleri fikrini ortaya koymaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	44
Tablo 4.1.23.	Rehber Öğretmenlerin “Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline uygundur” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	44
Tablo 4.1.24.	Rehber Öğretmenlerin “Rehberlik Hizmetleri Sunum Sisteminin organize edilişi rasyoneldir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	45
Tablo 4.1.25.	Rehber Öğretmenlerin “Program hazırlama süreci anlaşılır bir yapıdadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	45
Tablo 4.1.26.	Rehber Öğretmenlerin “Program hazırlama süreci uygulanabilir bir programın hazırlanmasına imkân sağlamaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	46
Tablo 4.1.27.	Rehber Öğretmenlerin “Program hazırlama süreci ile ilgili olarak biz rehber öğretmenlere MEB tarafından yeterli bilgilendirme yapılmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri	46
Tablo 4.2.1.	Rehber Öğretmenlerin Cinsiyet ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları	47
Tablo 4.2.2.	Rehber Öğretmenlerin Kıdem ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları	50
Tablo 4.2.3.	Rehber Öğretmenlerin Mezun Olunan Lisans Programı ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları	54
Tablo 4.2.4.	Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Eğitim Kademesi ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları	57
Tablo 4.2.5.	Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türü ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları	61
Tablo 4.2.6.	Rehber Öğretmenlerin Hizmet Sunmakla Yükümlü Olunan Öğrenci Sayısı ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları	64

KISALTMA VE SEMBOLLER

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

RHSS: Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi

RHDK: Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu

RİBA: Rehberlik İhtiyaçları Belirleme Anketi

KPDRPM: Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları Modeli

KBF: Kişisel Bilgi Formu

RHPHSA: Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Süreci Anketi

GF: Görüşme Formu

BÖLÜM I: GİRİŞ

Bu bölümde rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi ile ilgili problem durumu, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar, sayıtlar ve araştırmanın temel değişkenlerine dair tanımlamalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüz dünyasında hayatın her noktasında olduğu gibi eğitim anlayışının da, sürekli değişim içinde olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu değişim sürecinde öğrencilere kuramsal bilginin yanı sıra onların sağlıklı, verimli ve kendini tanıyan bireyler olmaları için ilgili beceri ve değerlerin de kazandırılması elzemdir. Eğitim denen bu yolculukta her öğrencinin kendine özgü ve bireysel farklılıklara sahip olduğu kabul edilmekte, bu nedenle de öğrenci merkezli öğrenme ortamları oluşturulmaya çalışılmaktadır. İdealize edilen çağdaş öğrenme ortamlarında öğrenciler kendilerini keşfetme ve farklılıklarını kabul etmeleri için yardım ve desteğe ihtiyaç duyabilmektedirler. Bu ihtiyaca yönelik olarak da öğrencilere, eğitim-öğretim yılının başında hazırlanan rehberlik programları yoluyla psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmeti sunulmaktadır. PDR, her yaştan bireye çevresini tanıması, kendini anlaması, kendini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi, çevresine uyum sağlaması, karşılaştığı problemleri sağlıklı biçimde çözebilmesi, karar verebilme becerisini kazanması ve bunların sonucunda kendini gerçekleştirmesi için profesyonel kişilerce sunulan sistematik bir hizmettir (Özoğlu, 1997, s.144; Demirel, 2010, s.15; Kepçeoğlu, 2001, s.9; Kuzgun, 2000, s.23).

2006 yılı itibariyle Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından, rehberlik dersi olarak belirlenen saatlerde sınıf rehber öğretmenlerince uygulaması için kapsamlı model baz alınarak “İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı” hazırlanmıştır. Bu zamana kadar okullarda, PDR hizmetlerinin nasıl örgütleneceği ile ilgili olarak hizmetler modeli, süreç modeli, görevler modeli gibi çeşitli modeller uygulanmış ve gelmiştir. Bu noktada, kuramsal

temelini gelişimsel rehberlik yaklaşımından alan kapsamlı PDR programları modelinin de, PDR hizmetlerini meslek/program seçimi ve kriz durumlarına müdahale ile sınırlayan modellere bir tepki olarak ortaya çıktığı gözlenmektedir (Erkan, 2011, s.2). Kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımı, öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim dönemlerine göre yerine getirmeleri gereken gelişim görevleri olduğunu kabul ederek onlara rehberlik hizmetleri yoluyla sistemli ve programlı bir yardım sunmayı öngörür. Çünkü birey sürekli gelişim halindedir ve her bir gelişim basamağı bir sonraki gelişim basamağının hazırlayıcısıdır (Şahin, 2008, s.21).

Eğitim sürecinin bütünlüğünü oluşturan öğretim ve yönetim boyutları gibi rehberlik çalışmalarının da nihai amacı öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik açıdan bir bütün olarak en sağlıklı biçimde gelişmelerini sağlamaktır. Rehberlik, bireyi tanıma, bireyin kendisini tanımasına imkân sağlama ve artı değerler edinebilmesi adına sistemli bir biçimde yardım etme anlamını içerir (Özoğlu, 1997, s.3). Öğrenci gelişimini kapsamlı bir biçimde desteklemeyi amaç edinen bu yardım da, rehberlik hizmetleri programı aracılığıyla düzenli ve profesyonel bir hale dönüşmektedir.

Ülkemiz eğitim sistemi içerisinde rehberlik hizmetleri programının hazırlanması ve uygulanması boyutunda geçmişten günümüze farklı uygulamalar gözlenmekle birlikte mevcut dönemdeki program hazırlama süreci şu şekildedir (MEB, 2018, s.11-12):

- Rehberlik Programı, MEB'e bağlı tüm resmi ve özel okul/kurumlarda öğrenci rehberlik ihtiyaç analizlerinden, paydaş öneri/görüşlerinden ve önceki eğitim-öğretim yılına ait çalışma verilerinden yararlanılarak Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi (RHSS) doğrultusunda rehberlik programı formatında hazırlanır. RHSS, okul/kurumlar tarafından verilen rehberlik hizmetlerinin standart çerçevesidir.
- Programda o yıl için belirlenen genel hedef, yerel hedef ve özel hedeflere yönelik çalışmalara yer vermek esastır. Bu noktadaki bir diğer zorunluluk da, tüm hedeflerin öğrenci, öğretmen ve veli gruplarından her biriyle çalışılmasıdır.

Genel hedef, yerel hedef ve özel hedefler Bakanlık tarafından yayımlanan hedef listesi içerisinde belirlenir. Öğrenci, öğretmen ve velilerle çalışılabilecek konular belirlenerek oluşturulmuş olan hedef listesi, Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketi (RİBA) ile paralel

içerikte geliştirildiğinden yerel ve özel hedefler belirlenirken RİBA sonuçlarından da yararlanır (MEB, 2018, s.13).

- Rehberlik hizmetleri programı hazırlanırken merkeze alınan model, kapsamlı gelişimsel modeldir. Kapsamlı gelişimsel modelin özellikleri ise şöyledir (MEB, 2018, s.13):
 - Tüm K12 öğrencilerini kapsayıcıdır,
 - Ardışıklık arz eden esnek bir yapıdadır,
 - Öğrencilerin içerisinde buldukları gelişim döneminin özelliklerini baz alır ve onların gelişim ihtiyaçlarını karşılamayı hedefler,
 - Eğitim kurumunda hizmet sunan tüm çalışanların katılım ve işbirliği ile gerçekleşir,
 - Okulun ve çevresinin özelliklerine göre form kazanır,
 - Eğitim kurumlarında hayata geçirilen sistematize edilmiş program modelini ifade eder.
- Sunulan hizmetlerin etkililiğini artıran ve süreci kanıta dayalı hale getirmeyi sağlayan rehberlik programı, verilen hizmetlerin temelinde yer alır. Dolayısıyla hazırlanan rehberlik programının gerçekçi, işlevsel ve uygulanabilir olması gerekmektedir.
- Rehberlik programı hazırlanırken “grup çalışmaları” başlığı kapsamında istifade edilirken, "bireysel çalışmalar" bölümü bu noktada değil, haftalık program düzenlenirken (öğrenci, öğretmen, veli randevuları vb.) kullanılır. Hazırlama zorunluluğu bulunmayarak isteğe bağlılık arz eden haftalık programda, bireysel çalışmalar ile yıllık rehberlik program kapsamındaki ilgili haftalarda yer alan çalışmalara yer verilir.
- Rehberlik programı hazırlama aşamasında RHSS'ndeki “önleyici ve gelişimsel hizmetler” ve “iyileştirici hizmetler” başlığı öğrencilere yönelik yapılacak olan çalışmaları kapsarken “destek hizmetler” başlığı da öğretmen ve veli kitlesine yönelik yapılacak çalışmaları bünyesinde barındırmaktadır.
- Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM), rehberlik öğretmeni olmayan okul ve kurumlarda rehberlik programının hazırlanmasına müşavirlik eder, programda yer

alan çalışmalar okul ve kurumlarda rehberlik hizmetleri yürütme komisyonu tarafından yürütülür.

- Kadrosunda rehberlik öğretmeni bulunmayan eğitim kurumlarındaki gerek genel ve yerel hedeflere ilişkin çalışmalara, gerekse rehberlik programı hazırlama sürecine RAM koordinatörlük ve müşavirlik eder. Bu eğitim kurumlarının özel hedef belirlenmesi gerekli görülmemektedir.
- Sınıf rehberlik programının ise, okul rehberlik programı doğrultusunda, öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde tutularak, rehberlik öğretmeniyle sağlanacak olan işbirliği dahilinde sınıf rehber öğretmeni tarafından hazırlanması esastır. Sınıf rehberlik programı belirtilen formatta, yayımlanmış olan kazanımlardan istifade ederek hazırlanır (MEB, 2018, s.13-15):

Rehberlik hizmetleri programının hazırlanması sürecini eğitim bilimleri terminolojisi açısından ele aldığımızda ise karşımıza “program geliştirme” kavramı çıkmaktadır. Varış (1996, s.20) ise program geliştirmeyi eşgüdümlü çabaların bir bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu süreç hem okul içinde hem de okul dışında Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkili bir biçimde gerçekleştirmek üzere organize edilen içerik ve faaliyetlerin uygun yöntem, teknik ve materyallerle geliştirilmesini kapsamaktadır. Program düzenleme, yazılı/basılı bir program hazırlamadır. Program geliştirme ise yazılı/basılı programın uygulamada geliştirilmesidir. Bu bakımdan program geliştirme düzenlenen programın masa başında değiştirilmesi değil, bilimsel dayanakları olan ve teknik süreçlerden istifade eden kapsamlı ve sürekli bir araştırma sürecidir.

Eldeki mevcut programın verimlilik ve işlerliğinin artırılmasına yönelik uğraşların bütünü noktasında da “program değerlendirme” gündeme gelmektedir. Program değerlendirme ise, eğitim programının etkililiği hakkında karar verme sürecidir. Bu süreçte, eğitim hedeflerinin gerçekleşme düzeyi belirlenir. Ertürk, (1991, s.107) program değerlendirmeyi, “programın istendik davranışı meydana getirme bakımından iş görürlük derecesinin tespit edilmesi” olarak tanımlamaktadır. Öğretimin değerlendirilmesi ile hem uygulanan programın sağlamlığı ve önceden belirlenmiş olan hedeflere ulaştırma derecesi, hem de öğretim hizmetinin etkililik ve yeterlik derecesi ortaya konur.

Hayata dair atılacak olan tüm adımlarda olduğu gibi eğitim gibi oldukça hassas ve mühim bir konuda yeterince düşünmeden sonuca geçmek bizleri yanlış başlangıç yapmaya veya yanlış sonuca ulaşmaya götürür (Bakioğlu ve Hesapçıoğlu, 1997, s.8). Bu bağlamda, okullarımızda uygulanmakta olan rehberlik hizmetleri programlarının hazırlanma sürecine yönelik kalitenin artırılması için, var olan durumun anlaşılması ve irdelenmesi gerekir ki gelişme sağlanabilsin. Bu inceleme ve araştırma sürecine de, işin mutfağında/başında olan rehber öğretmenlerden başlanması öncelik ve gereklilik arz etmektedir.

Belirtilen bu gereklilikler ve amaçlar doğrultusunda bu araştırmada “rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri nasıldır?” sorusunun cevabı aranmıştır.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir.

1.2.1. Alt Amaçlar

Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin belirlenmesi genel amacıyla nicel boyutta aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri nedir?
- 2- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 4- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri mezun olunan lisans programına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri çalışılan eğitim kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

6- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri çalışılan okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

7- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri hizmet sunmakla yükümlü olunan öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin belirlenmesi genel amacıyla nitel boyutta ise aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik üstün/güçlü buldukları yanlar ve bu konuyla ilgili görüşleri nelerdir?

2- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik sınırlı/zayıf buldukları yanlar ve bu konuyla ilgili görüşleri nelerdir?

3- Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecinin iyileştirilmesine yönelik görüş ve önerileri nelerdir?

1.3. Önem

Araştırmadan elde edilen bulguların; rehberlik hizmetlerine yönelik program geliştirme faaliyetlerine, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü yöneticilerinin yapacak olduğu çalışmalara ve okul rehberlik hizmetleri kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacağı umulmaktadır. Ayrıca, alanyazında rehber öğretmenlerin rehberlik programı hazırlama süreci ile ilgili görüşlerini doğrudan inceleyen ve karma yöntemle yapılmış bir çalışmanın olmaması nedeniyle bu özgün araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçların, araştırmacıların bu konu ile ilgili yeni çalışmalarına ışık tutacağı umulmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmadan elde edilen bulgular;

- Konu açısından T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün rehberlik hizmetleri programı hazırlamada izlenmesini istediği süreç ile,
- Zaman açısından 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ile,
- Çalışma grubu açısından ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan rehber öğretmenler ile,
- Gerçekleştirilen istatistiksel analiz ve nitel yaklaşım teknikler ile,
- Ankette yer alan 27 madde ve görüşmede yöneltilen sorular ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlılar

Araştırmanın temel sayıltısı şudur:

- Rehber öğretmenlerin ankete ve görüşme sorularına samimi cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Rehber Öğretmen: Eğitim kurumlarındaki rehberlik servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehberlik hizmetini yürüten ve rehberlik öğretmeni olarak anılan personel (MEB Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği - 2017).

Gelişimsel Rehberlik Modeli: Öğrenci gelişimini desteklemeye ve onlara çeşitli bilgi, beceri ve yeterlikler kazandırmaya odaklanan, onların üç alanda gelişimlerinin desteklenmesi ve bu alanlarda bilgi, beceri ve yeterliklerin kazandırılmasını amaç edinen rehberlik modelidir (Nazlı, 201 s.48).

Rehberlik Hizmetleri Programı: Okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sistemli bir şekilde sunulması amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirttiği usul ve esaslar doğrultusunda hazırlanan program (MEB, 2018, s.2).

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı: Gelişimsel rehberlik modelini ve bu modelin esneklik ilkesini esas alan, öğrencilere akademik, sosyal, mesleki ve kişisel gelişim gereksinimlerinde yardımcı olmak amacıyla meydana getirilen program (Erkan, 2017, s.29).

Program Geliştirme: Hedeflerin saptanması ve öğrenciye kazandırılacak istenik davranışlara dönüştürülmesi, öğrenme yaşantıları ve eğitim durumlarının tasarlanması, tasarlanan yaşantı ve durumların örgütlenmesi, programın ve uygulamanın hedef davranışı öğrenciye kazandırıp kazandırmadığının yoklanması ve değerlendirme basamaklarından oluşan bir araştırma sürecidir (Ertürk, 1991, s.9).

BÖLÜM II: ALANYAZIN

2.1. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Günümüz okullarından beklenen: bedensel, bilişsel ve psiko-sosyal gelişim açısından bütünsel bir uyum sergileyen, kendisini ve içerisinde yer aldığı toplumu ileri noktalara taşıyan, çağın gerektirdiği olumlu vasıflara sahip bireyler yetiştirmesidir. Bu amaç doğrultusunda da eğitim sürecinde her bir öğrencinin kendine has özellikleri olan ayrı bir insan olduğu, bireysel farklılıklar arz ettiği kabul görmekte ve öğrenciyi merkeze alan bir öğrenme iklimi oluşturulmaya çalışılmaktadır. İşte bu noktada, sistemsal bir yapı ortaya koyan eğitimin kapsamındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin, bu sürecin oldukça mühim ve ayrılmaz bir unsuru olduğu reddedilemez bir gerçektir (Yazgünoğlu, 2012, s.1).

Öncül (2000, s. 691), rehberliği kişiye ruhbilimsel danışmanlık yapma, yardımda bulunma, kılavuzluk etme, etkileme ve yöneltme olarak tanımlarken; Kuzgun (2000, s.9), kendisini-çevresindeki olanakları tanıma yoluyla daha isabetli kararlar vermesi ve özünü gerçekleştirebilmesi için bireye sunulan profesyonel bir yardım süreci şeklinde ifade etmektedir. Rehberlik, öncelikle bireyi tanıma devamında onun kendisini tanıması, gerçekçi ve doğru kararlar vermesi, potansiyelini artırması, çevresine sağlıklı bir biçimde uyum sağlaması ve nihayetinde kendini gerçekleştirebilmesi için profesyonel kişilerce sunulan bilimsel bir yardım sürecidir (Aydın, 1998, s.1).

Öğrencinin çevresine uyumu ve kişilik gelişimi ile ilişkili olan çalışmayı ve bu doğrultuda sunulan hizmetleri ifade eden rehberlik (Bakırcıoğlu, 2005, s.6), bireylerin kendisini doğru ve gerçekçi bir biçimde tanıması için profesyonel ve sistemli bir yaklaşımla onlara destek olmaktır. Rehberlik, bireyin yetenek ve yeterlilikleriyle en üst düzeyde gelişim göstermesinde, ihtiyaçlarını gidermesinde, sağlıklı ve gerçekçi bir benlik algısı oluşturmasında, çevresine sağlıklı biçimde uyum sağlamasında, problem çözme kapasitesini artırmasında, mutlu ve anlamlı bir hayat sürmesinde bireye uzmanlarca sunulan bir hizmettir (Özoğlu, 1997, 34). Yılmaz ve Üre'ye (2004, s.22) göre rehberlik bu alanda uzmanlaşmış kişilerin, başarısızlıkları ve bunların olası nedenleri hususunda öğrencileri bilgi sahibi olmaları için araştırmaya sevk etme, gereken noktalarda

sağaltımcı müdahalede bulunma ve ortaya koyulan çalışmalarını yönlendirme faaliyetleridir.

Rehberlik, öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında oldukça önemli yer teşkil eden ve daha çok öğrencinin kişilik gelişimi ile ilgilenen bir hizmet türüdür (Demirel, 2010, s.7). Temel işlevi, etkili bir biçimde yol ve istikamet göstermek olan rehberlik (Külahoğlu, 2004, s.5) bireyin kendisini doğru ve gerçekçi biçimde tanıma ve sosyal hayata adapte olma sürecinde kendisine verilen destektir.

Şu noktaya kadar yapılan farklı tanımları bir araya getirdiğimizde ise rehberlik: bireyin tüm yönleriyle kendini tanıması, potansiyelini keşfetmesi, gizil güçlerini ortaya çıkarması, azami düzeyde gelişim göstermesi, isabetli seçimlerde bulunması, özgür iradesiyle kararlar verebilmesi ve mensubu olduğu topluma aktif uyum göstermesi noktasında işine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması için kişiye sunulan profesyonel, sistematik ve bilimsel bir süreçtir (Kuzgun, 2005, s.17; Yeşilyaprak, 2007, s.15; Tan ve Baloğlu, 2006, s.18).

2.2. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberliğin Gelişimi

Rehberlik hizmeti bir uğraş alanı olarak 1900'lü yılların ilk çeyreğinde Amerika'da ortaya çıkmış ve en fazla gelişimi de bu topraklar üzerinde göstermiştir. Rehberliğin gelişim sürecine baktığımızda, doğru iş kollarına doğru personeli istihdam etme hamlesi olarak tanımlanabilecek ilk çalışmaların 20.yy'ın ilk dönemlerinde mesleki rehberlikle başlayıp, bu asrın ortalarında eğitimsel rehberliğe, sonrasındaki süreçte de kişisel sosyal rehberliğe evirildiğini görebiliriz (Totan, 2014, s.22).

O dönemde ABD'de öğrencilerin erken okul terki ve sonrasında niteliksiz personel olarak kötü koşullar içerisinde çalıştırılması, potansiyel bir insan kaynağının ziyan edilmesi olarak algılanmış ve büyük bir problem olarak addedilen bu durum çeşitli platformlarda ele alınarak incelenmeye çalışılmıştır. Topyekûn tüm ülkeyi ilgilendiren bu sorunu çözüme kavuşturmak için de mevcut sistemde bir takım düzenlemelere gidilmiş ve eğitim kurumlarında mesleki yöneltmeyle ilgili bilimsel alt yapısı olan çalışmalara başlanmıştır (Nazlı, 2008, s.9).

1900'lerin hemen başlarında Weawer'in meslek seçimi il ilgili yayınladığı kitap, Parsons'ın kendi potansiyelleri için en ideal mesleği seçmeleri noktasında gençlere yardımcı olmak amacıyla açtığı meslek bürosu rehberlik alanındaki ilk somut çalışmalar olarak adlandırılabilir. Yine Parsons bu ofiste gerçekleştirdiği çalışma ve hizmetleri aktardığı "Bir Meslek Seçme" isimli bir kitapta derlemiş ve ilk kez "meslek rehberliği" kavramını kullanmıştır (Tan, 2000, s.37). Aynı dönem içerisinde Boston'da yer alan okullarda 120 civarında yetişmiş personel rehberlik uzmanı olarak göreve başlatılmış, gerek öğrenci ve öğretmenlere gerekse velilere meslekler ve çalışma koşulları ile ilgili bilgi vermek amacıyla Mesleki İnfomasyon Dairesi, sonrasında da daha kurumsal bir işlev ortaya koyan Mesleki Rehberlik Dairesi hizmete sokulmuştur. Bu atılımlara paralel olarak da hem rehberlik faaliyetlerinin hem de bu hizmeti sunacak olan rehberlik uzmanlarını yetiştirmenin ilk standartları ortaya konulmuştur (Kepçeoğlu, 2001, s.27).

PDR'nin gelişimi birden bire ve mevcuttaki şartlardan bağımsız şekilde meydana gelmemiştir. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte mesleklerin kategorileşmesi, demokrasi kavramının gerek küresel gerekse toplum içerisinde farklı kesimlerde hızla yaygınlaşmaya başlaması, hümanizmin etkisi dahilinde tüm öğrencilerin artık tek tip talebe olarak değil her biri farklı özelliklere sahip bireyler olarak görülmeye başlanması gibi faktörler eğitim kurumlarındaki PDR alanının gelişmesine ivme kazandırmıştır. Dolayısıyla, değişen dünyanın nitelikli insan gücüne her zamankinden daha fazla gereksinim duyması neticesinde eğitimde ve bu doğrultuda da PDR hizmetlerinde hızlı ve etkili dönüşüm kaçınılmaz bir hal almıştır (Nazlı, 2008, s.19).

İlk çıkışı mesleki alanda olan PDR süreç içerisinde bu alanın sınırlarını aşarak gelişimsel yaklaşım, klinik müdahale, karar verme becerisinin kazandırılması şeklinde eğitim sisteminin önemli parçası haline dönüşmüş ve psikolojik yardım hizmeti biçimlerinde de hayatın içerisinde kendine yer bulmuştur. Rehberliğin Amerika'da ortaya çıkışı ve gelişim süreci bu şekilde iken Avrupa'da gençleri daha sistemli ve profesyonel biçimde yönlendirmenin gerekliliği daha geç bir vakitte, II. Dünya Savaşı'nın sonrasında anlaşılıp benimsenmeye başlanmıştır. İlkokul itibarıyla öğrencilerin bir üst kademedeki okullara daha sağlıklı bir biçimde yönlendirilmesi için Fransa'da gerekli inceleme ve değerlendirmelerin yapılması Avrupa'daki rehberlik alanı adına öncü faaliyet olarak

adlandırılabilir. Rehberliğin Amerika’da gösterdiği gelişimin etkisinde kalan İngiltere’de ise bu hizmeti sunacak profesyonel kişilerin yetiştirilmesine 1960’ların ilk yıllarında başlanmıştır. Ardından Almanya, Avusturya ve İtalya’da da rehberlik faaliyetlerinin uzmanlık kapsamında gerçekleştirilmesi için çalışmalar başlatılmıştır (Bakırcıoğlu, 2005, s.36-37).

Rehberlik alanına dair ilk çalışmalar yurt dışında gerçekleştirilmiş gibi bir algı oluşsa da, esasında ülkemizde rehberliğin ve psikolojinin eğitimdeki yerine verilen önemin geçmişi İbni Sina (XI.yy)’ya kadar uzanmaktadır. Cumhuriyetin ilanı ile eğitimdeki yenileşme çalışmalarına başlanmış, 1939 ve 1948 müfredatlarında öğretmenlerin rehberlik vazifesi üzerine ziyadesiyle vurgu yapılmıştır (Nazlı, 2008, s.13). Eğitim anlayışında ortaya çıkan bu yeni bakış açısı dahilinde, bireysel farklılıklar, ilgi, yetenek, kabiliyet, istek, gereksinim vb. kavramlar gitgide önem kazanmış ve adı geçen bu niteliklerin bilimsel bir yaklaşımla ölçülüp betimlenmesi gündeme gelmiştir. 1953’te Gazi Eğitim Enstitüsü’nde özel eğitime gereksinimi olan çocukları eğitecek personeli yetiştirme amacıyla özel eğitim bölümü açılmış, yine aynı yıl rehberlik ve personel seçimine dair test ve envanterlerin hazırlanması için de bakanlık bünyesinde bir büro kurulmuştur (Özgül, 2007, s.45).

Türkiye’de rehberliğin temel ilkelerini merkeze alan bir eğitim programı 1950’li yıllarda hayata geçirilmiş fakat sonrasında bu çalışmalarda kayda değer bir ilerleme sağlanamamıştır. Olumlu tutumun arzulan düzeyde olmaması, nitelikli personel eksikliği vb. nedenlerle PDR hizmetlerinin gelişimi aksamış fakat yine de bu dönem içerisinde ilk kez beş yıllık kalkınma planı kapsamında bu hizmetin eğitim kurumlarında sistemli ve programlı biçimde, uzman kişiler tarafından sunulmasının gerekliliğine değinilmiştir (Doğan, 1997, s.54). 1960’ların sonlarına kadar PDR hizmetleri ortaöğretim kademesinde ve burada da sınırlı sayıda istihdam edilebilen personel eliyle yürütülerek yaygınlaştırılmaya çalışılmış fakat bu konuya dair olumlu bir anlayışın yerleşmemiş olması, altyapı-donanım eksikliği ve yetişmiş uzman sayısının azlığı gibi sebeplerle PDR alanı yeteri kadar gelişmemiştir (Yeşilyaprak, 2003, s.45).

Yetişmiş rehberlik uzmanlarının istihdam edilmesiyle birlikte 1970’lerin başında dönemin orta öğretim müfredatlarına rehberlik faaliyetleri için haftada iki ders saati

ayrılmış ve daha da önemlisi okulların bünyesinde rehberlik servisleri kurulmaya başlanmıştır (Doğan, 1997, s.57). 1974 yılında ise rehberlik uygulamaları orta öğretim kademesinde bulunan tüm okullarda yaygın hale getirilmiş ve IX. Milli Eğitim Şurası'ndaki ilgili karar neticesinde 1974-75 eğitim-öğretim yılında bu uygulama ve çalışmaların sorumluluğu sınıf öğretmenlerine verilmiştir. Bu düzenlemeyle de öğretmenlerin bu hizmet sürecine katılmaları yasal bir boyut kazanmıştır. Orta öğretimde bu gelişmeler yaşanırken rehberlik uygulamalarının ilköğretimde başlaması daha sonraki yıllara denk gelmektedir. İlk ve ortaokul eğitiminin temel eğitim adı altında 8 yıl olarak birleştirildiği sene olan 1996 itibarıyla, ilköğretim kurumlarına rehber öğretmen görevlendirmesi başlamıştır. 2001 senesinde Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinin yayımlanmasıyla birlikte, ilköğretim kurumları için de rehberlik mecburi bir hizmet haline gelmiştir (Yeşilyaprak, 2007, s.25).

Görüldüğü üzere ülkemizde XX. yüzyılın ortasından itibaren eğitim kurumlarında gerçekleştirilmeye başlanmış olan bu hizmetin yarım asrı aşan bir mazisi vardır. İlk deneme çalışmalarının başlatılması Marshall Planı kapsamında ortaya konan işbirliğine dayanmaktadır. Bu süreçte, özellikle Amerika'dan ülkemiz eğitim sistemini inceleyerek değerlendirmelerde bulunmaları amacıyla eğitim uzmanları davet edilmiştir. Bu kişiler ülkemiz eğitiminin aksaklıklarına yönelik sundukları değerlendirme raporları sonrasında toplantı, seminer ve konferanslar düzenleyerek bu pilot çalışmalara önyak olmuşlardır. Ayrıca orada edindikleri bilgi, tecrübe ve deneyimleri ülkemize döndüklerinde paylaşımları için Amerika'ya gönderilen kıymetli eğitimcilerimizden özellikle Prof. Dr. Hasan TAN ve Prof. Dr. Feriha BAYMUR, gerçekleştirdikleri uygulamaya yönelik ilk araştırma ve çalışmalarla PDR'nin Türkiye'deki gelişimine oldukça önemli katkılar sağlamıştır (Yeşilyaprak, 2003, s.12).

2.3. Eğitimde Rehberlik Hizmetleri

Bilgi çağını yakalamayı amaç edinen ülkelerin, eğitim sistemlerine yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarını gerek ferdi, gerek ulusal ve gerekse evrensel ölçekte bir bütünlük arz edecek biçimde yaşama geçirmeleri gerekmektedir (Arslan ve Erarslan 2003, s.160). Bu nedenledir ki eğitim, bir yurttaşın yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim

sürecinden geçmemiş olan bir kişi, ne yeteneklerinin tam olarak farkına varır ne de bu yeteneklerini tam olarak geliştirebilir. Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki genel hedefler kapsamında da ifade edilmekle birlikte, bireyin kendisi ve sorumluluklarını taşıdığı ailesini geçindirebilecek bir meslek sahibi olabilmesi; çevresindeki insanlarla başarılı biçimde iletişim ve ilişki kurabilmesi; yaşantısal problemlerle baş edebilmesi ve sosyal hayatın kendisine yüklediği görevleri yerine getirebilmesi için en azından temel eğitim sürecinden geçmesi elzemdir (Başaran, 1999, s.16).

Brewer'e göre eğitim ile öğrenci kişilik hizmetlerinin temel taşı olan rehberliğin hedef ve amaçları ortaktır. Her ikisi de öğrencinin kendiyle barışık, çevresiyle uyumlu, başarılı ve mutlu bir insan olması için gayret gösterir (Bakırcıoğlu,2005, s.31). İçerisinde bulunduğumuz dönemde artık, öğretmen ve bilgi/program merkezli geleneksel eğitim anlayış yerini öğrenciyi merkeze alan çağdaş eğitim anlayışına bırakmıştır. Her bir öğrenciyi sahip olduğu bireysel farklılıklar sebebiyle değerli varlıklar olarak gören çağdaş eğitimin öncelikli amacı: gerek kendi gerekse toplumun mutluluk ve refahı için bedensel, psikolojik ve sosyal açıdan uyumlu bir gelişim ortaya koyan bireyler yetiştirmektir (Yeşilyaprak, 2003, s.8). Sistemsel bir yapıya sahip olan eğitim olgusunun tüm unsurları gibi rehberlik faaliyetlerinin de nihai gayesi, öğrencilerin gelişimlerinin bir bütün halinde ilerlemesini sağlamaktır (Bakırcıoğlu, 2005, s.14).

Kişinin başarılı ve mutlu olmasını sağlamayı amaçlayan PDR hizmetleri de, bireyin bahsi geçen bu olumlu vasıfları kazanması için uğraş göstermektedir. Bu nitelikler: kendini tanıma ve gerek üstün yönleri gerekse zaafı ile kendini kabul etme, problemler karşısında yılmama ve yeni stratejilerle yeni çözümler geliştirme, çalışma potansiyelini azami düzeyde hayata geçirme ve üretme, çevresiyle etkili iletişim kurma ve toplumsal hayata uyum sağlama, ilgi-yetenek-kişilik özelliklerini bilme ve bu özellikleri ile meslekler arasında bağ kurabilme, zamanı en verimli şekilde yönetme ve enerjisini doğru şekilde kullanma, alternatifler arasından seçim yaparken etkili kararlar verebilme ve bu kararları uygulamaya geçirme, insani değerleri önemli kılma ve bunları davranışlarına yansıtma, öğrenmeye yönelik olumlu tutum besleme ve çalışma azmi sergileme olarak ifade edilebilir (Erkan, 2011, s.45; Bakırcıoğlu, 2005, s.9).

2.4. Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı

Girdi, işlem, çıktı ve dönüt öğelerine sahip olması nedeniyle eğitim açık bir sistemdir ve bu açık sistemin başlıca unsurları öğrenci, öğretmen ve programdır (Gözütok, 2003, s.160). Bu sistemin içerisinde uygulayıcı rolünü icra ederek yer alan öğretmen, öğrencisinin arzulan vasıflara sahip olarak yetişmesi için tüm imkân ve fırsatları kullanmak zorundadır. İşte bu zorunluluk eğitimin her aşamasının bir plan ve programa bağlanması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir (Küçükahmet, 2007, s.5). Bu doğrultuda, eğitim kurumlarında PDR hizmetlerinin sunumu da yıllık programlar vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir.

Toplumların eğitime yönelik olan ideolojik ve felsefik yaklaşımları gerek ulusal gerekse küresel düzeyde meydana gelen bilim, sanat ve teknoloji sahasındaki büyük değişimlerin paralelinde farklılaşmaktadır. Tabiatıyla bu değişim de, eğitim sistemi içerisinde kullanılan programlarla ilgili yaklaşım, kuram, model, yöntem ve tekniklere yansımaktadır (Gökmenoğlu, Eret ve Kiraz, 2010, s.8). Dolayısıyla PDR programlarının çeşitliliğine dair geçmiş dönemlerde farklı kuramsal temeller üzerinden hareket eden çeşitli yaklaşımlarla karşılaşmamız da gayet doğaldır.

Geçmişten günümüze kriz yönelimli yaklaşım, iyileştirici-çare bulucu yaklaşım ve önleyici yaklaşım şeklinde bir sürecin takip edildiği PDR programları anlayışında, son dönemlerde ortak bir paydada buluşulduğu gözlenmektedir. Bahsi geçen bu ortak nokta, başta Amerika'daki çoğu eyalet ve ülkemiz olmak üzere dünyadaki birçok eğitim sisteminin PDR hizmetleri programlarının dayanağı olan gelişimsel yaklaşımdır. Fakat şuan için, kabul gören gelişimsel yaklaşım anlayışına ulaşıncaya kadar PDR hizmetlerinin küresel değişimlere, sosyal dinamiklere ve eğitim kavramına olan bakış açısındaki farklılaşmalara duyarlı olarak bazı kuramsal yaklaşımları denemek durumunda kaldığı da bir gerçektir (Erkan, 2011, s.24; Yeşilyaprak, 2013, s.18).

İsminden de anlaşılacağı üzere gelişim psikolojisinin bilgi birikiminden istifade eden gelişimsel yaklaşıma göre, farklı yaş aralıklarında bulunan bireylerin yerine getirmeleri gereken bazı görev ve karşılımları gereken bir takım ihtiyaçlar bulunmaktadır (Bacanlı, 2012, s.34; Deniz, 2012, s17; Yeşilyaprak, 2017, s.35). PDR hizmetlerinin de, öğrencilerin içerisinde yer aldığı dönemin özellikleri doğrultusunda ve bu dönemin

gereksinimlerini karşılar nitelikte olması gerektiği bu yaklaşımın öncüleri tarafından savunulmaktadır. Dolayısıyla bu yaklaşımın temel hedefi öğrencilerin gelişim görevlerinin farkına varması ve hayat içerisinde bu görevleri başarıyla yerine getirebilmeleri için sorumluluk taşımalarıdır (Erkan, 2011, s.16).

1960'lı yıllarda ortaya çıkan, öğrencilerin akademik ve toplumsal yaşamlarında başarılı olabilmeleri için gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlayan gelişimsel PDR yaklaşımı, her insanın içerisinde bulunduğu yaş itibariyle yerine getirmesi gereken bir takım ödevler olduğu savından hareketle öğrencilere bu görevlerini başarıyla tamamlayabilmeleri için profesyonel, sistemli ve programlı bir yapı içerisinde yardımcı olmayı öngörmektedir. Bireyin hayatı boyunca sürekli gelişim halinde olduğunu kabul eden bu yaklaşımın temel odağı, öğrencilerin yaşantılarının tüm alanlarında nasıl etki sahibi olabilecekleri ile ilgili öğrenmelerine destek olmak ve öğrencilere daha etkili kararlar alıp bunları isabetli şekilde hayata geçirebilmeleri için gerekli yeterlikleri kazandırmaktır (Nazlı, 2008, s.34; Terzi, 2004, s.27).

Geriye doğru baktığımızda PDR hizmetlerinin nasıl organize edilip örgütleneceği noktasında ise süreç, hizmetler, görevler ve kapsamlı model gibi farklı modellerin okullarda kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Özellikle, PDR hizmetlerini sadece mesleki seçim sürecinde öğrenciye yardım ve gerektiğinde kriz niteliğindeki olaylara müdahale ile sınırlı gören geleneksel anlayışa bir tepki olarak ortaya çıkan Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları Modeli (KPDRPM) gelişimsel yaklaşımı temele almakta ve bu doğrultuda şekillenmektedir. Bu model, PDR hizmetlerinin okulöncesinden ortaöğretimin sonuna kadar sistemli ve kapsamlı bir biçimde planlanıp uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini öngörmektedir (Girgin, 2005, s.34).

Gelişimsel rehberliği merkezine alan KPDRPM öğrencilere akademik, sosyal, mesleki ve kişisel gelişim gereksinimlerinde yardımcı olmak amacıyla ihtiyaç olan çalışma ve süreçleri organize ederek profesyonel personelin kaynak ve materyalleri düzenlemesini sağlayan sistemli, planlı ve hesap verebilirliği esas alan bir modeldir (Erkan, 2017, s.29). Ülkemizde de 2006-2007 eğitim-öğretim yılı itibariyle ilk ve ortaöğretim kademelerindeki rehberlik programlarında uygulanmaya başlanan (Külahoğlu, 2015, s.42) KPDRPM tüm öğrencilere yönelik PDR çalışmaları ile yapılandırılmış grup

yaşantılarını ön plana çıkarmaktadır. Bu modelde yönetsel ve bürokratik işler, servis yönelimli yaklaşım ve sınırlı değerlendirme anlayışı önemini yitirmektedir (Doğan, 1997, s.65).

2.5. Rehberlik Hizmetleri Programı Hazırlama Süreci

Sunulan hizmetlerin merkezinde yer alan rehberlik programı, etkililiği artırır ve kanıta dayalı görev sunmayı destekler. Dolayısıyla hazırlanacak olan rehberlik programının işlevsel, gerçekçi ve uygulanabilir niteliklere sahip olması gerekmektedir. Öncelikli olarak hedefleri belirlemek esastır. Rehberlik hizmetleri programı hazırlama sürecine ilişkin üç ayrı hedef başlığı ifade edilmektedir. Bunlar: genel hedef, yerel hedef ve özel hedef şeklindedir (MEB, 2018, s.6):

- Genel hedefler, rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin, öncelikli ihtiyaçlar doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından her eğitim-öğretim yılı için iki adet olarak tespit edilen, okulların kendi rehberlik programında yer vermek zorunda olduğu çalışma ve faaliyetlerdir. Genel hedeflere ilişkin çalışmaların öğrenci, öğretmen ve veli paydaşlarına yönelik olacak şekilde planlanması en önemli husustur.
- Yerel hedefler, Milli Eğitim Bakanlığının tespit ettiği genel hedeflerden farklı olmak şartıyla liste içerisindeki hedeflerden, ihtiyaç analizleri sonuçlarını karşılar nitelikte, rehberlik hizmetleri il danışma komisyonları tarafından her eğitim-öğretim yılı için iki adet olarak tespit edilen, okulların kendi rehberlik programında yer vermek zorunda olduğu çalışma ve faaliyetlerdir. Yerel hedeflere ilişkin çalışmaların öğrenci, öğretmen ve veli paydaşlarına yönelik olacak şekilde planlanması en önemli husustur.
- Özel hedefler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın tespit ettiği genel ve rehberlik hizmetleri il danışma komisyonlarının belirlediği yerel hedeflerden farklı olmak şartıyla hedefler listesi içerisinde, ihtiyaç analizleri sonuçları doğrultusunda ortaya konan öncelikli öğrenci rehberlik ihtiyaçlarını karşılar nitelikte, eğitim kurumları tarafından her eğitim-öğretim yılı için iki adet olarak tespit edilen,

okulların kendi rehberlik programında yer vermek zorunda olduğu çalışma ve faaliyetlerdir. Özel hedeflere ilişkin çalışmaların öğrenci, öğretmen ve veli paydaşlarına yönelik olacak şekilde planlanması en önemli husustur (MEB, 2018, s.7).

Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu (RHİDK), Bakanlığın belirlediği iki genel hedef haricinde her eğitim-öğretim yılı için il düzeyindeki rehberlik hizmetlerine yönelik, yine Bakanlık tarafından yayımlanan hedef listesinden eğitim kurumlarınca yerine getirilmesi gereken iki yerel hedef belirler. RHİDK, bir önceki eğitim-öğretim yılının ihtiyaç analizleri sonuçlarını, kendilerine ulaşan diğer veriler ile eğitim kurumlarının tür-kademelerinin tümünde uygulanabilirlik kriterini de dikkate alarak bu iki yerel hedefi tespit eder. İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve RAM'ların görevi ise RHİDK toplantılarına gelirken kendi hizmet sahasındaki öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarına yönelik her türlü bilgi ve belgeyi hazır etmektir. Yerel hedeflerin tespiti noktasında ihtiyaç halinde birden fazla toplantı tertiplenebilir. RHİDK çalışmalarını rehberlik hizmetleri program hazırlama kitapçığında belirtilen takvime göre planlar ve gerçekleştirir (MEB, 2018, s.11).

Rehberlik programı, eğitim kurumları tarafından sunulan rehberlik hizmetlerinin standart çerçevesi olan Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi'nden (RHSS) hareketle belirtilen formatta hazırlanır. Bu program hazırlanırken göz önünde tutulması gereken bazı hususlar vardır. Bunlar: Bakanlık bünyesinde yer alan tüm eğitim kurumlarındaki öğrenci rehberlik ihtiyaç analizleri, önceki eğitim-öğretim yılına ait çalışma/değerlendirme verileri ve paydaş görüş/önerileridir. Sunum sistemi kapsamında, eğitim kurumlarındaki rehberlik hizmetleri şu üç ana kategoriden oluşmaktadır. Rehberlik programı hazırlama aşamasında Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi'ndeki "önleyici ve gelişimsel hizmetler" ve "iyileştirici hizmetler" başlığı öğrencilere yönelik yapılacak olan çalışmaları kapsarken "destek hizmetler" başlığı da öğretmen ve veli kitlesine yönelik yapılacak çalışmaları bünyesinde barındırmaktadır (MEB, 2018, s.12):

* **Önleyici ve Gelişimsel Hizmetler:** - Sınıf Rehberlik Programı - Bireyi Tanıma Çalışmaları - Bilgi Verme Çalışmaları (kişisel sosyal rehberlik, eğitsel rehberlik, mesleki rehberlik) - Yöneltilme ve İzleme

* **İyileştirici Hizmetler:** -Bireysel Psikolojik Danışma - Grupla Psikolojik Danışma - Psiko-sosyal Müdahale (bildirim yükümlülüğü, koruyucu ve destekleyici tedbir, intihar) - Sevk/Yönlendirme

* **Destek Hizmetler:** - Müşavirlik (veliye yönelik, öğretmene yönelik)
-Program Yönetimi, Araştırma, Proje - İşbirliği (toplantılar, faaliyetler)
- Mesleki Gelişim

Programdaki temel esas o yıla ait genel hedef, yerel hedef ve özel hedeflere yönelik çalışmalara yer vermektir. Her üç hedefe ilişkin çalışmaların öğrenci, öğretmen ve veli paydaşlarına yönelik olacak şekilde planlanması da bir diğer önemli noktadır. Genel, yerel ve özel hedeflerin, içerisinden belirlendiği hedef listesi rehberlik hizmetleri sunum sistemi doğrultusunda öğrenci, öğretmen ve velilerle çalışılabilecek konular tespit edilerek oluşturulmuş listedir. Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketi (RİBA)'nin hedef listesi doğrultusunda geliştirilmiş olması nedeniyle yerel ve özel hedefler belirlenirken bu anketlerden elde edilen sonuçlarından da istifade edilir. Rehberlik hizmetleri programları bir/daha fazla model esas alınarak hazırlanır. Ülkemiz programı hazırlanırken merkeze alınan model, kapsamlı gelişimsel modeldir. Kapsamlı gelişimsel modelin özellikleri ise şöyledir (MEB, 2018, s.14):

- Tüm K12 öğrencilerini kapsayıcıdır,
- Ardışıklık arz eden esnek bir yapıdadır,
- Öğrencilerin içerisinde buldukları gelişim döneminin özelliklerini baz alır ve onların gelişim ihtiyaçlarını karşılamayı hedefler,
- Eğitim kurumunda hizmet sunan tüm çalışanların katılım ve işbirliği ile gerçekleşir,
- Okulun ve çevresinin özelliklerine göre form kazanır,
- Eğitim kurumlarında hayata geçirilen sistematize edilmiş program modelini ifade eder.

Rehberlik programı hazırlanırken “grup çalışmaları” başlığı kapsamında istifade edilirken, "bireysel çalışmalar" bölümü bu noktada değil, haftalık program düzenlenirken (öğrenci, öğretmen, veli randevuları vb.) kullanılır. Hazırlanması zorunluluğu bulunmayıp isteğe bağlılık arz eden haftalık programda, bireysel çalışmalar ile yıllık

rehberlik program kapsamındaki ilgili haftalarda yer alan çalışmalara yer verilir. Kadrosunda rehberlik öğretmeni bulunmayan eğitim kurumlarındaki gerek genel ve yerel hedeflere ilişkin çalışmalara, gerekse rehberlik programı hazırlama sürecine RAM koordinatörlük ve müşavirlik eder. Bu yardım doğrultusunda hazırlanan programdaki çalışmalar ise o kurumun rehberlik hizmetleri yürütme komisyonu tarafından hayata geçirilir. Bahsi geçen bu eğitim kurumlarında özel hedef belirlenmesi kendilerinden beklenmemektedir. Sınıf rehberlik programının ise okul rehberlik programı doğrultusunda, öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde tutularak, rehberlik öğretmeniyle sağlanacak olan işbirliği dahilinde sınıf rehber öğretmeni tarafından hazırlanması esastır. Sınıf rehberlik programı belirtilen formatta, yayımlanmış olan kazanımlardan istifade ederek hazırlanır (MEB, 2018, s.13).

2.6. İlgili Araştırmalar

Literatür incelendiğinde doğrudan, rehber öğretmenlerin rehberlik programı hazırlama süreci ile ilgili görüşlerini içeren bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu araştırmada ele alınıp incelenen konuyla ilişkili olduğu düşünülen, rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, öğrenci, okul müdürleri vb. paydaşların rehberlik programları/hizmeti ile ilgili görüşlerinin incelendiği araştırmalar ise aşağıda sunulmuştur:

Hatipoğlu tarafından Türkiye’de toplam kırk altı ilde 2009-2010 yılları arasında dört yüz kırk beş kişiye ulaşılarak gerçekleştirilen araştırmada ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev alan psikolojik danışmanların yürüttükleri PDR uygulamalarının, diğer bir deyişle pratik becerilerinin nasıl olduğu incelenmiş ve bu kapsamda, psikolojik danışmanların gerçekleştirdikleri uygulamaların çalışma yaşamına ilişkin özellikleri, çalışılan okulun fiziki koşulları ve lisans eğitimleri sırasında aldıkları uygulamalı ders sayıları açısından farklı olup olmadığı araştırılmıştır. Nicel yöntemine uygun olarak düzenlenen araştırmada okullarda gerçekleştirilen PDR uygulamaları için anket ve demografik değişkenler için de kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Analizlerde, Tek Yönlü Varyans Analizi, Kay-Kare, Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi uygulanmış ve neticesinde: rehberlik programı geliştirme sürecini %70 oranında rehber öğretmenlerin gerçekleştirdiği fakat değerlendirme boyutunda bu oranın % 55’e düştüğü ve sunulan

hizmet çeşitliliğinin de kıdem, mezuniyet düzeyi, çalışılan okul düzeyi gibi değişkenlere göre farklılık arz ettiğini belirlemiştir.

“2006 İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı”nın ilköğretim boyutunun, program tasarısına bakılarak ve uzman-rehber öğretmen görüşlerinden yararlanılarak değerlendirilmesi amacıyla Demirel (2010) tarafından nitel araştırma yaklaşımıyla gerçekleştirilen araştırmada doküman analizi ile görüşme teknikleri kullanılmış ve ölçüt olarak da eğitim programının temel öğeleri baz alınmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme doğrultusunda seçilen program geliştirme uzmanı, konu alanı uzmanı ve rehber öğretmenlerden oluşan otuz katılımcıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının isabetli bir vizyon doğrultusunda, kapsamlı gelişimsel rehberlik anlayışına uygun ve süreç ağırlıklı olarak hazırlandığına yönelik genel bir görüşün olduğu fakat okul boyutundaki uygulamaya dönük problemlerin giderilmesiyle daha da fazla verim elde edilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Taşkaya’ya (2010) ait, nitel araştırma türünde desenlenen ve Mersin ilinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan yirmi iki sınıf öğretmeni ile yürütülen ilköğretim okullarındaki PDR hizmetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelendiği araştırmada ise veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış, ardından da verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmada sunulan bu hizmetin arzulanan seviyede olmadığı, tüm okullarda rehber öğretmenin bulunmasının elzem olduğu çünkü başarılı ve yeterli bir PDR hizmetinin gerek öğrenci gerekse veli noktasında oldukça yarar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bal Bardakçı (2011) betimsel tarama modelini kullanarak psikolojik danışmanlar, sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinin kapsamlı gelişimsel rehberlik programı hakkındaki görüşlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, mevcut okuldaki görev süresi, sınıftaki öğrenci sayısı ve okuldaki öğrenci sayısı şeklindeki beş değişkene göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmaya Osmaniye İli Merkez ve Düziçi ilçesindeki resmi okullardan on altı psikolojik danışman, yüz doksan beş sınıf öğretmeni ve yüz yirmi bir sınıf rehber öğretmeni olmak üzere üç yüz otuz iki kişi katılmıştır. Karma yöntemin işe koşulduğu bu araştırmanın birinci aşamasında araştırmaya katılanlara kaynak taraması

ve uzman görüşü doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan anket uygulanmış, ikinci aşamada ise anket uygulanan bu kişiler arasından seçilen on sınıf öğretmeni, dokuz sınıf rehber öğretmeni ve altı psikolojik danışman ile de yine araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış form kullanılarak görüşülmüştür. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenlerinin ilgili programın öğrencilerin kişisel-sosyal ve eğitsel ihtiyaçlarını karşılaması noktasında daha olumlu düşündüğü ve psikolojik danışmanların müşavirlik hizmeti sunarak öğrencilerin problemlerini çözme hususunda diğer öğretmenlerle işbirliği içerisinde olduğu görüşü her üç grup tarafından da onaylanmıştır.

PDR hizmetlerine ilişkin okul müdürlerinin görüşlerini nitel yaklaşımla inceleyen Camadan ve Sezgin (2012), araştırmalarını okullarında kadrolu şekilde en az bir yıldır görev yapan psikolojik danışman bulunan on dokuz okul müdürüyle gerçekleştirmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Öğretmen, veli, okul yönetimi, mesleki rehberlik, kişisel-sosyal rehberlik ve eğitsel rehberlik temaları doğrultusunda yürütölen araştırma çalışma, değerlendirme ve öneri olmak üzere üç ana kategori üzerinden biçimlendirilmifir. Araştırmanın sonucuna göre okul müdürlerinin çoğunluğu gerçekleştirilen bu çalışmaları gerekli ve başarılı bulduğunu, rehberlik plan ve programlarının hazırlanmasında ise öğretmenlerle işbirliği yapıldığını ifade etmiştir.

Durmuş'un (2012) sekizinci sınıf rehberlik programının eğitsel ve mesleki gelişim kazanımlarının değerlendirilmesi için öğretmenlerin görüşlerine başvurduğu çalışmasında tarama modeli kullanılmış ve örnekleme Kars ili merkezi ilköğretim okullarında görev yapan otuz sekiz sınıf rehber öğretmeninden meydana getirilmifir. On sekiz maddeden oluşan anketten elde edilen veriler yüzde, frekans ve ki kare hesaplamaları yapılarak yorumlanmıştır. Araştırma neticesinde, rehberlik uygulamalarına ayrılan zamanın ve araç-gereç desteğinin yetersiz olduğu, öğretmenlerin kazanımlardan yeteri kadar haberdar olmadığı ve bu noktada hizmet içi eğitime gereklilik duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yazgünoğlu'a (2012) ait, okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programına yönelik görüşlerini cinsiyet ve mesleki tecrübe açısından tespit etmeyi amaçladığı betimsel araştırmada veriler araştırmacı tarafından

geliştirilen, beş dereceli Likert ile ölçeklendirilen anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini Mersin ili Tarsus ilçe merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan okul ve sınıf rehber öğretmenlerden meydana getirilmiştir. Öğretmenlerin anket maddelerinin geneline olumlu yanıt vererek programı isabetli ve yararlı buldukları fakat sınıf rehberliği için ayrılan sürenin yetersizliği, bazı kazanımların işaret edilen etkinlikle bir ders saati içerisinde kazandırılmasının zor olduğu ve ölçme-değerlendirme çalışmalarının nasıl yapılması gerektiği ile ilgili yeterli bilginin sunulmadığı noktasında sorun belirttikleri ortaya konulmuştur.

Torunoğlu'nun (2015) "meslek liselerinde görev yapan rehber öğretmen ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına yönelik görüşleri" başlıklı araştırmasının evreni Kırşehir ili merkezinde görev yapan okul rehber öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenleri iken, örneklemini ise yine aynı ilde 2013-2014 eğitim-öğretim yılında görev yapan toplam tüz otuz bir öğretmenden oluşmuştur. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket yoluyla elde edilmiş ve bu verilerin analizinde yüzde, frekans ve aritmetik ortalama istatistikleri, bağımsız gruplar için t testi ve Kruskal Wallis H analiz teknikleri işe koşulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenler rehberlik programının ihtiyaçlara uygun şekilde tasarlandığı, hedefler ve ölçme araçlarının anlaşılır olduğu fakat öğrencilerin mesleki kararları almalarında yeterli desteği sağlayamadığı ve etkinliklerin tam anlamıyla hayatilik ilkesini kapsamadığını ifade etmişlerdir.

Sağlam ve Topçu'ya (2015) ait, öğrenci görüşleri doğrultusunda 9.sınıf rehberlik programının etkililiğinin değerlendirildiği çalışmada tarama modeli benimsenmiş olup Zonguldak il merkezine bağlı ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören dört yüz seksen sekiz lise öğrencisine araştırmacı tarafından geliştirilen ve faktör analizi sonucunda güvenilirlik düzeyi 0.96 olarak hesaplanan veri toplama aracı uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin sunulan rehberlik hizmetlerini tam anlamıyla etkili bulmadıkları ve öneri olarak da okullardaki rehber öğretmen sayısı ile bu hizmet türü için ayrılan sürenin arttırılabileceği, ayrıca rehberlik bilincinin istenen seviyelere taşınabilmesi için de öğretmen ve idarecilere hizmet içi eğitim verilmesi önerileri ortaya konmuştur.

KKTC Gazimağusa’da ortaöğretim kademesinde görev yapan psikolojik danışmanlara göre okul müdürlerinin PDR hizmetlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla Akpınar (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise nitel araştırma yöntemi esas alınarak, fenomenolojik desen kullanılmıştır. Beş farklı okuldan on üç kişiye ulaşılarak oluşturulan çalışma grubundan, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu doğrultusunda, toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul müdürlerinin rehberlik programlarının hazırlanmasında gerekli işbirliği ve yardımı sağlamadıkları fakat PDR hizmetlerinin gerekliliğine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları, rehberlik servisi çalışanlarına önem verdikleri, donanım ve materyal için destek oldukları ortaya konmuştur.

Tagay ve Çakar’a (2017) ait, nitel araştırma yöntemiyle hazırlanan ve bir olgu-bilim çalışması olan “okullarda yürütülen PDR hizmetlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri” konulu araştırmanın çalışma grubu ilkokul, ortaokul, lise ve RAM’larda psikolojik danışman olarak görev yapan otuzu kadın, on sekizi erkek olmak üzere toplam kırk sekiz katılımcıdan oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucunda ise öğrenci, aile ve öğretmenlere sunulan hizmetlerin icrasında en sık yaşanan sorunların: veli ilgisizliği, ebeveynlerin okula yeteri kadar gelmemeleri, öğretmen ve idarecilerin olumsuz tutumla birlikte çalışmalara isteksiz katılmaları ve sunumlar için uygun mekân bulamama olduğu belirtilmiştir.

Yapılmış olan ilgili araştırmalara bakıldığında kullanılan yöntem (karma) ve veri toplama araçları (anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu) açısından benzer örneklerle rastlansa da rehber öğretmenlerin rehberlik programı hazırlama süreci ile ilgili görüşlerini içeren bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Rehberlik programına yönelik görüşlerin incelendiği araştırmalarda ise, öğretmen ve yöneticilerin ilgili programları yeteri kadar etkili bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma yöntemleri tasniflemesinde başlıca bir kategori olarak ele alınıp incelenen ve her geçen gün popülaritesi hızla artan karma yöntem araştırması, nicel ve nitel yöntemlerin harmanlanarak birlikte kullanımıyla gerçekleşmektedir. Fakat bu araştırma türü nicel ve nitel yöntemlerin basit bir bileşimi değil her iki türün de güçlü ve üstün yanlarının birbirini destekler nitelikte kullanıldığı kapsamlı bir kaynaştırma çalışmasıdır. Pragmatik, çoğulcu, seçici ve dönüştürücü bir yaklaşım sunan karma yöntem, tekil kullanımda nicel yöntemin bağlamın anlaşılmasını güçleştirmesi, nitel yöntemin ise dar kapsamlı oluşuna yönelik önyargıları bertaraf edip, bu yöntemlerin tabiatında olan sınırlılıkları minimize etme hususunda yarar sağlamaktadır (Fırat, Kabakçı ve Ersoy, 2014, s.65). Dolayısıyla, tek yöntemli desenlerin sonuç sunamadığı araştırma problemlerine daha doyurucu şekilde yanıtlar verebilmek için karma yöntem işe koşulabilmektedir. Metodolojik bir çalışma içeren ve araştırma verilerinin daha etkin bir biçimde kullanımına imkân tanıyan karma yöntem araştırmaları, pek çok alanda olduğu gibi sosyal bilimlerde özellikle de eğitim bilimlerinde daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabilmesi adına tercih sebebidir (Fırat, Kabakçı ve Ersoy, 2014, s.66). Bu çalışma her iki yöntemin (nicel ve nitel) sınırlı kalan yanlarını asgari düzeye indirirken, her iki yöntemin (nicel ve nitel) üstün yönlerini kullanarak en uygun verilerin elde edilmesine olanak sağlayan karma araştırma yönteminin açımlayıcı sıralı desen modeline göre gerçekleştirilmiştir. Nitel ve nicel verilerin harmanlanarak kullanıldığı karma yöntem araştırmalarında açımlayıcı sıralı desen, araştırmacının sürece nicel bir yaklaşımla başladığı, ikinci aşamadaki nitel yaklaşımla da daha ayrıntılı ve özel sonuçlara ulaşmaya gayret ettiği bir karma yöntem desendir. İkinci (nitel) aşamanın amacı; nicel veriler ışığında ortaya çıkan ilişki ve yönelimleri derinlemesine bir bakış açısıyla ele alarak açıklamaktır (Kaptan, 2010, s.62). Bu çalışmada nicel verilerin analizi neticesinde elde edilmiş olan bulguları daha derinlemesine bir yaklaşımla açıklamak için de sürecin ikinci basamağında nitel verilerden istifade edilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasını teşkil eden nicel kısmında, en az iki değişken arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek ve neden-sonuç noktasında ilgili ipuçlarına ulaşmak amacıyla gerçekleştirilen genel tarama araştırma modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2008, s.58). Bu araştırmanın nicel bölümü, araştırmacı tarafından hazırlanan ve çalışma grubu içerisinde yer alan rehber öğretmenlerce yanıtlanan anketten elde edilen verilerin analizi yapılarak ileriye taşınmıştır.

Araştırmanın ikinci safhası olan nitel bölümünde ise araştırmanın problem cümlesi kapsamındaki alt problemlere cevap bulabilmek için daha ayrıntılı verilere ve derinlemesine analizlere başvurulmuştur. Nitel araştırmalarda az sayıda eleman üzerinde çalışılabilmesinin en önemli faktörü bu tür araştırmalarda, elde edilecek olan sonuçlarla genellemeye gitme endişesinin taşınmamasıdır. Dar kapsamlı örneklem üzerinde çalışmanın bir diğer nedeni de, nitel araştırmalarda genişlik kaygısı gütmeyen derinlemesine inceleme yapmanın öncelikli olmasıdır. Araştırmayı gerçekleştiren kişi ele aldığı az sayıda durum, olay ya da varlık üzerinde derinlemesine bir çalışma gerçekleştirmektedir. Bu noktada ön plana çıkan avantaj, araştırmacının niceliksel olarak fazla olan örnekleme ulaşmak için harcayacak olduğu enerji ve zamanı, az sayıdaki durum, olay ya da varlığı çok farklı yönleriyle ve çok daha detaylıca ele alıp inceleyebilmesidir (Yeşil, 2010, s.53). Bu sebeple bireylerin kendilerine sunulan ilgili olguya dair algılarını, yaşantılarını ve buna yükledikleri anlamları ortaya çıkarmayı hedefleyen çalışmalar için oldukça uygun olan “fenomonoloji” desen kullanılmış olup, nicel kısımda ortaya çıkan ilgili değişkenlere yönelik bireylerin algıları, derinlemesine ve bütüncül yaklaşımla ortaya konulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada, ulaşılabilen ve anket maddelerini yanıtlamayı kabul eden herkes araştırmaya katılabilir temel özelliği baz alınarak rehber öğretmenlere internet ortamında ulaşılmış ve veri toplama araçları çevrimiçi form haline dönüştürülerek yine internet üzerinden kendilerine iletilerek cevaplamaları sağlanmıştır. 269 rehber öğretmen internet ortamında kendileriyle paylaşılan ankete katılım göstererek araştırmanın çalışma grubunu

meydana getirmiş fakat yönergenin dışında yapılan eksik cevaplamanın olduğu 8 anket işleme katılmamıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise, nicel olarak analiz edilen verilerin anlamlandırılması, ayrınılandırılması ve derinlemesine analiz edilebilmesi için ankete katılan rehber öğretmenler içerisinde 5 kişi seçilerek kendileriyle yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Bu noktada ise, bireylerin çeşitliliğini azami derecede yansıtmak amacıyla “maksimum çeşitlilik” yöntemi ile evrene yönelik genelleme yapmak gayesi gütmeyen çeşitlilik gösteren durumlar arasında ne tür ortaklıkların veya benzerliklerin var olduğunu bulma amacıyla çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Böyle bir tercihte bulunulmasındaki amaç, nicel anlamda küçük bir grup meydana getirmek ve üzerinde araştırma yapılacak olan problemle ilişkisi olan bireylerin ele alınan değişkenler noktasında çeşitliliğini azami seviyede yansıtmaktır. Böylece de, farklılık arz eden olaylar/durumlar arasındaki olası temaları/ilişkileri ve bunların ne oranda olduğunu ortaya çıkarmak oldukça kolaylaşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.58).

Bu çalışmada maksimum çeşitlilik yöntemi hayata geçirilirken kişisel bilgi formundaki değişkenler göz önünde tutulmuştur. Bu değişkenler sırasıyla cinsiyet, kıdem, mezun olunan lisans programı, görev yapılan eğitim kademesi, görev yapılan okul türü ve hizmet sunmakla yükümlü olunan öğrenci sayısıdır. İnternet üzerinden ankete katılım gösterenler içerisinde gönüllük ilkesi esasıyla tayin edilen 5 rehber öğretmen ile de araştırmanın ikinci boyutunu teşkil eden görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunda yer alan rehber öğretmenlere ait araştırma kapsamındaki kişisel bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

3.2.1. Çalışma Grubundaki Rehber Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özellikleri

Tablo 3.2.1.1. Ankete Katılan Rehber Öğretmenlerin Araştırma Değişkenlerine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Kadın	132	50,6
Erkek	129	49,4
1 - 5 Yıl Kıdeme Sahip	110	42,1
6 - 10 Yıl Kıdeme Sahip	109	41,8
11 Yıl ve Üstü Kıdeme Sahip	42	16,1
PDR Mezunu	217	83,1
Diğer Bölüm Mezunu	44	16,9
İlkokulda Görev Yapan	168	64,4
Ortaokulda Görev Yapan	59	22,6
Lisede Görev Yapan	34	13,0
Devlet Okulunda Görev Yapan	199	76,2
Özel Okulunda Görev Yapan	62	23,8
Öğrenci Sayısı 500'den Az	220	84,3
Öğrenci Sayısı 500 ve Daha Fazla	41	15,7

Tablo 3.2.1.1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin cinsiyet değişkeni incelendiğinde 132 kişi (%50,6) kadın ve 129 kişi (%49,4) erkek olduğunu, kıdem değişkeni incelendiğinde 110 kişi (%42,1) 1 - 5 yıl, 109 kişi (%41,8) 6 - 10 yıl ve 42 kişi (%16,1) 11 yıl ve üstünde kıdeme sahip olduğunu, mezun olunan lisans programı değişkeni incelendiğinde 217 kişi (%83,1) PDR ve 44 kişi (%16,9) diğer bir lisans programından mezun olduğunu, çalışılan eğitim kademesi değişkeni incelendiğinde 168 kişi (%64,4) ilkokul, 59 kişi (%22,6) ortaokul ve 34 kişi (%13,0) lise kademesinde çalıştığını, çalışılan okul türü değişkeni incelendiğinde 199 kişi (%76,2) devlet okulu ve 62 kişi (%23,8) özel okulda çalıştığını, hizmet sunmakla hükümlü oldukları öğrenci sayısı değişkeni incelendiğinde 220 kişi (%84,3) 500'den az ve 41 kişi (%15,7) 500 ve daha fazla öğrenciye hizmet sunmakla yükümlü olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3.2.1.2. Görüşme Gerçekleştirilen Rehber Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri ve Kodlamaları

Kod	Cinsiyet	Kıdem	Mezun Olunan Lisans Programı	Çalışılan Eğitim Kademesi	Çalışılan Okul Türü	Hizmet Sunmakla Yükümlü Olunan Öğrenci Sayısı
RÖ 1	Erkek	11 ve üzeri	Diğer	İlkokul	Devlet okulu	500 ve daha fazla
RÖ 2	Erkek	1 - 5	PDR	İlkokul	Özel okul	500'den az
RÖ 3	Kadın	1 - 5	PDR	İlkokul	Devlet okulu	500 ve daha fazla
RÖ 4	Kadın	1 - 5	PDR	Lise	Devlet okulu	500'den az
RÖ 5	Kadın	6 - 10	Diğer	Ortaokul	Devlet okulu	500'den az

Tablo 3.2'de görüldüğü üzere araştırmada görüşmeye katılan rehber öğretmenlerin cinsiyet değişkeni incelendiğinde 2 kişi (%40) kadın ve 3 kişi (%60) erkek olduğunu, kıdem değişkeni incelendiğinde 1 kişi (%20) 1 - 5 yıl, 3 kişi (%60) 6 - 10 yıl ve 1 kişi (%20) 11 yıl ve üstünde kıdeme sahip olduğunu, mezun olunan lisans programı değişkeni incelendiğinde 3 kişi (%60) PDR ve 2 kişi (%40) diğer bir lisans programından mezun olduğunu, çalışılan eğitim kademesi değişkeni incelendiğinde 3 kişi (%60) ilkokul, 1 kişi (%20) ortaokul ve 1 kişi (%20) lise kademesinde çalıştığını, çalışılan okul türü değişkeni incelendiğinde 4 kişi (%80) devlet okulu ve 1 kişi (%20) özel okulda çalıştığını, hizmet sunmakla yükümlü oldukları öğrenci sayısı değişkeni incelendiğinde 3 kişi (%60) 500'den az ve 2 kişi (%40) 500 ve daha fazla öğrenciye hizmet sunmakla yükümlü olduğunu belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, nicel boyut için rehber öğretmenlerin demografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan kişisel bilgi formu, rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerini belirlemek üzere anket ve görüşmeler için de yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Tüm veri toplama araçları

literatür incelemesi, uzman görüşleri ve pilot uygulama doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan KBF rehber öğretmenlerin cinsiyet, kıdem, mezun olunan lisans programı, çalışılan eğitim kademesi, çalışılan okul türü ve hizmet sunmakla yükümlü olunan öğrenci sayısına yönelik olan demografik özelliklerini belirlemek amacıyla toplam altı başlıktan meydana gelmektedir. KBF Ek-1’de sunulmuştur.

3.3.2. Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Süreci Anketi (RHPHSA)

Araştırmacı, bu araştırmanın problem cümlesine ve alt problemlerine yönelik yanıtlara ulaşabilmek için gerekli verilerin toplanması amacıyla kullanılan anketi geliştirirken, rehberlik hizmetlerinde program geliştirme ve rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri programlarına dair görüşlerinin ele alındığı araştırmaları incelemiş, kaynakları taramış ve alan (PDR, program geliştirme, ölçme ve değerlendirme, dil) uzmanlarından yardım almıştır. Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanarak kullanılmış olan anket toplamda yirmi yedi maddeden meydana gelmektedir. Kişilere araştırılan konuya yönelik yargı bildiren cümlelerin verilmesi ve bu yargılar üzerinde yoğunlaşmanın bulunması esasına dayanan likert tipi derecelendirme kullanılarak hazırlanan bu ankette, araştırmaya katılan rehber öğretmenlerden her bir madde için “hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “orta düzeyde katılıyorum”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. RHPHSA Ek-2’de sunulmuştur

3.3.3. Görüşme Formu (GF)

Araştırmanın nitel boyutu için nicel boyutta anket maddeleri doğrultusunda rehber öğretmen algılarının daha da derinlemesine ve bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, yapılandırılmamış görüşmeler kadar da esnek olmayan bu görüşme türü, çalışmada araştırmacıya rahatlık sağladığı için

tercih edilmiştir (Karasar, 2000, s. 168). Öncelikle konu ile ilgili araştırmalar, yayın ve kaynaklar taranıp incelendikten sonra formda yer alabilecek olası görüşme soruları oluşturulmuş, akabinde bu sorular uzman görüşüne sunularak alınan dönütler doğrultusunda form son şekline kavuşturulmuştur. Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik üstün/güçlü, sınırlı/zayıf olarak gördükleri yanlar ve konuya dair önerilerini belirlemeye yönelik olan bu form üç ana ve on iki takip sorusundan oluşmaktadır. Takip sorularının hazırlanmasında ise anket maddelerinin kapsamında yer aldığı alt boyutlardan (Bakanlık tarafından yayımlanan hedef listesi, yerel hedefler, kazanılar ve örnek etkinlikler, rehberlik ihtiyacı belirleme anketleri, okul düzeyinde yapılan çalışmalar, program hazırlama sürecine genel bakış) yararlanılmıştır. GF Ek-3'te sunulmuştur

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen bir adet kişisel bilgi formu ve yine araştırmacı tarafından uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen bir adet anketin uygulaması internet üzerinden yapılmış olup akabinde, anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan sorularla yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Anket formu, literatür ve uzman görüşlerinden yararlanılarak Nisan 2019'da geliştirilmiş olup 2018-2019 eğitim-öğretim yılının ikinci yarıyıl döneminde internet üzerinden rehber öğretmenlere uygulanmış ve elde edilen veriler doğrultusunda da yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler öncesinde gerçekleştirilen ön görüşmelerde rehber öğretmenlerin araştırmaya katılmada istekli oldukları gözlenmiştir. Görüşmeler esnasında rehber öğretmenlerin izni dahilinde, görüşme formuyla birlikte dijital ses kayıt cihazı da kullanılmıştır. Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş olup randevu tarih ve saatlerine sadık kalınmıştır. Veri toplama süreci nicel kısım için 22 gün, nitel boyut için ise 7 gün sürmüştür.

Objektif bir cevaplama süreci için anket uygulaması ve görüşmelerden önce çalışma grubu içerisinde yer alan rehber öğretmenlere araştırmanın önemi, eğitime getireceği

katkı ve cevaplama samimiyetinin araştırma sonuçlarına yapacağı etkiden bahsedilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın genel amacı ve problem cümlesi doğrultusunda cevapları aranan alt problemlere yönelik olarak toplanan veriler, bilgisayarda excel programına kaydedilmiş ve istatistiki çözümlenmeler için sosyal bilimlerde veri analizinde kullanılan SPSS 15.0 paket programından yararlanılmıştır. Bu veriler, tez danışmanının yönlendirmesi ve ilgili değişkenler doğrultusunda çeşitli sınıflamalar şeklinde işlenerek bilgiye dönüştürülmüştür. Bu amaçla elde edilmiş olan veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra; yüzde, frekans tabloları, çapraz tablolar ve ki kare hesaplamaları gerçekleştirilmiştir. Çapraz tablolar cinsiyet, mesleki kıdem, mevcut okuldaki görev süresi, sınıftaki öğrenci sayısı ve okuldaki öğrenci sayısı değişkenleri ile anket maddeleri arasında yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen bilgiler de nitel araştırma mantığının gereklilikleri doğrultusunda, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmak için içerik analizine tabi tutulmuştur. Betimsel analizde veriler temalara göre yorumlanabileceği gibi görüşme sürecinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da yorumlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 239-240). Bu araştırmada veriler de, görüşme sürecinde kullanılan sorular doğrultusunda irdelenerek çözümlenmiştir. Görüşme gerçekleştirilen her rehber öğretmene gizlilik esası kapsamında bir kod numarası verilmiştir. Daha sonra dijital ortamdaki görüşme içeriklerinin yazıya aktırılması yöntemiyle rehber öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar katılımcı sıra numarasına göre tekrar kayıt altına alınmıştır. Bu suretle rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri belirlenmiştir. Rehber öğretmen görüşlerine göre rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine ilişkin elde edilen bulgular açıklanırken, nitel araştırma boyutunun geçerliği için de rehber öğretmen görüşmelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen anket uygulaması sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri, bunların yorumları ve görüşmelerden elde edilen nitel bulgular yer almaktadır.

4.1. Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Dair Görüşlerine İlişkin Nicel Bulgular

Tablo 4.1.1. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler işlevseldir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	16	6,1
Katılmıyorum	35	13,4
Orta Düzeyde Katılıyorum	183	70,1
Katılıyorum	16	6,1
Kesinlikle Katılıyorum	11	4,2
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler işlevseldir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 16’sı (%6,1) hiç katılmıyorum, 35’i (%13,4) katılmıyorum, 183’ü (%70,1) orta düzeyde katılıyorum, 16’sı (%6,1) katılıyorum, 11’i (%4,2) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.2. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler öğrenci, öğretmen ve veli gruplarından her biriyle çalışmaya uygun hedeflerdir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	25	9,6
Katılmıyorum	207	79,3
Orta Düzeyde Katılıyorum	9	3,4
Katılıyorum	13	5,0
Kesinlikle Katılıyorum	7	2,7
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler öğrenci, öğretmen ve veli gruplarından her biriyle çalışmaya uygun hedeflerdir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 25’i (%9,6) hiç katılmıyorum, 207’si (%79,3) katılmıyorum, 9’u (%3,4) orta düzeyde katılıyorum, 13’ü (%5,0) katılıyorum, 7’si (%2,7) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.3. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki kişisel sosyal rehberlik hedefleri (31 adet) nicelik olarak yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	8	3,1
Katılmıyorum	17	6,5
Orta Düzeyde Katılıyorum	23	8,8
Katılıyorum	209	80,1
Kesinlikle Katılıyorum	4	1,5
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.3’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki kişisel sosyal rehberlik hedefleri (31 adet) nicelik olarak yeterlidir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 8’i (%3,1) hiç katılmıyorum, 17’si (%6,5) katılmıyorum, 23’ü (%8,8) orta düzeyde katılıyorum, 209’u (%80,1) katılıyorum, 4’ü (%1,5) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.4. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki eğitsel rehberlik hedefleri (17 adet) nicelik olarak yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	6	2,3
Katılmıyorum	7	2,7
Orta Düzeyde Katılıyorum	21	8,0
Katılıyorum	210	80,5
Kesinlikle Katılıyorum	17	6,5
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.4’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki eğitsel rehberlik hedefleri (17 adet) nicelik olarak yeterlidir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 6’sı (%2,3) hiç katılmıyorum 7’si (%2,7) katılmıyorum, 21’i (%8,0) orta düzeyde katılıyorum 210’u (%80,5) katılıyorum, 17’si (%6,5) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.5. Rehber Öğretmenlerin “Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki mesleki rehberlik hedefleri (3 adet) nicelik olarak yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	16	6,1
Katılmıyorum	199	76,2
Orta Düzeyde Katılıyorum	24	9,2
Katılıyorum	19	7,3
Kesinlikle Katılıyorum	3	1,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.5’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki mesleki rehberlik hedefleri (3 adet) nicelik olarak yeterlidir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 16’sı (%6,1) hiç katılmıyorum, 199’u (%76,2) katılmıyorum, 24’ü (%9,2) orta düzeyde katılıyorum, 19’si (%7,3) katılıyorum, 3’ü (%1,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.6. Rehber Öğretmenlerin “Her eğitim-öğretim yılında hedef listesinden her düzey (genel, yerel, özel) için ikişer adet hedef belirlenmesi yeterlidir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	16	6,1
Katılmıyorum	22	8,4
Orta Düzeyde Katılıyorum	189	72,4
Katılıyorum	26	10,0
Kesinlikle Katılıyorum	8	3,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.6’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Her eğitim-öğretim yılında hedef listesinden her düzey (genel, yerel, özel) için ikişer adet hedef belirlenmesi yeterlidir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 16’sı (%6,1) hiç katılmıyorum, 22’si (%8,4) katılmıyorum, 189’u (%72,4) orta düzeyde katılıyorum, 26’sı (%10,0) katılıyorum, 8’i (%3,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.7. Rehber Öğretmenlerin “Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu ilin ihtiyaçlarını isabetli şekilde ortaya koymaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	18	6,9
Katılmıyorum	205	78,5
Orta Düzeyde Katılıyorum	15	5,7
Katılıyorum	15	5,7
Kesinlikle Katılıyorum	8	3,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.7’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu ilin ihtiyaçlarını isabetli şekilde ortaya koymaktadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 18’i (%6,9) hiç katılmıyorum, 205’i (%78,5) katılmıyorum, 15’i (%5,7) orta düzeyde katılıyorum, 15’i (%5,7) katılıyorum, 8’i (%3,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.8. Rehber Öğretmenlerin “Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu önceki eğitim-öğretim yılının verilerini gerçekçi şekilde dikkate almaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	16	6,1
Katılmıyorum	31	11,9
Orta Düzeyde Katılıyorum	186	71,3
Katılıyorum	20	7,7
Kesinlikle Katılıyorum	8	3,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.8’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu önceki eğitim-öğretim yılının verilerini gerçekçi şekilde dikkate almaktadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 16’sı (%6,1) hiç katılmıyorum, 31’i (%11,9) katılmıyorum, 186’sı (%71,3) orta düzeyde katılıyorum, 20’si (%7,7) katılıyorum, 8’i (%3,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.9. Rehber Öğretmenlerin “Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	31	11,9
Katılmıyorum	183	70,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	29	11,1
Katılıyorum	9	3,4
Kesinlikle Katılıyorum	9	3,4
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.9’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 31’i (%11,9) hiç katılmıyorum, 183’ü (%70,1) katılmıyorum, 29’u (%11,1) orta düzeyde katılıyorum, 9’u (%3,4) katılıyorum, 9’u (%3,4) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.10. Rehber Öğretmenlerin “Kazanımlar öğrencilerin içerisinde buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygundur” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiç Katılmıyorum	14	5,4
Katılmıyorum	31	11,9
Orta Düzeyde Katılıyorum	17	6,5
Katılıyorum	191	73,2
Kesinlikle Katılıyorum	8	3,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.10’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Kazanımlar öğrencilerin içerisinde buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygundur*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 14’ü (%5,4) hiç katılmıyorum, 31’i (%11,9) katılmıyorum, 17’si (%6,5) orta düzeyde katılıyorum, 191’i (%73,2) katılıyorum, 8’i (%3,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.11. Rehber Öğretmenlerin “Örnek olarak sunulan etkinlikler kazanımları karşılar niteliktedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	<i>%</i>
Hiç Katılmıyorum	11	4,2
Katılmıyorum	22	8,4
Orta Düzeyde Katılıyorum	16	6,1
Katılıyorum	200	76,6
Kesinlikle Katılıyorum	12	4,6
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.11’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Örnek olarak sunulan etkinlikler kazanımları karşılar niteliktedir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 11’i (%4,2) hiç katılmıyorum, 22’si (%8,4) katılmıyorum, 16’sı (%6,1) orta düzeyde katılıyorum, 200’ü (%76,6) katılıyorum, 12’si (%4,6) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.12. Rehber Öğretmenlerin “Örnek olarak sunulan etkinlikler günceldir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	13	5,0
Katılmıyorum	55	21,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	137	52,5
Katılıyorum	40	15,3
Kesinlikle Katılıyorum	16	6,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.12’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Örnek olarak sunulan etkinlikler günceldir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 13’ü (%5,0) hiç katılmıyorum, 55’i (%21,1) katılmıyorum, 137’si (%52,5) orta düzeyde katılıyorum, 40’ı (%15,3) katılıyorum, 16’sı (%6,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.13. Rehber Öğretmenlerin “Örnek olarak sunulan etkinlikler sınıf uygulamalarında öğrencilerin dikkatini çeker niteliktedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	14	5,4
Katılmıyorum	17	6,5
Orta Düzeyde Katılıyorum	185	70,9
Katılıyorum	20	7,7
Kesinlikle Katılıyorum	25	9,6
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.13’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Örnek olarak sunulan etkinlikler sınıf uygulamalarında öğrencilerin dikkatini çeker niteliktedir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 14’ü (%5,4) hiç katılmıyorum, 17’si (%6,5) katılmıyorum, 185’i (%70,9) orta düzeyde katılıyorum, 20’si (%7,7) katılıyorum, 25’i (%9,6) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.14. Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri gerçek ihtiyacı ortaya çıkarabilecek niteliktedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	7	2,7
Katılmıyorum	21	8,0
Orta Düzeyde Katılıyorum	30	11,5
Katılıyorum	195	74,7
Kesinlikle Katılıyorum	8	3,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.14’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri gerçek ihtiyacı ortaya çıkarabilecek niteliktedir” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 7’si (%2,7) hiç katılmıyorum, 21’i (%8,0) katılmıyorum, 30’u (%11,5) orta düzeyde katılıyorum, 195’i (%74,7) katılıyorum, 8’i (%3,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.15. Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğrenciler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	19	7,3
Katılmıyorum	194	74,3
Orta Düzeyde Katılıyorum	21	8,0
Katılıyorum	14	5,4
Kesinlikle Katılıyorum	13	5,0
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.15’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğrenciler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 19’u (%7,3) hiç katılmıyorum, 194’ü (%74,3) katılmıyorum, 21’i (%8,0) orta düzeyde katılıyorum, 14’i (%5,4) katılıyorum, 13’ü (%5,0) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.16. Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğretmenler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	12	4,6
Katılmıyorum	36	13,8
Orta Düzeyde Katılıyorum	23	8,8
Katılıyorum	170	65,1
Kesinlikle Katılıyorum	20	7,7
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.16’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğretmenler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 12’si (%4,6) hiç katılmıyorum, 36’sı (%13,8) katılmıyorum, 23’ü (%8,8) orta düzeyde katılıyorum, 170’i (%65,1) katılıyorum, 20’si (%7,7) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.17. Rehber Öğretmenlerin “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri veliler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	15	5,7
Katılmıyorum	53	20,3
Orta Düzeyde Katılıyorum	138	52,9
Katılıyorum	41	15,7
Kesinlikle Katılıyorum	14	5,4
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.17’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri veliler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 15’i (%5,7) hiç katılmıyorum, 53’ü (%20,3) katılmıyorum, 138’i (%52,9) orta düzeyde katılıyorum, 41’i (%15,7) katılıyorum, 14’ü (%5,4) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.18. Rehber Öğretmenlerin “Sınıf rehberlik programı sınıf/şube rehber öğretmenleri tarafından hazırlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	13	5,0
Katılmıyorum	42	16,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	164	62,8
Katılıyorum	30	11,5
Kesinlikle Katılıyorum	12	4,6
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.18’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Sınıf rehberlik programı sınıf/şube rehber öğretmenleri tarafından hazırlanmaktadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 13’ü (%5,0) hiç katılmıyorum, 42’si (%16,1) katılmıyorum, 164’ü (%62,8) orta düzeyde katılıyorum, 30’u (%11,5) katılıyorum, 12’si (%4,6) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.19. Rehber Öğretmenlerin “Sınıf rehberlik programının hazırlanması için sınıf/şube rehber öğretmenleri yeterli bilgiye sahiptir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	7	2,7
Katılmıyorum	27	10,3
Orta Düzeyde Katılıyorum	190	72,8
Katılıyorum	28	10,7
Kesinlikle Katılıyorum	9	3,4
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.19’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Sınıf rehberlik programının hazırlanması için sınıf/şube rehber öğretmenleri yeterli bilgiye sahiptir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 7’si (%2,7) hiç katılmıyorum, 27’si (%10,3) katılmıyorum, 190’ı (%72,8) orta düzeyde katılıyorum, 28’si (%10,7) katılıyorum, 9’u (%3,4) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.20. Rehber Öğretmenlerin “Sınıf rehberlik programı okul rehberlik programı doğrultusunda sınıfın ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	13	5,0
Katılmıyorum	174	66,7
Orta Düzeyde Katılıyorum	55	21,1
Katılıyorum	13	5,0
Kesinlikle Katılıyorum	6	2,3
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.20’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Sınıf rehberlik programı okul rehberlik programı doğrultusunda sınıfın ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmaktadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 13’ü (%5,0) hiç katılmıyorum, 174’ü (%66,7) katılmıyorum, 55’i (%21,1) orta düzeyde katılıyorum, 13’ü (%5,0) katılıyorum, 6’sı (%2,3) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.21. Rehber Öğretmenlerin “Programda yer alan çalışmaların yürütülmesinde Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun üyeleri mevzuattaki görevlerini tam olarak gerçekleştirmektedir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	5	1,9
Katılmıyorum	157	60,2
Orta Düzeyde Katılıyorum	76	29,1
Katılıyorum	22	8,4
Kesinlikle Katılıyorum	1	,4
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.21’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Programda yer alan çalışmaların yürütülmesinde Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun üyeleri mevzuattaki görevlerini tam olarak gerçekleştirmektedir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 5’i (%1,9) hiç katılmıyorum, 157’si (%60,2) katılmıyorum, 76’sı (%29,1) orta düzeyde katılıyorum, 22’si (%8,4) katılıyorum, 1’i (%0,4) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.22. Rehber Öğretmenlerin “Özel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun tüm üyeleri fikrini ortaya koymaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	10	3,8
Katılmıyorum	176	67,4
Orta Düzeyde Katılıyorum	60	23,0
Katılıyorum	13	5,0
Kesinlikle Katılıyorum	2	,8
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.22’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Özel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun tüm üyeleri fikrini ortaya koymaktadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 10’u (%3,8) hiç katılmıyorum, 176’sı (%67,4) katılmıyorum, 60’ı (%23,0) orta düzeyde katılıyorum, 13’ü (%5,0) katılıyorum, 2’si (%0,8) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.23. Rehber Öğretmenlerin “Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline uygundur” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	6	2,3
Katılmıyorum	18	6,9
Orta Düzeyde Katılıyorum	38	14,6
Katılıyorum	180	69,0
Kesinlikle Katılıyorum	19	7,3
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.23’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline uygundur*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 6’sı (%2,3) hiç katılmıyorum, 18’i (%6,9) katılmıyorum, 38’i (%14,6) orta düzeyde katılıyorum, 180’i (%69,0) katılıyorum, 19’u (%7,3) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.24. Rehber Öğretmenlerin “Rehberlik Hizmetleri Sunum Sisteminin organize edilişi rasyoneldir” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%
Hiç Katılmıyorum	7	2,7
Katılmıyorum	40	15,3
Orta Düzeyde Katılıyorum	168	64,4
Katılıyorum	37	14,2
Kesinlikle Katılıyorum	9	3,4
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.24’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Rehberlik Hizmetleri Sunum Sisteminin organize edilişi rasyoneldir*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 7’si (%2,7) hiç katılmıyorum, 40’ı (%15,3) katılmıyorum, 168’i (%64,4) orta düzeyde katılıyorum, 37’si (%14,2) katılıyorum, 9’u (%3,4) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.25. Rehber Öğretmenlerin “Program hazırlama süreci anlaşılır bir yapıdadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%
Hiç Katılmıyorum	15	5,7
Katılmıyorum	43	16,5
Orta Düzeyde Katılıyorum	161	61,7
Katılıyorum	31	11,9
Kesinlikle Katılıyorum	11	4,2
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.25’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Program hazırlama süreci anlaşılır bir yapıdadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 15’i (%5,7) hiç katılmıyorum, 43’ü (%16,5) katılmıyorum, 161’i (%61,7) orta düzeyde katılıyorum, 31’i (%11,9) katılıyorum, 11’i (%4,2) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.26. Rehber Öğretmenlerin “Program hazırlama süreci uygulanabilir bir programın hazırlanmasına imkân sağlamaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	7	2,7
Katılmıyorum	38	14,6
Orta Düzeyde Katılıyorum	166	63,6
Katılıyorum	37	14,2
Kesinlikle Katılıyorum	13	5,0
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.26’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Program hazırlama süreci uygulanabilir bir programın hazırlanmasına imkân sağlamaktadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 7’si (%2,7) hiç katılmıyorum, 38’i (%14,6) katılmıyorum, 166’sı (%63,6) orta düzeyde katılıyorum, 37’si (%14,2) katılıyorum, 13’ü (%5,0) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.1.27. Rehber Öğretmenlerin “Program hazırlama süreci ile ilgili olarak biz rehber öğretmenlere MEB tarafından yeterli bilgilendirme yapılmaktadır” İfadesine Dair Görüşlerine Ait Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%
Hiç Katılmıyorum	21	8,0
Katılmıyorum	196	75,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	24	9,2
Katılıyorum	12	4,6
Kesinlikle Katılıyorum	8	3,1
Toplam	261	100,0

Tablo 4.1.27’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin, “*Program hazırlama süreci ile ilgili olarak biz rehber öğretmenlere MEB tarafından yeterli bilgilendirme yapılmaktadır*” düşüncesine yönelik görüşleri sorulduğunda 21’i (%8,0) hiç katılmıyorum, 196’sı (%75,1) katılmıyorum, 24’ü (%9,2) orta düzeyde katılıyorum, 12’si (%4,6) katılıyorum, 8’i (%3,1) ise kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

4.2. Rehber Öğretmenlerin Kişisel Bilgi Formundaki Değişkenleri ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüşleri İlişisine Ait Bulgular

Tablo 4.2.1. Rehber Öğretmenlerin Cinsiyet ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları

Maddeler	Cinsiyet		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	x ²	Sd	p
1. Madde	Kadın	f	10	17	91	8	6	1,091	4	,896
		%	7,6	12,9	68,9	6,1	4,5			
	Erkek	f	6	18	92	8	5			
		%	4,7	14,0	71,3	6,2	3,9			
2. Madde	Kadın	f	12	107	5	4	4	2,420	4	,659
		%	9,1	81,1	3,8	3,0	3,0			
	Erkek	f	13	100	4	9	3			
		%	10,1	77,5	3,1	7,0	2,3			
3. Madde	Kadın	f	5	8	8	108	3	3,890	4	,421
		%	3,8	6,1	6,1	81,8	2,3			
	Erkek	f	3	9	15	101	1			
		%	2,3	7,0	11,6	78,3	,8			
4. Madde	Kadın	f	3	6	7	106	10	6,420	4	,170
		%	2,3	4,5	5,3	80,3	7,6			
	Erkek	f	3	1	14	104	7			
		%	2,3	,8	10,9	80,6	5,4			
5. Madde	Kadın	f	10	93	14	14	1	7,079	4	,132
		%	7,6	70,5	10,6	10,6	,8			
	Erkek	f	6	106	10	5	2			
		%	4,7	82,2	7,8	3,9	1,6			
6. Madde	Kadın	f	10	13	91	13	5	2,452	4	,653
		%	7,6	9,8	68,9	9,8	3,8			
	Erkek	f	6	9	98	13	3			
		%	4,7	7,0	76,0	10,1	2,3			
7. Madde	Kadın	f	9	101	8	9	5	1,176	4	,882
		%	6,8	76,5	6,1	6,8	3,8			
	Erkek	f	9	104	7	6	3			
		%	7,0	80,6	5,4	4,7	2,3			
8. Madde	Kadın	f	9	15	93	10	5	,748	4	,945
		%	6,8	11,4	70,5	7,6	3,8			
	Erkek	f	7	16	93	10	3			
		%	5,4	12,4	72,1	7,8	2,3			
9. Madde	Kadın	f	14	100	7	7	4	12,484	4	,014
		%	10,6	75,8	5,3	5,3	3,0			
	Erkek	f	17	83	22	2	5			
		%	13,2	64,3	17,1	1,6	3,9			
10. Madde	Kadın	f	4	18	8	100	2	5,827	4	,212
		%	3,0	13,6	6,1	75,8	1,5			
	Erkek	f	10	13	9	91	6			
		%	7,8	10,1	7,0	70,5	4,7			

Maddeler	Cinsiyet		Hiç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
11. Madde	Kadın	f	5	7	9	106	5	4,269	4	,371
		%	3,8	5,3	6,8	80,3	3,8			
	Erkek	f	6	15	7	94	7			
		%	4,7	11,6	5,4	72,9	5,4			
12. Madde	Kadın	f	7	27	72	17	9	1,568	4	,814
		%	5,3	20,5	54,5	12,9	6,8			
	Erkek	f	6	28	65	23	7			
		%	4,7	21,7	50,4	17,8	5,4			
13. Madde	Kadın	f	6	10	97	10	9	3,179	4	,528
		%	4,5	7,6	73,5	7,6	6,8			
	Erkek	f	8	7	88	10	16			
		%	6,2	5,4	68,2	7,8	12,4			
14. Madde	Kadın	f	4	9	11	103	5	3,791	4	,435
		%	3,0	6,8	8,3	78,0	3,8			
	Erkek	f	3	12	19	92	3			
		%	2,3	9,3	14,7	71,3	2,3			
15. Madde	Kadın	f	10	101	6	6	9	6,415	4	,170
		%	7,6	76,5	4,5	4,5	6,8			
	Erkek	f	9	93	15	8	4			
		%	7,0	72,1	11,6	6,2	3,1			
16. Madde	Kadın	f	3	19	11	92	7	6,074	4	,194
		%	2,3	14,4	8,3	69,7	5,3			
	Erkek	f	9	17	12	78	13			
		%	7,0	13,2	9,3	60,5	10,1			
17. Madde	Kadın	f	8	27	67	22	8	,672	4	,955
		%	6,1	20,5	50,8	16,7	6,1			
	Erkek	f	7	26	71	19	6			
		%	5,4	20,2	55,0	14,7	4,7			
18. Madde	Kadın	f	8	21	78	17	8	2,915	4	,572
		%	6,1	15,9	59,1	12,9	6,1			
	Erkek	f	5	21	86	13	4			
		%	3,9	16,3	66,7	10,1	3,1			
19. Madde	Kadın	f	3	15	99	11	4	2,176	4	,703
		%	2,3	11,4	75,0	8,3	3,0			
	Erkek	f	4	12	91	17	5			
		%	3,1	9,3	70,5	13,2	3,9			
20. Madde	Kadın	f	7	92	23	8	2	3,449	4	,486
		%	5,3	69,7	17,4	6,1	1,5			
	Erkek	f	6	82	32	5	4			
		%	4,7	63,6	24,8	3,9	3,1			
21. Madde	Kadın	f	3	80	37	12	0	1,457	4	,834
		%	2,3	60,6	28,0	9,1	,0			
	Erkek	f	2	77	39	10	1			
		%	1,6	59,7	30,2	7,8	,8			

Maddeler	Cinsiyet		Hiç		Orta Düzeyde		Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum			
22. Madde	Kadın	f	5	93	28	5	1	1,493	4	,828
		%	3,8	70,5	21,2	3,8	,8			
	Erkek	f	5	83	32	8	1			
		%	3,9	64,3	24,8	6,2	,8			
23. Madde	Kadın	f	4	5	15	100	8	14,569	4	,043
		%	3,0	3,8	11,4	75,8	6,1			
	Erkek	f	2	13	23	80	11			
		%	1,6	10,1	17,8	62,0	8,5			
24. Madde	Kadın	f	3	18	88	18	5	1,028	4	,906
		%	2,3	13,6	66,7	13,6	3,8			
	Erkek	f	4	22	80	19	4			
		%	3,1	17,1	62,0	14,7	3,1			
25. Madde	Kadın	f	8	21	81	16	6	,185	4	,996
		%	6,1	15,9	61,4	12,1	4,5			
	Erkek	f	7	22	80	15	5			
		%	5,4	17,1	62,0	11,6	3,9			
26. Madde	Kadın	f	3	21	79	21	8	2,283	4	,684
		%	2,3	15,9	59,8	15,9	6,1			
	Erkek	f	4	17	87	16	5			
		%	3,1	13,2	67,4	12,4	3,9			
27. Madde	Kadın	f	10	98	12	7	5	,847	4	,932
		%	7,6	74,2	9,1	5,3	3,8			
	Erkek	f	11	98	12	5	3			
		%	8,5	76,0	9,3	3,9	2,3			

Tablo 4.2.1’de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin anket maddelerine yönelik görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) analizi sonucunda, değişkenler arasındaki farklılık maddelerin yirmi beşinde anlamlı bulunmamışken, 9. maddede ‘*Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir*’ ($x^2=12,484$; $p<,050$) ve 23. maddede (*Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline uygundur*) anlamlı bulunmuştur ($x^2=14,569$; $p<,050$).

Tablo 4.2.2. Rehber Öğretmenlerin Kıdem ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları

Maddeler	Kıdem		Hiç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
1. Madde	1-5 Yıl	f	5	17	80	6	2	6,256	8	,619
		%	4,5	15,5	72,7	5,5	1,8			
	6-10 Yıl	f	9	12	76	6	6			
		%	8,3	11,0	69,7	5,5	5,5			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	6	27	4	3			
		%	4,8	14,3	64,3	9,5	7,1			
2. Madde	1-5 Yıl	f	9	84	5	8	4	6,584	8	,582
		%	8,2	76,4	4,5	7,3	3,6			
	6-10 Yıl	f	14	87	3	3	2			
		%	12,8	79,8	2,8	2,8	1,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	36	1	2	1			
		%	4,8	85,7	2,4	4,8	2,4			
3. Madde	1-5 Yıl	f	4	7	11	87	1	4,588	8	,801
		%	3,6	6,4	10,0	79,1	,9			
	6-10 Yıl	f	4	8	9	85	3			
		%	3,7	7,3	8,3	78,0	2,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	0	2	3	37	0			
		%	,0	4,8	7,1	88,1	,0			
4. Madde	1-5 Yıl	f	2	1	8	87	12	17,402	8	,048
		%	1,8	,9	7,3	79,1	10,9			
	6-10 Yıl	f	4	3	12	86	4			
		%	3,7	2,8	11,0	78,9	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	0	3	1	37	1			
		%	,0	7,1	2,4	88,1	2,4			
5. Madde	1-5 Yıl	f	10	80	10	9	1	8,230	8	,411
		%	9,1	72,7	9,1	8,2	,9			
	6-10 Yıl	f	5	81	12	9	2			
		%	4,6	74,3	11,0	8,3	1,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	38	2	1	0			
		%	2,4	90,5	4,8	2,4	,0			
6. Madde	1-5 Yıl	f	8	9	75	11	7	13,662	8	,091
		%	7,3	8,2	68,2	10,0	6,4			
	6-10 Yıl	f	7	10	84	7	1			
		%	6,4	9,2	77,1	6,4	,9			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	3	30	8	0			
		%	2,4	7,1	71,4	19,0	,0			
7. Madde	1-5 Yıl	f	12	79	6	7	6	9,985	8	,266
		%	10,9	71,8	5,5	6,4	5,5			
	6-10 Yıl	f	5	90	6	6	2			
		%	4,6	82,6	5,5	5,5	1,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	36	3	2	0			
		%	2,4	85,7	7,1	4,8	,0			

Maddeler	Kıdem		Hıç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
8. Madde	1-5 Yıl	f	9	11	77	8	5	5,839	8	,665
		%	8,2	10,0	70,0	7,3	4,5			
	6-10 Yıl	f	5	12	80	9	3			
		%	4,6	11,0	73,4	8,3	2,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	8	29	3	0			
		%	4,8	19,0	69,0	7,1	,0			
9. Madde	1-5 Yıl	f	11	80	12	3	4	4,701	8	,789
		%	10,0	72,7	10,9	2,7	3,6			
	6-10 Yıl	f	13	76	14	3	3			
		%	11,9	69,7	12,8	2,8	2,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	7	27	3	3	2			
		%	16,7	64,3	7,1	7,1	4,8			
10. Madde	1-5 Yıl	f	5	16	4	81	4	13,211	8	,105
		%	4,5	14,5	3,6	73,6	3,6			
	6-10 Yıl	f	9	7	8	82	3			
		%	8,3	6,4	7,3	75,2	2,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	0	8	5	28	1			
		%	,0	19,0	11,9	66,7	2,4			
11. Madde	1-5 Yıl	f	4	11	7	83	5	2,838	8	,944
		%	3,6	10,0	6,4	75,5	4,5			
	6-10 Yıl	f	6	9	6	84	4			
		%	5,5	8,3	5,5	77,1	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	2	3	33	3			
		%	2,4	4,8	7,1	78,6	7,1			
12. Madde	1-5 Yıl	f	7	22	57	15	9	3,782	8	,876
		%	6,4	20,0	51,8	13,6	8,2			
	6-10 Yıl	f	5	23	56	19	6			
		%	4,6	21,1	51,4	17,4	5,5			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	10	24	6	1			
		%	2,4	23,8	57,1	14,3	2,4			
13. Madde	1-5 Yıl	f	5	6	78	11	10	2,473	8	,963
		%	4,5	5,5	70,9	10,0	9,1			
	6-10 Yıl	f	7	8	77	7	10			
		%	6,4	7,3	70,6	6,4	9,2			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	3	30	2	5			
		%	4,8	7,1	71,4	4,8	11,9			
14. Madde	1-5 Yıl	f	3	8	13	82	4	5,877	8	,661
		%	2,7	7,3	11,8	74,5	3,6			
	6-10 Yıl	f	4	11	10	80	4			
		%	3,7	10,1	9,2	73,4	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	0	2	7	33	0			
		%	,0	4,8	16,7	78,6	,0			

Maddeler	Kıdem		Hıç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılmıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum				
15. Madde	1-5 Yıl	f	8	80	9	8	5	8,780	8	,361
		%	7,3	72,7	8,2	7,3	4,5			
	6-10 Yıl	f	10	82	9	5	3			
		%	9,2	75,2	8,3	4,6	2,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	32	3	1	5			
		%	2,4	76,2	7,1	2,4	11,9			
16. Madde	1-5 Yıl	f	5	19	7	69	10	11,304	8	,185
		%	4,5	17,3	6,4	62,7	9,1			
	6-10 Yıl	f	7	9	10	77	6			
		%	6,4	8,3	9,2	70,6	5,5			
	11 Yıl ve Üzeri	f	0	8	6	24	4			
		%	,0	19,0	14,3	57,1	9,5			
17. Madde	1-5 Yıl	f	8	23	55	14	10	8,349	8	,400
		%	7,3	20,9	50,0	12,7	9,1			
	6-10 Yıl	f	5	22	60	18	4			
		%	4,6	20,2	55,0	16,5	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	8	23	9	0			
		%	4,8	19,0	54,8	21,4	,0			
18. Madde	1-5 Yıl	f	7	16	65	15	7	6,607	8	,580
		%	6,4	14,5	59,1	13,6	6,4%			
	6-10 Yıl	f	4	16	72	13	4			
		%	3,7	14,7	66,1	11,9	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	10	27	2	1			
		%	4,8	23,8	64,3	4,8	2,4			
19. Madde	1-5 Yıl	f	3	9	83	10	5	8,748	8	,364
		%	2,7	8,2	75,5	9,1	4,5			
	6-10 Yıl	f	2	10	83	11	3			
		%	1,8	9,2	76,1	10,1	2,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	8	24	7	1			
		%	4,8	19,0	57,1	16,7	2,4			
20. Madde	1-5 Yıl	f	5	72	26	5	2	7,218	8	,513
		%	4,5	65,5	23,6	4,5	1,8			
	6-10 Yıl	f	4	78	21	4	2			
		%	3,7	71,6	19,3	3,7	1,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	4	24	8	4	2			
		%	9,5	57,1	19,0	9,5	4,8			
21. Madde	1-5 Yıl	f	2	70	32	6	0	8,985	8	,344
		%	1,8	63,6	29,1	5,5	,0			
	6-10 Yıl	f	2	60	31	15	1			
		%	1,8	55,0	28,4	13,8	,9			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	27	13	1	0			
		%	2,4	64,3	31,0	2,4	,0			

Maddeler	Kıdem		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	x ²	Sd	p
22. Madde	1-5 Yıl	f	5	70	31	4	0	7,028	8	,534
		%	4,5	63,6	28,2	3,6	,0			
	6-10 Yıl	f	3	76	22	6	2			
		%	2,8	69,7	20,2	5,5	1,8			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	30	7	3	0			
		%	4,8	71,4	16,7	7,1	,0			
23. Madde	1-5 Yıl	f	3	6	19	73	9	6,256	8	,619
		%	2,7	5,5	17,3	66,4	8,2			
	6-10 Yıl	f	3	10	14	73	9			
		%	2,8	9,2	12,8	67,0	8,3			
	11 Yıl ve Üzeri	f	0	2	5	34	1			
		%	,0	4,8	11,9	81,0	2,4			
24. Madde	1-5 Yıl	f	3	20	69	13	5	8,660	8	,372
		%	2,7	18,2	62,7	11,8	4,5			
	6-10 Yıl	f	2	11	76	16	4			
		%	1,8	10,1	69,7	14,7	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	9	23	8	0			
		%	4,8	21,4	54,8	19,0	,0			
25. Madde	1-5 Yıl	f	8	15	69	11	7	5,555	8	,697
		%	7,3	13,6	62,7	10,0	6,4			
	6-10 Yıl	f	5	20	65	15	4			
		%	4,6	18,3	59,6	13,8	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	2	8	27	5	0			
		%	4,8	19,0	64,3	11,9	,0			
26. Madde	1-5 Yıl	f	4	12	74	12	8	7,298	8	,505
		%	3,6	10,9	67,3	10,9	7,3			
	6-10 Yıl	f	2	17	67	19	4			
		%	1,8	15,6	61,5	17,4	3,7			
	11 Yıl ve Üzeri	f	1	9	25	6	1			
		%	2,4	21,4	59,5	14,3	2,4			
27. Madde	1-5 Yıl	f	11	84	7	5	3	6,791	8	,559
		%	10,0	76,4	6,4	4,5	2,7			
	6-10 Yıl	f	7	79	14	4	5			
		%	6,4	72,5	12,8	3,7	4,6			
	11 Yıl ve Üzeri	f	3	33	3	3	0			
		%	7,1	78,6	7,1	7,1	,0			

Tablo 4.2.2’de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin anket maddelerine yönelik görüşleri ile kıdem değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) analizi sonucunda, değişkenler arasındaki farklılık maddelerin yirmi altısında anlamlı bulunmamışken 4. madde ‘Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki eğitsel rehberlik hedefleri (17 adet) nicelik olarak yeterlidir’ anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=17,402$; $p<,050$).

Tablo 4.2.3. Rehber Öğretmenlerin Mezun Olunan Lisans Programı ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları

Maddeler	Lisans		Hiç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
1. Madde	PDR	f	15	28	149	15	10	3,676	4	,452
		%	6,9	12,9	68,7	6,9	4,6			
	Diğer	f	1	7	34	1	1			
		%	2,3	15,9	77,3	2,3	2,3			
2. Madde	PDR	f	19	174	6	13	5	6,098	4	,192
		%	8,8	80,2	2,8	6,0	2,3			
	Diğer	f	6	33	3	0	2			
		%	13,6	75,0	6,8	,0	4,5			
3. Madde	PDR	f	8	14	19	172	4	2,552	4	,635
		%	3,7	6,5	8,8	79,3	1,8			
	Diğer	f	0	3	4	37	0			
		%	,0	6,8	9,1	84,1	,0			
4. Madde	PDR	f	4	6	17	174	16	2,740	4	,602
		%	1,8	2,8	7,8	80,2	7,4			
	Diğer	f	2	1	4	36	1			
		%	4,5	2,3	9,1	81,8	2,3			
5. Madde	PDR	f	14	165	20	16	2	,821	4	,936
		%	6,5	76,0	9,2	7,4	,9			
	Diğer	f	2	34	4	3	1			
		%	4,5	77,3	9,1	6,8	2,3			
6. Madde	PDR	f	14	19	152	24	8	4,557	4	,336
		%	6,5	8,8	70,0	11,1	3,7			
	Diğer	f	2	3	37	2	0			
		%	4,5	6,8	84,1	4,5	,0			
7. Madde	PDR	f	15	169	13	13	7	,447	4	,978
		%	6,9	77,9	6,0	6,0	3,2			
	Diğer	f	3	36	2	2	1			
		%	6,8	81,8	4,5	4,5	2,3			
8. Madde	PDR	f	14	26	152	17	8	2,168	4	,705
		%	6,5	12,0	70,0	7,8	3,7			
	Diğer	f	2	5	34	3	0			
		%	4,5	11,4	77,3	6,8	,0			
9. Madde	PDR	f	26	152	24	7	8	,413	4	,981
		%	12,0	70,0	11,1	3,2	3,7			
	Diğer	f	5	31	5	2	1			
		%	11,4	70,5	11,4	4,5	2,3			
10. Madde	PDR	f	12	24	14	159	8	2,422	4	,659
		%	5,5	11,1	6,5	73,3	3,7			
	Diğer	f	2	7	3	32	0			
		%	4,5	15,9	6,8	72,7	,0			

Maddeler	Lisans		Hiç		Orta Düzeyde		Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum			
11. Madde	PDR	f	9	19	14	166	9	,964	4	,915
		%	4,1	8,8	6,5	76,5	4,1			
	Diğer	f	2	3	2	34	3			
		%	4,5	6,8	4,5	77,3	6,8			
12. Madde	PDR	f	11	48	110	32	16	5,010	4	,286
		%	5,1	22,1	50,7	14,7	7,4			
	Diğer	f	2	7	27	8	0			
		%	4,5	15,9	61,4	18,2	,0			
13. Madde	PDR	f	11	15	154	18	19	2,106	4	,716
		%	5,1	6,9	71,0	8,3	8,8			
	Diğer	f	3	2	31	2	6			
		%	6,8	4,5	70,5	4,5	13,6			
14. Madde	PDR	f	7	17	25	161	7	1,647	4	,800
		%	3,2	7,8	11,5	74,2	3,2			
	Diğer	f	0	4	5	34	1			
		%	,0	9,1	11,4	77,3	2,3			
15. Madde	PDR	f	15	163	17	12	10	,842	4	,933
		%	6,9	75,1	7,8	5,5	4,6			
	Diğer	f	4	31	4	2	3			
		%	9,1	70,5	9,1	4,5	6,8			
16. Madde	PDR	f	10	27	20	141	19	3,953	4	,412
		%	4,6	12,4	9,2	65,0	8,8			
	Diğer	f	2	9	3	29	1			
		%	4,5	20,5	6,8	65,9	2,3			
17. Madde	PDR	f	13	45	112	33	14	3,682	4	,451
		%	6,0	20,7	51,6	15,2	6,5			
	Diğer	f	2	8	26	8	0			
		%	4,5	18,2	59,1	18,2	,0			
18. Madde	PDR	f	11	34	136	25	11	,792	4	,939
		%	5,1	15,7	62,7	11,5	5,1			
	Diğer	f	2	8	28	5	1			
		%	4,5	18,2	63,6	11,4	2,3			
19. Madde	PDR	f	6	24	158	22	7	1,271	4	,866
		%	2,8	11,1	72,8	10,1	3,2			
	Diğer	f	1	3	32	6	2			
		%	2,3	6,8	72,7	13,6	4,5			
20. Madde	PDR	f	12	149	43	10	3	7,575	4	,108
		%	5,5	68,7	19,8	4,6	1,4			
	Diğer	f	1	25	12	3	3			
		%	2,3	56,8	27,3	6,8	6,8			
21. Madde	PDR	f	5	126	65	20	1	3,405	4	,492
		%	2,3	58,1	30,0	9,2	,5			
	Diğer	f	0	31	11	2	0			
		%	,0	70,5	25,0	4,5	,0			

Maddeler	Lisans		Hiç	Katılmıyor	Orta Düzeyde	Katılıyor	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılıyor				
22. Madde	PDR	f	10	150	45	11	1	6,999	4	,136
		%	4,6	69,1	20,7	5,1	,5			
	Diğer	f	0	26	15	2	1			
		%	,0	59,1	34,1	4,5	2,3			
23. Madde	PDR	f	6	15	31	150	15	1,526	4	,822
		%	2,8	6,9	14,3	69,1	6,9			
	Diğer	f	0	3	7	30	4			
		%	,0	6,8	15,9	68,2	9,1			
24. Madde	PDR	f	6	31	140	31	9	2,782	4	,595
		%	2,8	14,3	64,5	14,3	4,1			
	Diğer	f	1	9	28	6	0			
		%	2,3	20,5	63,6	13,6	,0			
25. Madde	PDR	f	13	37	130	26	11	3,294	4	,510
		%	6,0	17,1	59,9	12,0	5,1			
	Diğer	f	2	6	31	5	0			
		%	4,5	13,6	70,5	11,4	,0			
26. Madde	PDR	f	5	32	141	29	10	2,057	4	,725
		%	2,3	14,7	65,0	13,4	4,6			
	Diğer	f	2	6	25	8	3			
		%	4,5	13,6	56,8	18,2	6,8			
27. Madde	PDR	f	18	162	20	10	7	,242	4	,993
		%	8,3	74,7	9,2	4,6	3,2			
	Diğer	f	3	34	4	2	1			
		%	6,8	77,3	9,1	4,5	2,3			

Tablo 4.2.3’de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin anket maddelerine yönelik görüşleri ile mezun olunan lisans programı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) analizi sonucunda, maddelerin hiçbirinde değişkenler arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.2.4. Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Eğitim Kademesi ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları

Maddeler	Kademe		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	x ²	Sd	p
1. Madde	İlkokul	f	7	17	125	10	9	13,661	8	,091
		%	4,2	10,1	74,4	6,0	5,4			
	Ortaokul	f	5	9	38	5	2			
		%	8,5	15,3	64,4	8,5	3,4			
	Lise	f	4	9	20	1	0			
		%	11,8	26,5	58,8	2,9	,0			
2. Madde	İlkokul	f	18	131	6	8	5	2,973	8	,936
		%	10,7	78,0	3,6	4,8	3,0			
	Ortaokul	f	5	48	1	4	1			
		%	8,5	81,4	1,7	6,8	1,7			
	Lise	f	2	28	2	1	1			
		%	5,9	82,4	5,9	2,9	2,9			
3. Madde	İlkokul	f	5	10	16	134	3	1,664	8	,990
		%	3,0	6,0	9,5	79,8	1,8			
	Ortaokul	f	2	5	5	46	1			
		%	3,4	8,5	8,5	78,0	1,7			
	Lise	f	1	2	2	29	0			
		%	2,9	5,9	5,9	85,3	,0			
4. Madde	İlkokul	f	4	6	15	136	7	7,610	8	,472
		%	2,4	3,6	8,9	81,0	4,2			
	Ortaokul	f	1	1	4	48	5			
		%	1,7	1,7	6,8	81,4	8,5			
	Lise	f	1	0	2	26	5			
		%	2,9	,0	5,9	76,5	14,7			
5. Madde	İlkokul	f	12	130	15	8	3	11,629	8	,169
		%	7,1	77,4	8,9	4,8	1,8			
	Ortaokul	f	1	48	4	6	0			
		%	1,7	81,4	6,8	10,2	,0			
	Lise	f	3	21	5	5	0			
		%	8,8	61,8	14,7	14,7	,0			
6. Madde	İlkokul	f	9	13	123	18	5	6,128	8	,633
		%	5,4	7,7	73,2	10,7	3,0			
	Ortaokul	f	6	4	42	6	1			
		%	10,2	6,8	71,2	10,2	1,7			
	Lise	f	1	5	24	2	2			
		%	2,9	14,7	70,6	5,9	5,9			
7. Madde	İlkokul	f	14	130	8	10	6	6,099	8	,636
		%	8,3	77,4	4,8	6,0	3,6			
	Ortaokul	f	3	50	3	2	1			
		%	5,1	84,7	5,1	3,4	1,7			
	Lise	f	1	25	4	3	1			
		%	2,9	73,5	11,8	8,8	2,9			

			Hiç Katılmıyor	Katılmıyor	Orta Düzeyde Katılıyor	Katılıyor	Kesinlikle Katılıyor	χ^2	Sd	p
Maddeler	Kademe									
8. Madde	İlkokul	f	10	17	124	12	5	9,113	8	,333
		%	6,0	10,1	73,8	7,1	3,0			
	Ortaokul	f	5	12	34	6	2			
		%	8,5	20,3	57,6	10,2	3,4			
	Lise	f	1	2	28	2	1			
		%	2,9	5,9	82,4	5,9	2,9			
9. Madde	İlkokul	f	19	121	19	4	5	9,779	8	,281
		%	11,3	72,0	11,3	2,4	3,0			
	Ortaokul	f	11	36	7	2	3			
		%	18,6	61,0	11,9	3,4	5,1			
	Lise	f	1	26	3	3	1			
		%	2,9	76,5	8,8	8,8	2,9			
10. Madde	İlkokul	f	7	22	9	125	5	5,910	8	,657
		%	4,2	13,1	5,4	74,4	3,0			
	Ortaokul	f	5	7	6	40	1			
		%	8,5	11,9	10,2	67,8	1,7			
	Lise	f	2	2	2	26	2			
		%	5,9	5,9	5,9	76,5	5,9			
11. Madde	İlkokul	f	8	13	15	126	6	12,944	8	,114
		%	4,8	7,7	8,9	75,0	3,6			
	Ortaokul	f	3	8	0	44	4			
		%	5,1	13,6	,0	74,6	6,8			
	Lise	f	0	1	1	30	2			
		%	,0	2,9	2,9	88,2	5,9			
12. Madde	İlkokul	f	9	33	93	23	10	7,540	8	,480
		%	5,4	19,6	55,4	13,7	6,0			
	Ortaokul	f	3	18	24	10	4			
		%	5,1	30,5	40,7	16,9	6,8			
	Lise	f	1	4	20	7	2			
		%	2,9	11,8	58,8	20,6	5,9			
13. Madde	İlkokul	f	12	13	115	13	15	8,727	8	,366
		%	7,1	7,7	68,5	7,7	8,9			
	Ortaokul	f	1	1	46	6	5			
		%	1,7	1,7	78,0	10,2	8,5			
	Lise	f	1	3	24	1	5			
		%	2,9	8,8	70,6	2,9	14,7			
14. Madde	İlkokul	f	4	13	21	125	5	1,328	8	,995
		%	2,4	7,7	12,5	74,4	3,0			
	Ortaokul	f	2	6	6	43	2			
		%	3,4	10,2	10,2	72,9	3,4			
	Lise	f	1	2	3	27	1			
		%	2,9	5,9	8,8	79,4	2,9			

Maddeler	Kademe		Hıç	Katılmıyor	Orta Düzeyde	Katılıyor	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılıyor				
15. Madde	İlkokul	f	12	126	15	6	9	6,106	8	,635
		%	7,1	75,0	8,9	3,6	5,4			
	Ortaokul	f	5	42	3	5	4			
		%	8,5	71,2	5,1	8,5	6,8			
	Lise	f	2	26	3	3	0			
		%	5,9	76,5	8,8	8,8	,0			
16. Madde	İlkokul	f	7	22	12	111	16	7,024	8	,534
		%	4,2	13,1	7,1	66,1	9,5			
	Ortaokul	f	3	11	7	37	1			
		%	5,1	18,6	11,9	62,7	1,7			
	Lise	f	2	3	4	22	3			
		%	5,9	8,8	11,8	64,7	8,8			
17. Madde	İlkokul	f	9	29	94	27	9	12,176	8	,144
		%	5,4	17,3	56,0	16,1	5,4			
	Ortaokul	f	5	18	21	11	4			
		%	8,5	30,5	35,6	18,6	6,8			
	Lise	f	1	6	23	3	1			
		%	2,9	17,6	67,6	8,8	2,9			
18. Madde	İlkokul	f	7	26	110	19	6	7,460	8	,488
		%	4,2	15,5	65,5	11,3	3,6			
	Ortaokul	f	5	13	31	7	3			
		%	8,5	22,0	52,5	11,9	5,1			
	Lise	f	1	3	23	4	3			
		%	2,9	8,8	67,6	11,8	8,8			
19. Madde	İlkokul	f	4	18	123	17	6	3,834	8	,872
		%	2,4	10,7	73,2	10,1	3,6			
	Ortaokul	f	3	4	43	7	2			
		%	5,1	6,8	72,9	11,9	3,4			
	Lise	f	0	5	24	4	1			
		%	,0	14,7	70,6	11,8	2,9			
20. Madde	İlkokul	f	7	111	41	5	4	8,784	8	,361
		%	4,2	66,1	24,4	3,0	2,4			
	Ortaokul	f	4	41	7	6	1			
		%	6,8	69,5	11,9	10,2	1,7			
	Lise	f	2	22	7	2	1			
		%	5,9	64,7	20,6	5,9	2,9			
21. Madde	İlkokul	f	3	104	46	15	0	8,126	8	,421
		%	1,8	61,9	27,4	8,9	,0			
	Ortaokul	f	2	30	20	6	1			
		%	3,4	50,8	33,9	10,2	1,7			
	Lise	f	0	23	10	1	0			
		%	,0	67,6	29,4	2,9	,0			

Maddeler	Kademe		Hıç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
22. Madde	İlkokul	f	8	115	35	9	1	4,285	8	,831
		%	4,8	68,5	20,8	5,4	,6			
	Ortaokul	f	2	39	15	2	1			
		%	3,4	66,1	25,4	3,4	1,7			
	Lise	f	0	22	10	2	0			
		%	,0	64,7	29,4	5,9	,0			
23. Madde	İlkokul	f	4	11	24	117	12	7,677	8	,466
		%	2,4	6,5	14,3	69,6	7,1			
	Ortaokul	f	2	4	12	35	6			
		%	3,4	6,8	20,3	59,3	10,2			
	Lise	f	0	3	2	28	1			
		%	,0	8,8	5,9	82,4	2,9			
24. Madde	İlkokul	f	4	24	108	25	7	6,464	8	,595
		%	2,4	14,3	64,3	14,9	4,2			
	Ortaokul	f	3	10	39	5	2			
		%	5,1	16,9	66,1	8,5	3,4			
	Lise	f	0	6	21	7	0			
		%	,0	17,6	61,8	20,6	,0			
25. Madde	İlkokul	f	9	26	106	19	8	19,271	8	,044
		%	5,4	15,5	63,1	11,3	4,8			
	Ortaokul	f	5	16	27	9	2			
		%	8,5	27,1	45,8	15,3	3,4			
	Lise	f	1	1	28	3	1			
		%	2,9	2,9	82,4	8,8	2,9			
26. Madde	İlkokul	f	5	25	107	22	9	4,894	8	,769
		%	3,0	14,9	63,7	13,1	5,4			
	Ortaokul	f	2	7	38	8	4			
		%	3,4	11,9	64,4	13,6	6,8			
	Lise	f	0	6	21	7	0			
		%	,0	17,6	61,8	20,6	,0			
27. Madde	İlkokul	f	12	126	16	8	6	1,806	8	,986
		%	7,1	75,0	9,5	4,8	3,6			
	Ortaokul	f	5	46	5	2	1			
		%	8,5	78,0	8,5	3,4	1,7			
	Lise	f	4	24	3	2	1			
		%	11,8	70,6	8,8	5,9	2,9			

Tablo 4.2.4’de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin anket maddelerine yönelik görüşleri ile çalışılan kademe değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) analizi sonucunda, değişkenler arasındaki farklılık maddelerin yirmi altısında anlamlı bulunmamışken, 25. maddede ‘*Program hazırlama süreci anlaşılır bir yapıdadır*’ anlamlı bulunmuştur ($x^2=19,271$; $p<,050$).

Tablo 4.2.5. Rehber Öğretmenlerin Çalışılan Okul Türü ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları

Maddeler	Okul Türü		Hiç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
1. Madde	Devlet	f	10	30	139	10	10	6,385	4	,172
		%	5,0	15,1	69,8	5,0	5,0			
	Özel	f	6	5	44	6	1			
		%	9,7	8,1	71,0	9,7	1,6			
2. Madde	Devlet	f	17	161	8	7	6	5,949	4	,203
		%	8,5	80,9	4,0	3,5	3,0			
	Özel	f	8	46	1	6	1			
		%	12,9	74,2	1,6	9,7	1,6			
3. Madde	Devlet	f	6	14	17	159	3	,433	4	,980
		%	3,0	7,0	8,5	79,9	1,5			
	Özel	f	2	3	6	50	1			
		%	3,2	4,8	9,7	80,6	1,6			
4. Madde	Devlet	f	5	4	16	159	15	2,959	4	,565
		%	2,5	2,0	8,0	79,9	7,5			
	Özel	f	1	3	5	51	2			
		%	1,6	4,8	8,1	82,3	3,2			
5. Madde	Devlet	f	11	152	17	16	3	2,487	4	,647
		%	5,5	76,4	8,5	8,0	1,5			
	Özel	f	5	47	7	3	0			
		%	8,1	75,8	11,3	4,8	,0			
6. Madde	Devlet	f	13	16	144	19	7	1,076	4	,898
		%	6,5	8,0	72,4	9,5	3,5			
	Özel	f	3	6	45	7	1			
		%	4,8	9,7	72,6	11,3	1,6			
7. Madde	Devlet	f	13	154	12	13	7	1,879	4	,758
		%	6,5	77,4	6,0	6,5	3,5			
	Özel	f	5	51	3	2	1			
		%	8,1	82,3	4,8	3,2	1,6			
8. Madde	Devlet	f	12	23	140	16	8	2,832	4	,586
		%	6,0	11,6	70,4	8,0	4,0			
	Özel	f	4	8	46	4	0			
		%	6,5	12,9	74,2	6,5	,0			
9. Madde	Devlet	f	26	139	22	5	7	3,145	4	,534
		%	13,1	69,8	11,1	2,5	3,5			
	Özel	f	5	44	7	4	2			
		%	8,1	71,0	11,3	6,5	3,2			
10. Madde	Devlet	f	12	23	10	146	8	6,110	4	,191
		%	6,0	11,6	5,0	73,4	4,0			
	Özel	f	2	8	7	45	0			
		%	3,2	12,9	11,3	72,6	,0			

Maddeler	Okul Türü		Hiç	Katılmıyor	Orta Düzeyde	Katılıyor	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılıyor				
11. Madde	Devlet	f	10	19	9	153	8	6,697	4	,153
		%	5,0	9,5	4,5	76,9	4,0			
	Özel	f	1	3	7	47	4			
		%	1,6	4,8	11,3	75,8	6,5			
12. Madde	Devlet	f	10	43	100	32	14	2,348	4	,672
		%	5,0	21,6	50,3	16,1	7,0			
	Özel	f	3	12	37	8	2			
		%	4,8	19,4	59,7	12,9	3,2			
13. Madde	Devlet	f	11	11	144	14	19	1,982	4	,739
		%	5,5	5,5	72,4	7,0	9,5			
	Özel	f	3	6	41	6	6			
		%	4,8	9,7	66,1	9,7	9,7			
14. Madde	Devlet	f	5	15	19	154	6	3,929	4	,416
		%	2,5	7,5	9,5	77,4	3,0			
	Özel	f	2	6	11	41	2			
		%	3,2	9,7	17,7	66,1	3,2			
15. Madde	Devlet	f	14	145	19	10	11	3,341	4	,502
		%	7,0	72,9	9,5	5,0	5,5			
	Özel	f	5	49	2	4	2			
		%	8,1	79,0	3,2	6,5	3,2			
16. Madde	Devlet	f	10	24	16	131	18	4,874	4	,300
		%	5,0	12,1	8,0	65,8	9,0			
	Özel	f	2	12	7	39	2			
		%	3,2	19,4	11,3	62,9	3,2			
17. Madde	Devlet	f	11	44	100	31	13	4,645	4	,326
		%	5,5	22,1	50,3	15,6	6,5			
	Özel	f	4	9	38	10	1			
		%	6,5	14,5	61,3	16,1	1,6			
18. Madde	Devlet	f	9	34	120	26	10	3,855	4	,426
		%	4,5	17,1	60,3	13,1	5,0			
	Özel	f	4	8	44	4	2			
		%	6,5	12,9	71,0	6,5	3,2			
19. Madde	Devlet	f	4	19	146	22	8	2,840	4	,585
		%	2,0	9,5	73,4	11,1	4,0			
	Özel	f	3	8	44	6	1			
		%	4,8	12,9	71,0	9,7	1,6			
20. Madde	Devlet	f	10	136	39	10	4	1,528	4	,822
		%	5,0	68,3	19,6	5,0	2,0			
	Özel	f	3	38	16	3	2			
		%	4,8	61,3	25,8	4,8	3,2			
21. Madde	Devlet	f	5	122	54	17	1	3,199	4	,525
		%	2,5	61,3	27,1	8,5	,5			
	Özel	f	0	35	22	5	0			
		%	,0	56,5	35,5	8,1	,0			

Maddeler	Okul Türü		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	x ²	Sd	p
22. Madde	Devlet	f	8	134	46	9	2	1,061	4	,900
		%	4,0	67,3	23,1	4,5	1,0			
	Özel	f	2	42	14	4	0			
		%	3,2	67,7	22,6	6,5	,0			
23. Madde	Devlet	f	4	12	28	142	13	2,690	4	,611
		%	2,0	6,0	14,1	71,4	6,5			
	Özel	f	2	6	10	38	6			
		%	3,2	9,7	16,1	61,3	9,7			
24. Madde	Devlet	f	4	31	129	27	8	2,485	4	,647
		%	2,0	15,6	64,8	13,6	4,0			
	Özel	f	3	9	39	10	1			
		%	4,8	14,5	62,9	16,1	1,6			
25. Madde	Devlet	f	11	37	118	23	10	4,504	4	,342
		%	5,5	18,6	59,3	11,6	5,0			
	Özel	f	4	6	43	8	1			
		%	6,5	9,7	69,4	12,9	1,6			
26. Madde	Devlet	f	5	27	130	26	11	2,280	4	,685
		%	2,5	13,6	65,3	13,1	5,5			
	Özel	f	2	11	36	11	2			
		%	3,2	17,7	58,1	17,7	3,2			
27. Madde	Devlet	f	16	149	16	11	7	3,356	4	,500
		%	8,0	74,9	8,0	5,5	3,5			
	Özel	f	5	47	8	1	1			
		%	8,1	75,8	12,9	1,6	1,6			

Tablo 4.2.5’de görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin anket maddelerine yönelik görüşleri ile çalışılan okul türü değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) analizi sonucunda, maddelerin hiçbirinde değişkenler arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.2.6. Rehber Öğretmenlerin Hizmet Sunmakla Yükümlü Olunan Öğrenci Sayısı ile Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüş Değişkenleri için Ki-kare (Chi-Square) Analizi Sonuçları

Maddeler	Öğrenci Sayısı		Hiç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
1. Madde	< 500	f	10	25	125	7	8	4,676	4	,322
		%	5,7	14,3	71,4	4,0	4,6			
	500 ve Üstü	f	6	10	58	9	3			
		%	7,0	11,6	67,4	10,5	3,5			
2. Madde	< 500	f	17	139	5	9	5	,638	4	,959
		%	9,7	79,4	2,9	5,1	2,9			
	500 ve Üstü	f	8	68	4	4	2			
		%	9,3	79,1	4,7	4,7	2,3			
3. Madde	< 500	f	6	8	15	143	3	3,631	4	,458
		%	3,4	4,6	8,6	81,7	1,7			
	500 ve Üstü	f	2	9	8	66	1			
		%	2,3	10,5	9,3	76,7	1,2			
4. Madde	< 500	f	3	7	16	139	10	5,615	4	,230
		%	1,7	4,0	9,1	79,4	5,7			
	500 ve Üstü	f	3	0	5	71	7			
		%	3,5	,0	5,8	82,6	8,1			
5. Madde	< 500	f	10	135	14	13	3	2,522	4	,641
		%	5,7	77,1	8,0	7,4	1,7			
	500 ve Üstü	f	6	64	10	6	0			
		%	7,0	74,4	11,6	7,0	,0			
6. Madde	< 500	f	10	15	130	15	5	1,525	4	,822
		%	5,7	8,6	74,3	8,6	2,9			
	500 ve Üstü	f	6	7	59	11	3			
		%	7,0	8,1	68,6	12,8	3,5			
7. Madde	< 500	f	10	139	11	9	6	1,964	4	,742
		%	5,7	79,4	6,3	5,1	3,4			
	500 ve Üstü	f	8	66	4	6	2			
		%	9,3	76,7	4,7	7,0	2,3			
8. Madde	< 500	f	11	24	124	10	6	4,403	4	,354
		%	6,3	13,7	70,9	5,7	3,4			
	500 ve Üstü	f	5	7	62	10	2			
		%	5,8	8,1	72,1	11,6	2,3			
9. Madde	< 500	f	25	117	17	9	7	13,222	4	,043
		%	14,3	66,9	9,7	5,1	4,0			
	500 ve Üstü	f	6	66	12	0	2			
		%	7,0	76,7	14,0	,0	2,3			
10. Madde	< 500	f	9	24	8	128	6	4,861	4	,302
		%	5,1	13,7	4,6	73,1	3,4			
	500 ve Üstü	f	5	7	9	63	2			
		%	5,8	8,1	10,5	73,3	2,3			

Maddeler	Öğrenci Sayısı		Hiç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum				
11. Madde	< 500	f	7	13	8	139	8		3,338	4	,503
		%	4,0	7,4	4,6	79,4	4,6				
	500 ve Üstü	f	4	9	8	61	4				
		%	4,7	10,5	9,3	70,9	4,7				
12. Madde	< 500	f	8	40	94	23	10		2,934	4	,569
		%	4,6	22,9	53,7	13,1	5,7				
	500 ve Üstü	f	5	15	43	17	6				
		%	5,8	17,4	50,0	19,8	7,0				
13. Madde	< 500	f	8	10	124	13	20		3,078	4	,545
		%	4,6	5,7	70,9	7,4	11,4				
	500 ve Üstü	f	6	7	61	7	5				
		%	7,0	8,1	70,9	8,1	5,8				
14. Madde	< 500	f	5	13	20	132	5		,426	4	,980
		%	2,9	7,4	11,4	75,4	2,9				
	500 ve Üstü	f	2	8	10	63	3				
		%	2,3	9,3	11,6	73,3	3,5				
15. Madde	< 500	f	11	136	12	11	5		8,123	4	,087
		%	6,3	77,7	6,9	6,3	2,9				
	500 ve Üstü	f	8	58	9	3	8				
		%	9,3	67,4	10,5	3,5	9,3				
16. Madde	< 500	f	8	27	15	110	15		2,061	4	,725
		%	4,6	15,4	8,6	62,9	8,6				
	500 ve Üstü	f	4	9	8	60	5				
		%	4,7	10,5	9,3	69,8	5,8				
17. Madde	< 500	f	10	34	95	27	9		,478	4	,976
		%	5,7	19,4	54,3	15,4	5,1				
	500 ve Üstü	f	5	19	43	14	5				
		%	5,8	22,1	50,0	16,3	5,8				
18. Madde	< 500	f	9	29	114	15	8		4,502	4	,342
		%	5,1	16,6	65,1	8,6	4,6				
	500 ve Üstü	f	4	13	50	15	4				
		%	4,7	15,1	58,1	17,4	4,7				
19. Madde	< 500	f	6	21	125	19	4		4,737	4	,315
		%	3,4	12,0	71,4	10,9	2,3				
	500 ve Üstü	f	1	6	65	9	5				
		%	1,2	7,0	75,6	10,5	5,8				
20. Madde	< 500	f	7	120	34	10	4		2,570	4	,632
		%	4,0	68,6	19,4	5,7	2,3				
	500 ve Üstü	f	6	54	21	3	2				
		%	7,0	62,8	24,4	3,5	2,3				
21. Madde	< 500	f	4	100	52	18	1		3,908	4	,419
		%	2,3	57,1	29,7	10,3	,6				
	500 ve Üstü	f	1	57	24	4	0				
		%	1,2	66,3	27,9	4,7	,0				

Maddeler	Öğrenci Sayısı		Hiç	Katılmıyorum	Orta Düzeyde	Katılıyorum	Kesinlikle	x ²	Sd	p
			Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum				
22. Madde	< 500	f	6	118	39	10	2	1,89 6	4	,755
		%	3,4	67,4	22,3	5,7	1,1			
	500 ve	f	4	58	21	3	0			
	Üstü	%	4,7	67,4	24,4	3,5	,0			
23. Madde	< 500	f	4	13	24	121	13	,497	4	,974
		%	2,3	7,4	13,7	69,1	7,4			
	500 ve	f	2	5	14	59	6			
	Üstü	%	2,3	5,8	16,3	68,6	7,0			
24. Madde	< 500	f	6	29	113	24	3	6,35 6	4	,174
		%	3,4	16,6	64,6	13,7	1,7			
	500 ve	f	1	11	55	13	6			
	Üstü	%	1,2	12,8	64,0	15,1	7,0			
25. Madde	< 500	f	10	30	108	19	8	,771	4	,942
		%	5,7	17,1	61,7	10,9	4,6			
	500 ve	f	5	13	53	12	3			
	Üstü	%	5,8	15,1	61,6	14,0	3,5			
26. Madde	< 500	f	4	29	112	22	8	2,94 5	4	,567
		%	2,3	16,6	64,0	12,6	4,6			
	500 ve	f	3	9	54	15	5			
	Üstü	%	3,5	10,5	62,8	17,4	5,8			
27. Madde	< 500	f	15	133	14	9	4	2,46 1	4	,652
		%	8,6	76,0	8,0	5,1	2,3			
	500 ve	f	6	63	10	3	4			
	Üstü	%	7,0	73,3	11,6	3,5	4,7			

Tablo 4.2.6’da görüldüğü üzere, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin anket maddelerine yönelik görüşleri ile hizmet sunmakla yükümlü olunan öğrenci sayısı değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare (chi-square) analizi sonucunda, değişkenler arasındaki farklılık maddelerin yirmi altısında anlamlı bulunmamışken 9. maddede ‘*Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir*’ anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=13,222$; $p<,050$).

4.3. Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Dair Görüşlerine İlişkin Nitel Bulgular

Bu alt bölümde ilk olarak araştırmının nitel bölümü kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerdeki alıntılar araştırmının birinci amacı ile ilgili analizlerin sonuçları ile birlikte sunulmuş, akabinde ise örnek teşkil etmesi anlamında, RÖ 4 olarak kodlanan rehber öğretmen ile gerçekleştirilen görüşmenin tamamına yer verilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan:

- Rehber öğretmenler anketin 1. maddesindeki “*Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler işlevseldir*” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 3:

- ‘*Bence gözden geçirilmeli bu listedeki hedefler, revize edilmeli. Çünkü öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacak, gerekli hedefler var fakat ülkemiz şartlarında önceliği olmayan hedeflerin olduğu da bir gerçek. Bunlardan seçilse bile uygulamada havada kalıyor.*’

RÖ 2:

- ‘*İyi ki koymuşlar dediğim hedefler var ama benim çalıştığım yer bir özel okul, öğrenci ve veli profili daha önce ücretli öğretmenlik yaptığım devlet ortaokulundan çok farklı. Listedeki hedeflerin bunlar göz önünde tutularak seçilmesi lazım bence. Her hedef genele katkı sağlamıyor. İşe yaramayanlar ayıklansa daha iyi olur. Bunun için de daha çok inceleme yapılmalı...*’

- Rehber öğretmenler anketin 2. maddesindeki “*Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler öğrenci, öğretmen ve veli gruplarından her biriyle çalışmaya uygun hedeflerdir*” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 5:

- ‘*Bazen öğrenciler için önerilen çalışmalar pek uygun olmasa da, yine de onlara başka etkinliklerle ulaşıyoruz. Öğretmenlerle iyi bir iletişim kurarsak onları da yanımızda görüyoruz. Fakat en büyük sıkıntı veli, veliye ulaşmak sıkıntı. Defalarca*

davet ettiğim ama bir kere bile merak edip gelmemiş olan anne-babalar var. Bu durum bizi aşıyor artık, Bakanlık buna farklı bir çözüm yolu üretmeli bence. İki sene önceki tütün bağımlılığıyla ilgili hedef için veli seminerine sadece dört kişi geldi, üçü de sigara tiryakisi ve bırakmaya da hiç niyetleri yoktu. Ne diyebilirim ki!?’

- Rehber öğretmenler anketin 3. maddesindeki “*Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki kişisel sosyal rehberlik hedefleri (31 adet) nicelik olarak yeterlidir*” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘Bakanlık tarafından belirtilen, mevcut listedeki kişisel-sosyal alanda belirtilen hedeflerin yeterli olduğunu düşünüyorum. Bunun dışında eğitsel anlamda da güzel çalışmalar, güzel hedefler konulmuş. Bunlar bence bakanlığın mevcut listesindeki olumlu, güçlü yanlar.’

RÖ 2:

- ‘Milli Eğitim en çok bu alana ağırlık veriyor zaten, en fazla hedef burada var. Önemli bir alan çocuklar için kesinlikle. Daha da başka hedef eklenebilir mi? Düşünmem lazım ama yeterli, yeterli oldukça.’

- Rehber öğretmenler anketin 4. maddesindeki “*Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki eğitsel rehberlik hedefleri (17 adet) nicelik olarak yeterlidir*” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 1:

- ‘Kendi adıma diğer alanlar içerisinde somut sonucu en hızlı görebildiğimiz şey burası. Zaman olsa da keşke hepsini gerçekleştirebilsek. Sene içinde görüyorum ki: öğretmenler arkadaşlar da aynı fikirde. Gayet alternatifli bir liste, bu alan için. Üzerinde düşünüldüğü belli oluyor.’

- Rehber öğretmenler anketin 5. maddesindeki “*Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki mesleki rehberlik hedefleri (3 adet) nicelik olarak yeterlidir*”

ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘Tabii ki. Mesela belirlenen mevcut listede mesleki rehberlik hedefleri oldukça az. Üç tane falan var, bildiğim kadarıyla. Ben meslek lisesinde çalıştığım için, işin açıkçası mesleki rehberlik olarak daha çok hedefe ihtiyaç duyuyorum. Ancak, böyle hedef olmadığı için de bu konunun eksik kaldığını düşünüyorum.’

RÖ 2:

- ‘Bence mesleki rehberlik için hedef sayısı az, cidden az, hepi topu üç tane. Ben bile bir ilkokul rehber öğretmeni olarak eksik görüyorum, kaldı ki lisedeki çocuklar için hiç yeterli değildir. Bütünsel gelişimi esas kabul edip, bu alanın güdük kalması tuhaf, enteresan geliyor bana. Yetişkinliğe geçiş yapan neslin en büyük sorunu işsizlik bu ülkede ve şu da bir gerçek ki vatandaşların çok büyük bir çoğunluğu yaptığı işi sevmiyor, seçtiğine pişman. Ee, durum böyleyken mesleki rehberliğe daha fazla önem verilmesi gerekmez mi!?’

- Rehber öğretmenler anketin 6. maddesindeki “Her eğitim-öğretim yılında hedef listesinden her düzey (genel, yerel, özel) için ikişer adet hedef belirlenmesi yeterlidir” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 5:

- ‘... fırsat ve zaman sorunu ortaya çıkıyor burada. Mesela: her sene içinde iki tane bakanlık, ondan farklı iki tane il bir de biz okulda hedef belirliyoruz. Evrak, anket gibi doküman işleri zaten mesaimizden çok çalıyor. Bunların hepsini tam anlamıyla gerçekleştiriyorum diyen meslektaşım doğru konuşmuyordur bence. Tek bir hedef belirlemek de az olabilir belki ama mantıklı bir planlama yapılmadığı sürece bu hedeflerin sayısı zaman zaman fazla kaçabiliyor.’

RÖ 3:

- ‘Seçip sonra da bizlere seçin dedikleri hedeflerin her yıl sürekli aynı sayıda olması da bir sorun bence. Her hedefin kapsamı ve ulaşılması için yapılacak çalışmaların süresi aynı deği ki ..! bir de bunların birbirinin aynısı olmayacak kuralı var. Bunun

gerekçesini anlayamıyorum. Yine iki tane seçilsin fakat birbiriyle uyumlu olsun ki çok dağılmadan verim elde edelim.’

- Rehber öğretmenler anketin 7. maddesindeki “*Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu ilin ihtiyaçlarını isabetli şekilde ortaya koymaktadır*” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘İstanbul’un geneline baktığım zaman sosyo-ekonomik düzey olarak biz çok farklı bir bölgesinde yaşıyoruz. Dolayısıyla da İstanbul’un, ilinin seçmiş olduğu genel hedeflerle bizim yerelde seçmiş olduğumuz hedefler çok farklılık gösterebiliyor. Şöyle ki, mesela: madde bağımlılığı ile alakalı falan hedefler seçilebiliyor. Bizim mesela çocuklarımızın oldukça düşük sosyo-ekonomik düzeyde oldukları için bırakın madde kullanmayı, yani günün sonunda belki karınlarını doyuracak yeterli gelirleri olmadığından dolayı, mesela ben olsam bununla alakalı bir hedef yerine belki başka bir hedef seçebilirdim burada. Gibi bazı sıkıntılar var, uymayan şeyler olabiliyor.’

- Rehber öğretmenler anketin 8. maddesindeki “*Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu önceki eğitim-öğretim yılının verilerini gerçekçi şekilde dikkate almaktadır*” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 5:

- ‘Dokuz senelik öğretmenim, son senelerdeki ihtiyaç anketlerini hesaba katmazsak, bu zamana kadar ne bana ne de okuldaki, çevremdeki öğretmen arkadaşlara bir kez dahi bir üstümüzün, bir yetkilinin önceki sene ile ilgili fikir sorduğunu görmedim. Bu işin nasıl yapıldığı hala anlayabilmiş değilim.’

RÖ 4:

- ‘Yerel hedefler seçilirken rehberlik hizmetleri il danışma komisyonu ilin ihtiyaçlarını daha isabetli bir şekilde ortaya koyabilir.’

- Rehber öğretmenler anketin 9. maddesindeki “*Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir*” ifadesine

katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 2:

- ‘Üç sene lisede çalıştım, ilk göreve lisede başladım sonra, ardından il içi tayinle ilkokula geçtim. Bence muhakkak kazanımlarla birlikte hedefler de farklı farklı olmalı. Örneğin ‘kuşaklarla arası iletişim’ hedefi lisedeki ergenler için doğru, isabetli ama ilkokuldaki çocuklar için nasıl bir etki yaratacak ki..? Hatta anaokullarında rehber öğretmen arkadaşlarım var, onları da bir tutuyorlar. Burada bir daha düşünmek lazım, yoksa sadece lafta kalıyor ulaşalım dediğimiz hedefler, haksız mıyım? Bir yerden sonra olay, ‘dostlar alışverişte görsün’e dönüyor.’

- Rehber öğretmenler anketin 10. maddesindeki “Kazanımlar öğrencilerin içerisinde buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygundur” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘Ben lisede çalışan bir rehber öğretmenim, gelişimsel açıdan gelişim dönemlerine uygun güzel kazanımlar var. Yani ergen gruplarıyla çalıştığım için orada güzel ergenliğe yönelik güzel etkinlikler var, güzel kazanımlar var. Bunun dışında etkinlikler sınıf içinde öğrencilerin dikkat çekeceği türden etkinliklere yer verilmiş. Bence bunlar kazanımlar açısından programın güçlü yönleri.’

- Anketin 11. maddesindeki “Örnek olarak sunulan etkinlikler kazanımları karşılar niteliktedir” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 1:

- ‘Örnek etkinliklere baktığımızda, görüyoruz ki: iyi ve kalabalık bir ekip var, zaman ve emek harcanmış, belli. Bakın, etkinlik, uygulama hakkında yapıldığında hedef kazanıma ulaşabiliyor ama daha farklı şeyler olmalı artık, ben çok sıkıldım mesela aynı şeyleri ısıtıp ısıtıp öğrencilere sunmaktan ...’

- Rehber öğretmenler anketin 12. maddesindeki “*Örnek olarak sunulan etkinlikler günceldir*” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘*Bir etkinlik kitapçığımız var, çok uzuuun zaman önce oluşturulmuş. Bence artık onların güncellenmesi gerekiyor olabilir çünkü sürekli aynı şeyler dönüyor ve biz de çok sınıfta kalan öğrenci var mesela. Sınıfta kalan öğrencilerin özellikle gözlerinde onu görüyorum yani: ‘yine mi aynı şeyleri yapacağız!?’ falan filan şeyleri oluyor. Dolayısıyla bunları değiştirmek adına bence etkinlikler güncellenebilir çünkü siz sürekli hedef güncelliyorsunuz, ilin hedefleri güncelleniyor, ilçenin hedefleri güncelleniyor ve sizin özel hedefleriniz güncelleniyor ama baktığınız zaman uyguladığınız etkinlikler ya da o etkinliklere yönelik kazanımlar hiç değişmiyor, hep aynı.’*

- Rehber öğretmenler anketin 13. maddesindeki “*Örnek olarak sunulan etkinlikler sınıf uygulamalarında öğrencilerin dikkatini çeker niteliktedir*” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 3:

- ‘*... ayrıca etkinlik kitabımız çok eski, kaç senelik bilmiyorum ama ben beş senedir aynı şeyleri görüyorum, örnek diye planlara koyuyorum. Bir toplantıda aynısını yapmak zorunda değilsin, yani özgürsünüz dendi, denedim ama bu sefer de sanırım hedefleri tam karşılayamadım. Eskimiş olmasından da öte, çocukları heyecanlandırmıyor bence, her sene daha da azalıyor katılımları. Sınıf öğretmenleri de benzer şikâyetler ediyor. Aslında öğrenciler haklılar çünkü sınıf dışındaki dünya, çok daha renkli. Her yeni sene gelen çocuklar daha fazla uyarıcıya muhatap kalarak okula geliyor. Teknoloji, tablet, internet, sosyal medya falan. Bu çalışmalar artık onları yakalayamıyor, acil müdahale şart.’*

- Rehber öğretmenler anketin 14. maddesindeki “*RİBA maddeleri gerçek ihtiyacı ortaya çıkarabilecek niteliktedir*” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘Tabii ki, şimdi bundan önce biz rehberlik ihtiyaçları belirleme analizi uygulamıyorduk, tamamen çerçeve planı rehber öğretmenlerin inisiyatifine bağlı olarak oluşturuluyordu. Şimdi böyle bir ihtiyaç belirleme anketinin olmuş olması bu çerçeve planın da bu ihtiyaca yönelik olarak, tamamen okulun ihtiyacına yönelik olarak bir program hazırlanıyor olması ben çok olumlu bir gelişme. Bunun dışında öğretmenler de, bizim bu kadar titizlikle çalışmamızı gördükleri için gayet yardımcı oluyorlar bu konuda. Anketlerin doldurulması, geri dönüşü açısından hiçbir sıkıntı yaşamıyoruz. Haliyle de, gerçekten ihtiyaca yönelik bir şeyler yapıyoruz hissi uyandırıyor. Bu bence programın güçlü yanı.’

- Rehber öğretmenler anketin 15. maddesindeki “RİBA maddeleri öğrenciler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘.. ama öğrencilerin ilgisi çabuk dağılıyor. Hele birkaç tane anket yapmışsanız, ‘eee..! aman yine mi anket !?’ şeklinde, birazcık da senenin sonuna doğru olmasından çok ilgisiz şekilde doldurduklarını düşünüyorum.’

- ‘Şöyle söyleyebilirim: sadece rehberlik ihtiyaçları belirleme analizini mayıs ayına bırakmayıp, belki süreç içerisine yayarsak o çocukların sene sonundaki bıkkınlığının belki üstesinden gelmiş oluruz.’

- Rehber öğretmenler anketin 16. maddesindeki “RİBA maddeleri öğretmenler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 5:

- ‘Öğretmenlerin de RİBA doldurması zorunlu. Ben resmi yazı ile dikte etmeyi uygun görmüyorum, senelerdir güzel iletişimle bunu çözmeyi seçtim hep, yine de seçeceğim. Her ne kadar böyle desem de, maalesef bazı arkadaşlara, meslektaşına bu iş zul gibi gelebiliyor. Fakat haklarını yiyemem, çoğunluğu kafasını vererek, samimice dolduruyor anketi fakat öğrenciler sıkılıyor, onlar için aynı şeyi kesinlikle söyleyemem.’

- Rehber öğretmenler anketin 17. maddesindeki “*RİBA maddeleri veliler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır*” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘*Bazı bence sıkıntılar var: birçoğu getirilmiş olmak için öğrenciler tarafından doldurulmuş olduğunu düşünüyorum. Hani, hoca istiyor, götüreyim ama annem babam da onu uygulamadı şeklinde gelmiş olabileceğini bile düşünüyorum. Bu konuda işin açıkçası ihtiyaç belirleme kısmında oldukça eksik olduğunu düşünüyorum.*’

RÖ 3:

- ‘*Her veliden aynı hassasiyeti göremiyoruz ki. Bazısı değil evrak doldurup geri göndermeyi çocuğu için okula bile uğramıyor, hangi şubede olduğunu bilmeyen ebeveynlere dahi karşılaşmışım zamanında. Bu ne kadar acı aslında. Samimi şekilde cevaplanmasını geçtim, şunu tecrübe ettim: ne kadar sayıda lazımsa hep iki katını gönderdim çocuklarımızla evlerine, yarısı dönse ne ala derim.*’

- Rehber öğretmenler anketin 18. maddesindeki “*Sınıf rehberlik programı sınıf/şube rehber öğretmenleri tarafından hazırlanmaktadır*” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘*Şöyle söyleyeyim: sınıf rehber öğretmenleri genelde sürecin içerisinde çok fazla yer almak istemiyorlar, bu konuda çok isteksizler. Programın tamamının hazırlanması rehber öğretmenlerin sırtında. Sınıf rehber öğretmenlerine her ne kadar uygulama sürecinde yardımcı olsak da, bilgilendirme çalışmaları falan yapsak da, programlama hazırlama kısmında sadece rehber öğretmenler yalnız başlarına.*’

- Rehber öğretmenler anketin 19. maddesindeki “*Sınıf rehberlik programının hazırlanması için sınıf/şube rehber öğretmenleri yeterli bilgiye sahiptir*” ifadesine

orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘Bunlar, sınıfta şubede yapılacak olan etkinlikler, bunların öğrencilerin hangi ihtiyaçlarına yönelik olabileceği, nasıl uygulanabileceği ve bununla alakalı olarak uygulamada görmüş oldukları bazı sıkıntılarda rehberlik servisine geri dönüşlerin nasıl sağlanacağıyla alakalı seminer döneminde çeşitli çalışmalar yapıyoruz. Bu bence güzel, hem interaktif hem gerekli bilgi akışını sağlaması açısından güçlü bir yönü. Bunun dışında da programda yer alan çalışmaların yürütülmesi de yürütme komisyonu üyeleri ile bazen kontak kurabiliyoruz. Fikir alışverişi anlamında bazı olumlu geribildirimler alabiliyoruz.’

- Rehber öğretmenler anketin 20. maddesindeki “Sınıf rehberlik programı okul rehberlik programı doğrultusunda sınıfın ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmaktadır” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 5:

- ‘Bu zamana kadar rehberlik servisinin, bizlerin sene başında verdiğimiz örnek çerçeve planın üzerinde değişiklik yapıp sınıfı için özel plan hazırlayan o kadar çok az öğretmen arkadaş gördüm ki. Hatta pek çoğunda bir önceki senin planını, evet aynı planı üstündeki tarihi değiştirip kullandıklarına bile şahit oldum. Böyle olmaması lazım bu işin.’

- Rehber öğretmenler anketin 21. maddesindeki “Programda yer alan çalışmaların yürütülmesinde Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun üyeleri mevzuattaki görevlerini tam olarak gerçekleştirmektedir” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘Bu da güçsüz yanı esasında, çünkü sürekli olarak istenilen hem bilgi akışı sağlanamayabiliyor. Bazen toplantılar sırf yapılmış olmak için yapılabiliyor. Bu tarz sıkıntılarımız da var...’

- 'Evet, biraz önce de söyledim: komisyonlar bazen lafta kalabiliyor, sırf toplanmış olmak için toplanabiliyor ya da kâğıt üstünde yapılmış gibi de olduğu zamanlar var. Gerçekten bir toplantı yapsanız bile, kimse fikir beyan etmeyebiliyor. Sizin uzmanlık alanınız olduğunu düşündükleri için belki de kaygı yaşıyorlar bazı şeylerde.'

- Rehber öğretmenler anketin 22. maddesindeki “Özel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun tüm üyeleri fikrini ortaya koymaktadır” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 2:

- 'Öyle olması her zaman arzuladığımız bir durum rehber öğretmenler olarak. Fakat üzgünüm bu hiçbir zaman böyle olmuyor maalesef. Çoğu zaman toplantılar sadece resmiyet için göstermelik yapılıyor. Başlık rehberlik olunca her şey rehber öğretmene kalıyor açıkçası.'

RÖ 4:

- '... ya da görüş belirtmek istemiyor olabilirler çünkü kendilerini bu konuda uzman ya da yetkin görmek istemiyorlar. Bu da esasında bu kısmın bence bu kısmın olumsuz tarafı.'

- Rehber öğretmenler anketin 23. maddesindeki “Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline uygundur” ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 1:

- 'Mesleğime, rehber öğretmenliğe başladığımda bu modele yeni geçilmişti. O dönemlerde çokça seminer aldık bununla ilgili. Dolayısıyla yaklaşımı iyi biliyorum. Bütünlük ve sürekliliğin sağlanmaya çalışıldığını görüyorum programlarda. Öğrencilerin içerisinde buldukları dönemler de önemseniyor. Ama bence ülkemiz kültürel yapısına göre biraz daha esnetilirse daha faydalı olacak diye düşünüyorum.'

RÖ 2:

- ‘... programlar ve etkinlikler de dendiği gibi kapsamlı gelişim yaklaşımına uygun şekilde organize edilmiş kanımca, ...’

- Rehber öğretmenler anketin 25. maddesindeki “Program hazırlama süreci anlaşılır bir yapıdadır” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- Programın ben hazırlama sürecinin yeterince anlaşılır bir yapıda olduğunu düşünmüyorum. O yüzden birazcık daha bunun anlaşılır bir yapıda oluşturulursa eğer dediğim gibi bazı sıkıntıların yaşanmayacağını düşünüyorum.

- Rehber öğretmenler anketin 26. maddesindeki “Program hazırlama süreci uygulanabilir bir programın hazırlanmasına imkân sağlamaktadır” ifadesine orta düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevaplar elde edilmiştir:

RÖ 1:

- ‘... ayrıca, programın hazırlanma sürecinde herkesin görevini yapması sağlanabilse bence çok daha uygulanabilir, işe yarayan bir program ortaya çıkar.’

RÖ 3:

- ‘Niyet edileni hayata geçirmek hiç kolay olmuyor. Uygulamada problemler ortaya çıkmıyor değil pek çok şeyde olduğu gibi. Özellikle doldurulması için verdiğimiz anketler geri gelmiyor ya da hiç uygulanmıyor, etkinlikler yapılmıyor.’

- Rehber öğretmenler anketin 27. maddesindeki “Program hazırlama süreci ile ilgili olarak biz rehber öğretmenlere MEB tarafından yeterli bilgilendirme yapılmaktadır” ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni sorulduğunda ise aşağıdaki cevap elde edilmiştir:

RÖ 4:

- ‘... bilgi alabileceğimiz bir ağ yok, dolayısıyla da diğer rehber öğretmenlerle tamamen iletişimde olarak bu problemi çözmeye çalışıyoruz. Yani Mili Eğitim Bakanlığı bu konuda herhangi bir bilgilendirme çalışması, bir hizmet içi eğitim ya da bir seminer yapmıyor. Bence bu konuda bir eksikliği var burada... Tamamen kendi çabamla öğrendim, ben de yalnız çalışıyordum ilk atandığımda. El yordamıyla öğreniyorsunuz, meslektaşlarınıza soruyorsunuz: nasıl yapabiliriz, nasıl edebiliriz? diye böyle bir dirsek temasıyla halletmeye çalışıyoruz ama benim demek istediğim: daha profesyonel çalışması olsaydı bakanlık tarafından ya da ilçe bazında belki daha profesyonelce atlatabilirdik bu süreci.’

Araştırmanın nitel boyutundan elde edilen verilerle ilgili daha ayrıntılı bilgi sunmak adına, RÖ 4 (kadın, 4 yıllık öğretmen, PDR mezunu, lisede görev yapmakta, devlet okulunda çalışmakta, 500’den az öğrenciye hizmet sunmakla yükümlü) olarak kodlanan rehber öğretmenle gerçekleştirilen görüşmenin tam metni aşağıda sunulmuştur.

Araştırmacı:

- Merhaba, benim ismim Yusuf ŞARLAK. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi üzerine bir araştırma yapmaktayım ve bir rehber öğretmen olarak sizinle bu konu hakkında konuşmak, bu konuyla ilgili görüşlerinizi öğrenmek istiyorum. Yapacak olduğumuz bu görüşmeden elde edilecek olan bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 20 dakika civarında süreceğini tahmin ediyorum. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için size şimdiden teşekkür ederim. Görüşmeye başlamadan bana sormak istediğiniz bir şey varsa, önce bunu cevaplamak isterim.

RÖ 4:

- Hayır, teşekkür ederim, daha sonra olursa kafama takılan bir şey sorarım.

Araştırmacı:

- Tabi ki, hay hay! Müsaadenizle sorularımı yöneltmeye başlamak istiyorum. İlk sorumdan başlayayım: Rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik üstün/güçlü

bulduğunuz yanlar ve bu konuyla ilgili görüşleriniz nelerdir? Özellikle bu üstün yanları şu alt boyutlar açısından teker teker açmanızı sizden rica edeceğim. Öncelikli olarak güçlü yanları Bakanlık tarafından yayımlanan hedef liste açısından ele alır mısınız?

RÖ 4:

- Bakanlık tarafından belirtilen, mevcut listedeki kişisel-sosyal alanda belirtilen hedeflerin yeterli olduğunu düşünüyorum. Bunun dışında eğitsel anlamda da güzel çalışmalar, güzel hedefler konulmuş. Bunlar bence bakanlığın mevcut listesindeki olumlu, güçlü yanlar.

Araştırmacı:

- Pekâlâ. Güçlü yanları yerel hedefler seçimi açısından ele almanız mümkün mü?

RÖ 4:

- Yerel hedefler seçilirken ben çok güçlü bir yan göremedim. Bu konuda ben bazı eksikliklerin olduğunu düşünüyorum.

Araştırmacı:

- Pekâlâ, bunları olumsuz görmüş olduğunuz yanlar açısından o noktaya geldiğimizde ele alırız. Güçlü yanları, pekâlâ kazanımlar ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın sizlere sunmuş olduğu örnek etkinlikler açısından ele almanız mümkün mü? Bu konu hakkında ne dersiniz?

RÖ 4:

- Ben lisede çalışan bir rehber öğretmenim, gelişimsel açıdan gelişim dönemlerine uygun güzel kazanımlar var. Yani ergen gruplarıyla çalıştığım için orada güzel ergenliğe yönelik güzel etkinlikler var, güzel kazanımlar var. Bunun dışında etkinlikler sınıf içinde öğrencilerin dikkat çekeceği türden etkinliklere yer verilmiş. Bence bunlar kazanımlar açısından programın güçlü yönleri.

Araştırmacı:

- Öğrencilerin özellikle gelişimine uygun olan etkinliklerin seçilmesi konusunda fikrinizi belirtiyorsunuz, pekâlâ, bir diğer soruya geçeyim müsaadenizle. Bu üstün yanları güçlü yanları rehberlik ihtiyaçları belirleme anketi, ya da bir diğer adıyla RİBA açısından ele alır mısınız? RİBA'nın uygulanması gerçek anlamda olumlu olarak neleri ortaya koyuyor, bu konuyla ilgili fikrinizi öğrenmem mümkün müdür?

RÖ 4:

- Tabii ki, şimdi bundan önce biz rehberlik ihtiyaçları belirleme analizi uygulamıyorduk, tamamen çerçeve planı rehber öğretmenlerin inisiyatifine bağlı olarak oluşturuluyordu.

Şimdi böyle bir ihtiyaç belirleme anketinin olmuş olması ve bu çerçevede planın da bu ihtiyaca yönelik olarak, tamamen okulun ihtiyacına yönelik olarak bir program hazırlanıyor olması ben çok olumlu bir gelişme. Bunun dışında öğretmenler de, bizim bu kadar titizlikle çalışmamızı gördükleri için gayet yardımcı oluyorlar bu konuda. Anketlerin doldurulması, geri dönüşü açısından hiçbir sıkıntı yaşamıyoruz. Haliyle de, gerçekten ihtiyaca yönelik bir şeyler yapıyoruz hissi uyandırıyor. Bu bence programın güçlü yanı.

Araştırmacı:

- Pekâlâ, rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik üstün/güçlü yanları okul düzeyinde yapmış olduğunuz çalışmalar açısından ele almanız mümkün mü?

RÖ 4:

- Sınıf rehberlik programının hazırlanması hususunda sene başında yapılan seminer çalışmaları esnasında öğretmenlere gerekli bilgilendirme çalışmaları hazırlıyoruz.

Araştırmacı:

- Ne gibi çalışmalar bunlar?

RÖ 4:

- Bunlar, sınıfta şubede yapılacak olan etkinlikler, bunların öğrencilerin hangi ihtiyaçlarına yönelik olabileceği, nasıl uygulanabileceği ve bununla alakalı olarak uygulamada görmüş oldukları bazı sıkıntılarda rehberlik servisine geri dönüşlerin nasıl sağlanacağıyla alakalı seminer döneminde çeşitli çalışmalar yapıyoruz. Bu bence güzel, hem interaktif hem gerekli bilgi akışını sağlaması açısından güçlü bir yönü. Bunun dışında da programda yer alan çalışmaların yürütülmesi de yürütme komisyonu üyeleri ile bazen kontak kurabiliyoruz. Fikir alışverişi anlamında bazı olumlu geribildirimler alabiliyoruz.

Araştırmacı:

- Buradaki fikir alışverişinin düzenli olup olmaması konusunda ne düşünüyorsunuz?

RÖ 4:

- Bu da güçsüz yanı esasında, çünkü sürekli olarak istenilen hem bilgi akışı sağlanamayabiliyor. Bazen toplantılar sırf yapılmış olmak için yapılabiliyor. Bu tarz sıkıntılarımız da var. Ya da görüş belirtmek istemiyor olabilirler çünkü kendilerini bu konuda uzman ya da yetkin görmek istemiyorlar. Bu da esasında bu kısmın bence bu kısmın olumsuz tarafı.

Araştırmacı:

- Bunlara tekrar değineceğiz. Rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik üstün, güçlü yanları program hazırlama sürecinin genel yapısı itibariyle, genel bakış açısı boyutunda ele alıp bununla ilgili görüşlerinizi bildirir misiniz bana lütfen?

RÖ 4:

- Tabii ki. Bu rehberlik hizmetleri sunum sisteminin olması, işin açıkçası bizi bir kara düzenden kurtardı. Çünkü ne yapacağımız belli, sene başında önümüze aldığımız evraklar belli, hedeflerimiz zaten bir önceki seneden belli oluyor: okul hedefleri babında. Dolayısıyla ilin ve ilçenin belirlemiş olduğu hedeflerle beraber, aslında ne tarz çalışmalar yapacağımız kafamızda üç aşağı beş yukarı belirli oluyor. Bu program hazırlama sürecinin oldukça, ya da en önemli üstün kısmı. Program hazırlama sürecinde bunda aynı zamanda bize şöyle de bir katkı sağlıyor: okul ihtiyacına yönelik olarak bir şeyler yaptığımız için uygulanabilirlik katıyor. Yani bir ihtiyaca yönelik olduğu için havada kalmıyor her şey ve çalışmaların neticesini görmemizi de sağlıyor esasında. Evet, böyle bir ihtiyaç var, ben böyle bir çalışma yapıyorum, hemen pat! Bunun da geribildirimini alabiliyorsunuz. Bu korkunç faydalı olduğunu düşünüyorum.

Araştırmacı:

- Dönütlerle beraber daha sağlıklı şekilde şekillendiriyorsunuz o zaman. Pekâlâ, teşekkür ederim. İkinci kısmına geçelim: olumlu tarafları konuştuk, isterseniz bir olumsuz yanlarını ele alalım. Bu rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik sınırlı, zayıf bulduğunuz yanları özellikle, Bakanlık tarafından yayımlanan bu hedef listesi açısından ele alıp açmanız mümkün mü acaba? Ne gibi olumsuz yanlar görüyorsunuz burada?

RÖ 4:

- Tabii ki. Mesela belirlenen mevcut listede mesleki rehberlik hedefleri oldukça az. Üç tane falan var, bildiğim kadarıyla. Ben meslek lisesinde çalıştığım için, işin açıkçası mesleki rehberlik olarak daha çok hedefe ihtiyaç duyuyorum. Ancak, böyle hedef olmadığı için de bu konunun eksik kaldığını düşünüyorum.

Araştırmacı:

- Pekâlâ, meslek lisesinde çalışan rehber öğretmen gözüyle değil de, genel anlamda bir rehber öğretmen mantığıyla düşündüğünüzde sizin az önce az olarak nitelendirdiğiniz hedefler sadece meslek öğrencileri için mi yetersiz yoksa genel anlamda bir Anadolu lisesinde okuyan ya da normal bir ilköğretimde okuyan öğrenciler içinde aynı sıkıntıları

doğurabileceğini düşünüyor musunuz? Yoksa sizin çalıştığınız kurumun çeşidi açısından mı bir problem teşkil ediyor bu

RÖ 4:

- Yok, sadece benim çalıştığım kurumun çeşidi ya da uyguladığı program türüne yönelik olarak değil, genel anlamda da, yani bir Anadolu lisesinde de çalışıyor olsam bunu eksik bulurdum. Ancak, meslek lisesi olduğu için şimdi çocuklar zaten bir meslek seçerek geliyorlar oraya, dolayısıyla da mesleğe yönelik belki de daha fazla hedefin olması bu anlamda meslek liselerine daha uygun olabileceğini düşünüyorum. Yoksa normal herhangi bir okul türüne yönelik olarak bile az.

Araştırmacı:

- Anladım. Pekâlâ, rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik zayıf yanları şimdi de yerel hedeflerin seçimi açısından ele alabilir misiniz?

RÖ 4:

- İstanbul'un geneline baktığım zaman sosyoekonomik düzey olarak biz çok farklı bir bölgede yaşıyoruz. Dolayısıyla da İstanbul'un, ilinin seçmiş olduğu genel hedeflerle bizim yerelde seçmiş olduğumuz hedefler çok farklılık gösterebiliyor. Şöyle ki, mesela: madde bağımlılığı ile alakalı falan hedefler seçilebiliyor. Bizim mesela çocuklarımızın oldukça düşük sosyoekonomik düzeyde oldukları için bırakın madde kullanmayı, yani günün sonunda belki karınlarını doyuracak yeterli gelirleri olmadığından dolayı, mesela ben olsam bununla alakalı bir hedef yerine belki başka bir hedef seçebilirdim burada. Gibi bazı sıkıntılar var, uymayan şeyler olabiliyor.

Araştırmacı:

- Pekâlâ, bu noktada sizin ilçeniz bazında oluşturulması gereken hedeflere, bu il komisyonunun yeteri kadar ulaşamadığını sonucuna ulaşabilir miyim ben buradan, varabilir miyim, böyle bir sonuç çıkarabilir miyim?

RÖ 4:

- Tabi, böyle bir sonuç da çıkarılabilir.

Araştırmacı:

- Hocam devam edelim: rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik olarak zayıf bulduğunuz yanları RİBA bazında yani rehberlik ihtiyaçları belirleme anketi açısından ele alıp açmanız mümkün mü? Bu konuyla ilgili ne gibi olumsuz yanlar görmektesiniz? Az önce bir kısmına değindiniz ama bunu biraz daha açarsanız sevinirim.

RÖ 4:

- Tabi ki, bir kere RİBA'ları uygulayacak veli bulamıyoruz, bu ciddi bir sıkıntı. Dediğim gibi bizim sosyoekonomik düzey olarak da çok kötü bir veli profilimiz var. Birçoğunun evinde bilgisayar yok, internet yok, dolayısıyla bunu bilgisayar ya da internet ortamından zaten veliye ulaştıramıyoruz. Okula gelmeleri herhangi bir sebeple bile oldukça güç çünkü karı-koca çalışıyor birçoğu. Diğer seminer çalışmalarında falan da okula gelecek veli bulamıyoruz. Şeyi: RİBA'ları çocuklar vasıtasıyla ulaştırmak istediğimiz de haliyle 'doküman olarak' geri dönüşler oldukça azalıyor. Şöyle söyleyeyim bin küsur tane benim yaptığım RİBA'da en geniş örneklem seçtiğim veli, çünkü geri dönüşün çok az olduğunu bildiğim için bin küsur tane falan anket dağıtıyorum, iki yüz tane falan geri dönüş olursa şükrediyorum. O derece.

Araştırmacı:

- Pekâlâ, dönen o anketlerin doldurulmasındaki objektiflik konusunda ne dersiniz? Yani içten bir şekilde dolduruluyor mu sizce?

RÖ 4:

- Bazı bence sıkıntılar var: birçoğu getirilmiş olmak için öğrenciler tarafından doldurulmuş olduğunu düşünüyorum. Hani, hoca istiyor, götüreyim ama annem babam da onu uygulamadı şeklinde gelmiş olabileceğini bile düşünüyorum. Bu konuda işin açıkçası ihtiyaç belirleme kısmında oldukça eksik olduğunu düşünüyorum.

Araştırmacı:

- RİBA'yı öğretmen ve öğrenci açısından nasıl değerlendirirsiniz? Bu noktada olumsuz bir yan görüyor musunuz, ya da RİBA'nın içeriği hakkında ne düşünüyorsunuz? Oradaki maddelerin gerçek anlamda ihtiyacı belirlemeye yönelik olup olmadığı konusunda?

RÖ 4:

- İhtiyaç belirleme anketinin bence gerçekten ihtiyaçlara yönelik olduğunu düşünüyorum. Bu konuda bence yeterli, öğretmenlerin de mesleki, biraz önce söylemiştim güçlü yanlarını, mesleki hassasiyetleriyle gerçekten geri dönüş yaptıklarına inanıyorum ama öğrencilerin ilgisi çabuk dağılıyor. Hele birkaç tane anket yapmışsanız, 'eee..! aman yine mi anket !?' şeklinde, birazcık da senenin sonuna doğru olmasından çok ilgisiz şekilde doldurduklarını düşünüyorum.

Araştırmacı:

- Bıkkınlık mı oluşuyor çocuklarda?

RÖ 4:

- Evet, evet..! Hele bir de ergenlerle çalıştığım için onlar daha da bir çabuk sıkılıyorlar.

Araştırmacı:

- Farklı bir yaş grubunda çalıştınız mı peki?

RÖ 4:

- Yok, hayır çalışmadım.

Araştırmacı:

- Pekâlâ, teşekkür ederim. Bir diğerine geçelim rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik olarak zayıf yanları şimdide okul düzeyinde ele alıp açıklar mısınız?

RÖ 4:

- Şöyle söyleyeyim: sınıf rehber öğretmenleri genelde sürecin içerisinde çok fazla yer almak istemiyorlar, bu konuda çok isteksizler. Programın tamamının hazırlanması rehber öğretmenlerin sırtında. Sınıf rehber öğretmenlerine her ne kadar uygulama sürecinde yardımcı olsak da, bilgilendirme çalışmaları falan yapsak da, programlama hazırlama kısmında sadece rehber öğretmenler yalnız başlarına. Uygulamada bile oluyor: işte verdiğimiz evraklar geri gelmiyor, anketler uygulanmıyor, etkinlikler uygulanmıyor. Hatta bu son değişikliklerle onuncu ve on birinci sınıftaki rehberlik ders saatleri de kaldırıldığı için orada hiçbir etkinlik uygulanmıyor haliyle.

Araştırmacı:

- Bu sizin çalıştığınız kurumla alakalı olan bir şey herhalde, değil mi? Sadece meslek liselerinde on ve on birinci sınıflarda rehberlik saati...

RÖ 4:

- Evet, meslek liselerinde... Dolayısıyla da oradaki çocukların gerek mesleki gerek kişisel-sosyal gerekse eğitsel alanda bazı özelliklerinin diğer okul türlerindeki arkadaşlarına göre daha az geliştiğini ya da bu anlamda daha az düşündüklerini düşünüyorum. Burada bir eksiklik var, bence her sınıf düzeyinde bir rehberlik ders saati olmalı ki bu etkinlikler uygulanabilsin... Bunlara vakit ayrılabilsin.

Araştırmacı:

- Komisyon olarak çalışmalar konusunda ne düşünüyorsunuz? Bu komisyonun bütünü anlamında zayıf, olumsuz olarak gördüğünüz yanlar var mıdır acaba, bu sürecin komisyona yüklemiş olduğu bir takım görevler, ya da bu görevlerde eksiklik, ya da o

görevlerin icrasında kişilerin kendi bireysel anlamda biraz daha boş vermişliği, bu tarz şeylerle ilgili ne dersiniz?

RÖ 4:

- Evet, biraz önce de söyledim: komisyonlar bazen lafta kalabiliyor, sırf toplanmış olmak için toplanabiliyor ya da kâğıt üstünde yapılmış gibi de olduğu zamanlar var. Gerçekten bir toplantı yapmanız bile, kimse fikir beyan etmeyebiliyor. Sizin uzmanlık alanınız olduğunu düşündükleri için belki de kaygı yaşıyorlar bazı şeylerde.

Araştırmacı:

- Son olarak, olumsuz boyutları ele aldığımız zaman rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik sınırlı-zayıf yanları program hazırlama sürecine genel anlamda, genel bakışıyla ele alıp açıklamanız mümkün olur mu acaba?

RÖ 4:

- Tamamen rehber öğretmenlerin birbirinden aldığı destekle bazı şeyler yürüyor, programlama sürecinde bazı takıldığımız noktalar oluyor.

Araştırmacı:

- Ne gibi mesela?

RÖ 4:

- Şimdi hedef belirlerken özellikle, mesela mesleki alandaki hedeflerin az olmasına yönelik sıkıntı yaşadığımı söyledim, ya da bazı etkinliklerin bizim okul türüne uymamasıyla alakalı bazı sıkıntılar yaşıyoruz. Bu tarz şeylerde bilgi alabileceğimiz bir ağ yok, dolayısıyla da diğer rehber öğretmenlerle tamamen iletişimde olarak bu problemi çözmeye çalışıyoruz. Yani Mili Eğitim Bakanlığı bu konuda herhangi bir bilgilendirme çalışması, bir hizmet içi eğitim ya da bir seminer yapmıyor. Bence bu konuda bir eksikliği var burada.

Araştırmacı:

- Yani iş uygulama boyutuna geçtiği zaman mı insanlar bunu öğreniyor? Özellikle de mesleğe yeni başladığınız zamanlara döndüğünüz zaman bu konuda sizden daha deneyimli olan bir insanın yanınızda olması artı değer katarken mesela tek başına çalıştığınızı düşündüğünüzde, bilmiyorum hani: tek başımıza mı çalıştınız mesleğe ilk başladığınızda, bunu tamamen uygulamada mı öğrendiniz, yoksa bu konuyla ilgili bir eğitim ya da herhangi bir bilgilendirme, en azından bakanlık birimince olmasa da ilçelerde bu tarzda falan bir destek almadınız mı? Doğru mu anladım?

RÖ 4:

- Evet, doğru anladınız, böyle bir destek almadım. Tamamen kendi çabamla öğrendim, ben de yalnız çalışıyordum ilk atandığımda. El yordamıyla öğreniyorsunuz, meslektaşlarınıza soruyorsunuz: nasıl yapabiliriz, nasıl edebiliriz? diye böyle bir dirsek temasıyla halletmeye çalışıyoruz ama benim demek istediğim: daha profesyonel çalışması olsaydı bakanlık tarafından ya da ilçe bazında belki daha profesyonelce atlatabilirdik bu süreci

Araştırmacı:

- Pekâlâ hocam: müsaadenizle rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecinin iyileştirilmesine yönelik olarak, işin mutfağında olan bir kişi, bir rehber öğretmen açısından düşündüğümüzde bu konuya dair sizin görüşleriniz, önerileriniz, tavsiyeleriniz varsa, bunları da öğrenmek isterim. Bunlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir, ne gibi görüş ve önerileriniz olmaktadır?

RÖ 4:

- Şöyle söyleyebilirim: sadece rehberlik ihtiyaçları belirleme analizini mayıs ayına bırakmayıp, belki süreç içerisine yayarsak o çocukların sene sonundaki bıkkınlığının belki üstesinden gelmiş oluruz.

Araştırmacı:

- Mesela nasıl bir zaman açısından olmasını önerirsiniz?

RÖ 4:

- Yani, sene içerisinde tıpkı yürütme kurulu toplantıları gibi böyle üç parçalı bir hale dönebilir. Çünkü sene başındaki hedef ya da ihtiyaçlarınızla bazen sene sonundaki hedef ihtiyaçlarınız değişebiliyor, ya da okulun gündemi değişebiliyor: bir olay oluyor, bir vaka oluyor. Bundan dolayı daha çok veri elde etmek adına belki süreç içerisine daha küçük anketlerle bu yayılırsa daha faydalı olabileceğini düşünüyorum, bu birincisi. Daha çok özele yönelik hedef olursa, çünkü dediğim gibi bazen genelin hedefleri size uymayabiliyor, ama genelinde iki hedefi var, özelinde iki hedefi var baktığınız zaman. Program hazırlama sürecinde özele yönelik daha çok hedef olursa bence de daha çok kalıba uygun bir elbise dikebileceğimizi düşünüyorum. Bir de programı hazırlarken bize destek olabilecek... bir kitapçık, bir bilgilendirme eğitimi olursa ben özellikle biraz önce

konuştığımız gibi bu işe yeni başlamış rehber öğretmenlere, bazen yeni yeni gelişmelerle hatta bize daha faydalı olabileceğini düşünüyorum

Araştırmacı:

- Pekâlâ, o Bakanlığın yayımlamış olduğu program hazırlamayla ilgili kılavuz yeterli değil mi sizin için, sınırlı mı geliyor?

RÖ 4:

- Biraz sınırlı geldiğini düşünüyorum, işin açıkçası. Çünkü ben bu okuldaki programı ben hazırlıyorum ama benim bile sıkıştığım noktalar olabiliyor. Dediğim gibi bunun için de diğer rehber öğretmen arkadaşlarla temasa geçmem gerektiğini düşünüyorum.

Araştırmacı:

- Bunun dışında başka ne gibi önerileriniz olur, mesela yerel hedeflerin seçimiyle alakalı?

RÖ 4:

- Yerel hedefler seçilirken rehberlik hizmetleri il danışma komisyonu ilin ihtiyaçlarını daha isabetli bir şekilde ortaya koyabilir.

Araştırmacı:

- Mesela neler yapabilir, şuanda yapmış olduğu mevcut çalışmaların dışında?

RÖ 4:

- Sadece belirli bölgeye değil de, İstanbul çok büyük bir il, hani burada çalıştığım için söylüyorum: İstanbul'un her ilçesine yönelik genel bir hedef koyarsa daha faydalı olabilir gibi geliyor bana.

Araştırmacı:

- Başka ne gibi önerileriniz olabilir: mesela kazanımlar ve etkinlikler açısından düşündüğünüzde?

RÖ 4:

- Bir etkinlik kitapçığımız var, çok uzuuun zaman önce oluşturulmuş. Bence artık onların güncellenmesi gerekiyor olabilir çünkü sürekli aynı şeyler dönüyor ve biz de çok sınıfta kalan öğrenci var mesela. Sınıfta kalan öğrencilerin özellikle gözlerinde onu görüyorum yani: 'yine mi aynı şeyleri yapacağız!?' falan filan şeyleri oluyor. Dolayısıyla bunları değiştirmek adına bence etkinlikler güncellenebilir çünkü siz sürekli hedef

güncelliyorsunuz, ilin hedefleri güncelleniyor, ilçenin hedefleri güncelleniyor ve sizin özel hedefleriniz güncelleniyor ama baktığımız zaman uyguladığımız etkinlikler ya da o etkinliklere yönelik kazanımlar hiç değişmiyor, hep aynı. Dolayısıyla bunların çok daha çeşitlendirilmesi ve etkinlikler arasında da seçim yapılabilme şansının olması bence çok daha güzel olur. Sınıf rehber öğretmenleri de bu sürece katılırsa, tabii uygulama açısından...

Araştırmacı:

- Pekâlâ, bunun sağlanabilmesi için nasıl bir öneriniz olur? Mesela şu anki mevcut mevzuatta yazsa da bunu uygulama boyutunda sınıf öğretmenlerini de işin içine katma açısından ne gibi tavsiyeleriniz olabilir, neler yapılabilir?

RÖ 4:

- Bence sınıf rehber öğretmenlerini bu işin bir angarya olduğu değil de gerçekten öğrencilere yönelik ve onların kişisel gelişimleri açısından faydalı bir iş yaptıklarını anlatırsak daha farklı yaklaşımlar yakalayabiliriz. Tabii bu yine belki çok az bir dönüt sağlayacak ama kısmen de olsa faydalı olabileceğini düşünüyorum.

Araştırmacı:

- Gerek Milli Eğitim açısından gerek okul idaresi açısından ne gibi şeyler yapılabilir pekâlâ bu süreçle ilgili?

RÖ 4:

- Yine sınıfın ihtiyaçları gözetilerek program hazırlanabilir, bu da daha özel işte hedefler seçerek olur, daha fazla özel hedef seçerek olur bu bir yerde bir anlamda daha fazla veri demek, ne kadar fazla veri elde edersek süreçte bizim için o kadar daha iyi olur.

Araştırmacı:

- Programın geneli açısından, genel uygulanması açısından tavsiyeleriniz neler olabilir?

RÖ 4:

- Programın ben hazırlama sürecinin yeterince anlaşılır bir yapıda olduğunu düşünmüyorum. O yüzden birazcık daha bunun anlaşılır bir yapıda oluşturulursa eğer dediğim gibi bazı sıkıntıların yaşanmayacağını düşünüyorum. Rehber öğretmenlere de bu anlamda destek verilirse eğer Milli Eğitim Bakanlığı tarafından seminer olur, hizmet içi eğitim olur, bilgilendirme çalışması olur, bir kılavuz ya da bir kitapçık olur daha detaylı anlatılan ve bunda da daha ayrıntılı hedefler, daha ayrıntılı çalışmalar, daha ayrıntılı

etkinlikler olursa ben hiçbir rehber öğretmen arkadaşımızın bir sıkıntı yaşayacağını düşünmüyorum. Daha faydalı olacağını düşünüyorum yani.

Araştırmacı:

- Anladım Hocam. Bunların dışında son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

RÖ 4:

- Şuan için aklıma gelen bir şey yok, çok teşekkür ederim.

Araştırmacı:

- Ben teşekkür ederim zaman ayırdığınız için. Bundan sonraki mesleki yaşantınızda sizlere başarılar dilerim.

BÖLÜM V: SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde, çalışma grubundaki rehber öğretmenlerin anket maddelerine ve görüşme sorularına verdikleri cevaplardan edilen veriler doğrultusunda varılan yargı ifadelerine, tartışmaya ve çözüme yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Yargı

Bu bölümde araştırma soruları ele alınarak, analizler neticesinde ulaşılan sonuçlar yargı ifadeleri şeklinde belirtilmiştir.

* Araştırmanın “Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri nedir?” amacı ile ilgili analizlerin sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin, tamamı olumlu cümle şeklinde sunulan anket maddelerine genel olarak orta düzeyde katıldıkları görülmekle birlikte yapılan görüşmelerde karşılaşılan ifadeler de bu sonucu destekler niteliktedir.

* Araştırmanın “Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” amacı ile ilgili analizlerin sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin cinsiyet değişkeni ile yirmi beş anket maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamışken,

- Anketin dokuzuncu ‘*Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir*’ maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, erkek rehber öğretmenlerin dokuzuncu maddedeki görüşe, kadın rehber öğretmenlere nazaran fazla katılım gösterdiği görülmektedir.

- Anketin yirmi üçüncü ‘*Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline uygundur*’ maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, kadın rehber öğretmenlerin yirmi üçüncü maddedeki görüşe, erkek rehber öğretmenlere nazaran fazla katılım gösterdiği görülmektedir.

* Araştırmanın “Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” amacı ile ilgili analizlerin sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin kıdem değişkeni ile yirmi altı anket maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamışken;

- Anketin dördüncü ‘*Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki eğitsel rehberlik hedefleri (17 adet) nicelik olarak yeterlidir*’ maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, 1-5 yıl kıdeme sahip rehber öğretmenlerin dördüncü maddedeki görüşe, 6-10 yıl ile 11 ve daha fazla kıdeme sahip rehber öğretmenlere nazaran fazla katılım gösterdiği görülmektedir.

* Araştırmanın “Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri mezun olunan lisans programına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” amacı ile ilgili analizlerin sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin mezun olunan lisans programı değişkeni ile anket yirmi yedi anket maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

* Araştırmanın “Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri çalışılan eğitim kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” amacı ile ilgili analizlerin sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin çalışılan eğitim kademesi değişkeni ile anket maddelerinin yirmi altısına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamışken;

- Anketin yirmi beşinci ‘*Program hazırlama süreci anlaşılır bir yapıdadır*’ maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, ilkokulda çalışan rehber öğretmenlerin yirmi beşinci maddedeki görüşe, ortaokul ile lisede çalışan rehber öğretmenlere nazaran fazla katılım gösterdiği görülmektedir.

* Araştırmanın “Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri çalışılan okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” amacı ile ilgili analizlerin sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin çalışılan okul türü değişkeni ile anket maddelerinin yirmi yedisine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamışken;

* Araştırmanın “Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşleri hizmet sunmakla yükümlü olunan öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” amacı ile ilgili analizlerin sonucuna göre, çalışma grubunu oluşturan rehber öğretmenlerin hizmet sunmakla yükümlü olunan öğrenci sayısı değişkeni ile anket maddelerinin yirmi altısına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamışken;

- Anketin dokuzuncu ‘*Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir*’ maddesine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, beş yüzden daha az öğrenciye hizmet sunmakla yükümlü rehber öğretmenlerin dokuzuncu maddedeki görüşe, beş yüz ve daha fazla öğrenciye hizmet sunmakla yükümlü rehber öğretmenlere nazaran fazla katıldıkları görülmektedir.

5.2. Tartışma

Bu bölümde, araştırma soruları çerçevesinde, konuya bağlı olarak elde edilen bulgular mantıksal bir bütünlük halinde tartışılmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda: rehber öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri yanıtlar neticesinde rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecini orta düzeyde başarılı bulduğu sonucuna ulaşılırken bu görüşleri ile KBF’deki yer alan değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmanın nitel boyutunda: görüşme ifadelerinin genelinden, rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik, nicel boyut sonuçlarına benzer nitelikte, orta düzeyde bir memnuniyet gözlenmiştir.

Bu çalışmada rehber öğretmenlerin çoğunluğunun, gerek anket üzerindeki işaretlemelerinden gerekse yapılan görüşmelerdeki söylemlerinden, anketin birinci maddesindeki “*Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler işlevseldir*” ifadesine orta düzeyde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Berber’in (2010) onuncu sınıf rehberlik programı ile ilgili, ortaöğretim kurumlarında görev yapan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin görüşlerini incelediği araştırmasında amaçların-hedeflerin işe yarar

nitelikte olup açık ve anlaşılır biçimde hazırlanmış olduğu ortaya çıkmıştır. 9. sınıf rehberlik programının ne düzeyde gerçekleştirildiğini rehber öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendiren Tokalı (2007), elde ettiği sonuçlar doğrultusunda, başarılı olarak sıfatlanan bir rehberlik programının işlevsel olması gerektiğini ifade etmiştir. Derebaşı (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise ortaöğretim 12. sınıf rehberlik programının sınıf rehber öğretmenlerince kuramsal açıdan işlevsel ve uygulanabilir olarak algılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada, diğer rehberlik alanlarıyla ilgili hedeflerin sayısı yeterli görülürken mevcut programda üç adet olarak sunulan mesleki rehberlik hedefleri rehber öğretmenler tarafından nicelik olarak az bulunmuştur. Koçak (2001), ortaöğretim okullarındaki mesleki rehberlik hizmetlerini değerlendirdiği araştırmasında, programlar aracılığıyla öğrencilere meslekler hakkında sunulan bilgiler ile uygulanan yetenek belirleme testlerinin yeterli gelmediğini ortaya çıkarmıştır. Sağlam ve Topçu'nun (2015) çalışmasında ise araştırmaya katılan 9. sınıf öğrencileri rehberlik programında yer alan meslekî rehberlik hizmetleri çalışmalarını orta seviyede etkili buldukları yönünde görüş ortaya koymuşlardır. Erkan (1997), ilköğretim öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarını belirlemek üzere paydaşların görüşlerine başvurmuş ve ilk sırada gelen öğrenci ihtiyacının mesleki ve eğitsel rehberlik boyutunda olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir şekilde 6, 7, ve 8. sınıf öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçları ile ilgili Kesici (2007) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin meslekleri arzulanan düzeyde tanımadıkları ve meslekler hakkında net bilgiler edinemedikleri ortaya konmuştur. Mesleki rehberlik hedefleri konu başlığına dair bu araştırmadan elde edilen sonuç ile bahsi geçen araştırmaların sonuçları paralellik gösterirken, Durmuş'un (2012) ilköğretim 8. sınıf rehberlik programı eğitsel ve mesleki gelişim kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmadaki: programın geleceğin mesleklerinin öğrencilere tanıtılması konusunda genel anlamda başarılı olduğu sonucu bu araştırma sonucuyla uyuşmamaktadır.

Öğrencilerin zihinsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim ve hazırbulunuşluk durumları öğretim sürecini etkileyen faktörlerin başında gelir. Bu nedenle öğretim hizmetine, öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeyi dikkate alınarak başlanmalıdır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anketin onuncu maddesindeki, kazanımların öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlandığı ifadesine rehber öğretmenlerin katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Uludağ ve Tüfekçi'ye (2011) ait araştırmanın bulgularına göre, araştırmaya katılan sınıf rehber öğretmenleri ve rehber öğretmenleri 1-8. sınıf düzeylerindeki rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olduğu yönünde görüşe bildirmişlerdir. Benzer bir amaçla ortaöğretim 12. sınıf rehberlik programının sınıf rehber öğretmenleri görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesini gerçekleştiren Derebaşı (2011) tarafından yapılan araştırmada ise programının amaçlar ve kazanım boyutları açısından öğrenci gelişim düzeyine uygun olarak algılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Eşen'in (2009) çalışmasında da rehber öğretmenler, 10. sınıf rehberlik programının kazanımlarını öğrenci merkezli ve ihtiyaca uygun biçimde düzenlenmiş olarak gördüklerini ortaya koymuşlardır. Tokalı (2007) ve Berber'e (2010) ait araştırmaların sonuçları da benzer nitelikte olup: öğretmenler ilgili program amaçlarının çoğunun öğrenci gelişim düzeyine uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Demirel (2010) ise ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesine ilişkin yaptığı araştırmasıyla ilgili programdaki hedeflere dair konu alanı uzmanlarının bazı hedeflerin öğrenci düzeyine uygun olmadığı yönünde görüş bildirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, bu çalışmaya katılan rehber öğretmenlerin çoğunluğu, sınıf rehberlik programlarının okul rehberlik programı doğrultusunda sınıfın ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmadığını belirtmiştir. Rehberlik programıyla ilgili olarak ortaöğretimde görevli sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerini inceleyen Güven (2009), bazı etkinliklerin öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olmadığı sonucunu ortaya koyarken, Hıdır'ın (2010) gerçekleştirdiği araştırma da ise, rehberlik programlarının başarısı için sınıfın özellikleri göz önünde tutulması ön plana çıkmıştır. Tokalı (2007) da, dokuzuncu sınıf rehberlik programını rehber öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirdiği araştırmasında çoğu rehber öğretmenin programın öğrenci, okul ve çevre ihtiyaçları gözetilerek hazırlanması gerektiği noktasında hem fikir olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretim Etkinlikleri Modeli ile eğitim bilimleri alanında adından sıkça bahsettiren Gagne, etkili ve başarılı bir derste yer alması gereken basamakları açıklarken ilk sırayı “dikkati çekme” olarak ifade etmiştir. Bu uygulamanın amacı; uyarıcıyı daha doğru ve sağlıklı şekilde algılaması için öğrenciyi tetikte tutmaktır. PDR hizmetleri kapsamında sunulan etkinliklerin de aynı özelliği barınmasıdır gerekmekte iken araştırmada rehber öğretmenlerin çoğunluğunun, anketin on üçüncü maddesindeki “*Örnek olarak sunulan etkinlikler sınıf uygulamalarında öğrencilerin dikkatini çeker niteliktedir*” ifadesine orta düzeyde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Rehberlik programlarının hayata geçmesi noktasında oldukça önem arz eden bu durum maalesef, Derebaşı’na (2011) ait araştırmada da benzer durumda karşımıza çıkmakta olup: on ikinci sınıf rehberlik programında yer alan etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekmediği ve öğrenciler tarafından bu etkinliklerin önemsenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Terzi, Ergüner Tekinalp ve Leuwerke (2009) tarafından gerçekleştirilen bilimsel çalışmada da, rehber öğretmenler etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekmemesinden kaynaklı sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Program geliştirme süreci ihtiyaç belirleme ile başlar ilkesinden hareketle mevcut rehberlik programlarının tasarlanmasında da ihtiyaç analizleri gerçekleştirilmektedir. Bunun için de RİBA kullanılmaktadır. Rehber öğretmenler, öğretmenlerin bu anketi içten şekilde doldurduklarını düşünürken öğrenci ve velilerin aynı içtenliği göstermediklerini ifade etmişlerdir. Eşen’in (2009) 10. sınıf rehberlik programını değerlendirdiği araştırmasında da rehber öğretmenlerin öğrencilerin etkinlik formlarını objektif biçimde doldurmadığı yönünde görüş bildirdiği belirtilmişti. Karataş ve Şahin Baltacı (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada okul rehberlik hizmetlerini engelleyen faktörlerin başında öğrenci ilgisizliğinin geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Veli bazında alanyazında doğrudan bu durumun araştırıldığı bir çalışma olmamakla birlikte, okullarda yürütülen PDR hizmetlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşlerini inceleyen Tagay ve Çakar (2017) velilerin ilgisizliği ve bilinçsiz oluşlarını başlıca problem olarak ortaya koymuştur. Karataş ve Şahin-Baltacı (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da okul rehberlik hizmetlerini engelleyen faktörler içerisinde velinin ilgisizliği de ifade edilmiştir.

Eğitim bir sistem olarak ele alındığında mevzuat, önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu mevzuat kapsamındaki yönetmelik, yönerge vb. düzenleyiciler dikkate alınmadığında düzensizliğin baş göstermesi kaçınılmazdır. Rehber Hizmetleri Yönetmeliği'nde de belirtildiği üzere sınıf rehberlik programı sınıf/şube rehber öğretmenleri tarafından hazırlanmalıdır. Araştırmada bu konuya yönelik kendilerine yöneltilen soruya rehber öğretmenler, programların hazırlanması sürecine sınıf/şube öğretmenlerinin yeterli düzeyde iştirak etmediklerini ifade etmişlerdir. Okullarda yürütölen PDR uygulamalarını bazı değişkenler açısından inceleyen Hatipoğlu (2010) da, rehber öğretmenlerin görüşlerine başvurmuş ve rehberlik programı geliştirme sürecini büyük bir oranda rehber öğretmenlerin üstlendiği sonucuna ulaşmıştır. Yine benzer bir doğrultuda rehberlik programı değerlendirmesinde rehber öğretmenlerin görüşlerini inceleyen Tokalı (2007), sınıf öğretmenin rehber öğretmenle işbirliği yapması gerekliliğini ortaya koymuştur. Ayrıca, araştırmada çalışma grubunda yer alan rehber öğretmenler, sınıf rehberlik programının hazırlanması için sınıf/şube rehber öğretmenlerinin yeterli bilgiye sahip olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Alanyazında bu sonucu da destekler nitelikte oldukça çok sayıda benzer sonuca ulaşılmıştır. Örneğin, Kızıl'ın (2007) rehber öğretmenlerin ve sınıf rehber öğretmenlerin sınıf içi rehberlik etkinlikleri ile ilgili görüşlerini incelediği araştırmasında sınıf rehber öğretmenlerinin süreç konusunda ciddi anlamda bilgilendirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Gerçekleştirdiği araştırmalar neticesinde öğretmenlerin rehberlik konusunda yeterli bir eğitim almamış olmasının onların, rehberlik çalışmalarına verebilecekleri katkıyı sınırladığını makalesinde belirten Yeşilyaprak (1999) gibi Ada (1990) da, ortaya koyduğu ortaöğretim okullarındaki rehberlik faaliyetlerinin değerlendirdiği araştırmasında görev yapan öğretmenlerin rehberlikle ilgili bilgilerinin yetersiz olduğunu sonucuyla konunun önemine değinmiştir. Tokalı (2007), rehberlik programının daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için adeta işin mutfağında programı uygulayıcı öğretmenlerin hizmet içi eğitimden geçirilmesini, Güven (2009), sınıf öğretmenlerinin bu konuda bilgi eksikliği olduğunu ve Esmer (1985), sınıf öğretmenlerinin tamamına yakınının bu konuda bir hizmet içi eğitim almaları gerektiğini ortaya koymuştur.

Eğitim bir ekip işidir. Son yıllarda öğretim ortamlarındaki işbirliğine dayalı çalışmaların başarıyı artırıcı etkisi sadece öğrenciler açısından değil, öğretmen ve yöneticiler açısından

da ele alınıp vurgulanmaktadır. Fakat maalesef rehber öğretmenlerin çoğunluğunun, *“Programda yer alan çalışmaların yürütülmesinde Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun üyeleri mevzuattaki görevlerini tam olarak gerçekleştirmektedir”* ifadesine katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle bu noktada yalnız kaldıklarını belirten rehber öğretmenlerin bu düşüncelerini Koçak’ın (2018) yaptığı araştırmanın sonucu da destekler niteliktedir. Çünkü bu araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu yöneticilerinin rehberlik yıllık programları ve yürütme planlarının gerek hazırlanması gerekse uygulanması sürecinde katkı sağlamadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Benzer bir sonuca Akbaş (2001) da, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında gerçekleştirdiği araştırma ile ulaşmıştır. Sadece bu süreçle kalmayıp okul rehberlik servisinin okul idaresiyle ilgili yürüttüğü çalışmalarda okul idaresi ve öğretmenlerin işbirliği içerisinde olunması gerekliliği Aydın ve Diğ. (2011), Hamamcı ve Diğ. (2004) ve Onur (1997) tarafından da ortaya konulmuştur.

Karar vericilerin mevcut rehberlik programlarını tasarlarken hedef olarak belirledikleri kapsamlı gelişimsel yaklaşımın hayata geçtiği bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla da desteklenmektedir. Çalışma grubunda yer alan rehber öğretmenlerin çoğunluğu bu konuya yönelik ifadeye olumlu yönde görüş belirtmişlerdir. Öztürk’ün (2009) gerçekleştirdiği araştırma bulgularına göre yeni rehberlik programının pek çok rehber öğretmen tarafından gelişimsel olarak algılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kapsamlı gelişimsel rehberlik programı uygulamalarının öğretmenlerce öğrencilerin gelişimine yararlı olarak algılandığını tespit eden Nazlı (2002) gibi Lapan, Gysbers ve Kayson (2007) ve Missouri’de bu kapsamlı gelişimsel rehberlik programı uygulamaların yapıldığı okullarda programın etkililiğini belirlemek için okul psikolojik danışmanlarının görüşlerine başvurmuş ve bunların öğrenci gelişimine pek çok noktada yarar sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Eğitim ortamlarında zamanı etkili şekilde kullanabilmek oldukça önemli bir meseledir. Ekonomiklik olarak adlandırılan öğretim ilkesinde de bu konuya değinildiği üzere bir öğretmen sadece para ve enerjiyi değil zamanı da tasarruflu şekilde kullanmak durumundadır. Yeteri kadar anlaşılamayan bir program hazırlama sürecinde zamanın başarısız şekilde kullanılması da kaçınılmazdır. Bu araştırmanın çalışma grubunda yer

alan kişiler ilgili rehberlik program hazırlama sürecinin yeteri kadar anlaşılır bir yapıda olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Öztürk (2009) ise, rehber öğretmenler, sınıf rehber öğretmenleri ve okul yöneticilerinin görüşlerine başvurduğu çalışmasında yeni rehberlik programının pek çok rehber öğretmen tarafından somut, açık, anlaşılır, standart, ardışık ve etkili bir program olarak algılandığı sonucuna varmıştır. Doğrudan bu süreçle ilgili olmamakla birlikte Berber (2010) de, yaptığı çalışmayla onuncu sınıf rehberlik programı amaçlarının anlaşılır düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada ayrıca, rehber öğretmenler program hazırlama süreci ile ilgili olarak kendilerine MEB tarafından yeterli bilgilendirme yapılmadığı yönünde sorun ortaya koymuşlardır. Kılıç'ın (2010), rehber öğretmenlerinin kendilerinin rehberlik görevleriyle ilgili bilgi düzeylerini incelediği araştırmasında bu bilgi düzeyinin ortanın altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Rehber öğretmenlerin programın getirilerine ilişkin görüşlerini araştıran Terzi, Ergüner Tekinalp ve Leuwerke (2009) de, rehber öğretmenlere zorunlu hizmetiçi eğitim kapsamında akademik kursların düzenlenmesi gerekliliğini belirtmiştir. Özaydın (2002) ise, rehberlik uygulamalarını resmi ilköğretim okullarında yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ele aldığı çalışmasında rehber öğretmenlere sunulması elzem olan seminer ve konferanslar için üniversitelerle işbirliği yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

5.3. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlarla ilişkili olarak sunulan öneriler "Uygulayıcılara Yönelik Öneriler" ve "Araştırmacılara Yönelik Öneriler" olmak üzere iki bölümde sunulmuştur.

5.3.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Rehber öğretmenlerin mevcut rehberlik programlarına yönelik görüşlerine başvuru pek çok çalışma bulunurken, bu araştırma özellikle rehberlik hizmetleri program hazırlama süreci hususunda rehber öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi anlamında özgünlük taşımaktadır. Benzer çalışmaların yetkililer tarafından organize edilerek daha

fazla anket maddesi ve görüşme ile daha fazla sayıda rehber öğretmene ulaşılarak gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

2. Araştırmada ortaya konulan eleştirel yaklaşımlar sonucunda rehberlik hizmetleri program hazırlama süreci daha yalın, daha sade ve anlaşılır bir hale getirilmelidir. Rehber öğretmenlerin kendilerine yapılan bilgilendirmeleri yetersiz görmeleri nedeniyle de gerek rehber öğretmenlere gerekse sınıf rehber öğretmenlerine mevcuttan daha fazla bilgilendirme amaçlı eğitimler düzenlenmelidir.

3. Genel hedef, yerel hedef ve özel hedefler şeklinde çeşitliliğe gitmek yerine daha az sayıda fakat etkili ortak hedef/ler belirlenip, buna/bunlara ulaşılması için eşgüdüm sağlanmalıdır.

4. Gerek RİBA'ların uygulanması gerekse rehberlik faaliyetlerine iştirak noktasında velilerin bilinçlenmesi ve sürece katılması için Bakanlık yetkilileri tarafından, bu tür çalışmalara katılmayan velilere verilecek olan sembolik bir notun öğrenci dönem sonu karnesinde veli için ayrılan hanede paylaşılacak olması vb. gerekli önlemler alınmalıdır.

5. Rehberlik hizmetleri programı hazırlama sürecindeki işbirliğinin sadece mevzuatta kalmayıp yükün rehber öğretmenler üzerinden alınması için okul yöneticileri tarafından rehberlik komisyonunda yer alan tüm üyelerin merkezi bir elektronik sisteme bireysel giriş yapması zorunluluğu getirilmesi vb. gerekli önlemler alınmalıdır.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Araştırmada rehber öğretmenlerin görüşleri dahilinde rehberlik hizmetleri program hazırlama süreci incelenmiştir. Aynı çalışma, sınıf rehber öğretmenleri ve okul yöneticileri üzerinde de gerçekleştirilebilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir.

2. Bu çalışmanın yinelenmesi halinde verilerin farklı değişkenler de dikkate alınarak daha detaylı bir ölçme aracı ile daha büyük gruplardan toplanması uygun olabilir.

3. Rehberlik hizmetleri programının sadece hazırlanması değil uygulanması ile ilgili de inceleme yapılarak karşılaştırma yapılabilir.

4. Rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik program geliştirme ve PDR alanındaki öğretim görevlilerinin görüşleri de incelenebilir.

5. Bu araştırmada çalışma grubuna uygulanan anket formu daha da geliştirilerek yeniden uygulanabilir.

6. Rehber ğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerini ortaya koyabilen yeni ölçekler geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, B. (2017). *Rehber öğretmenlere göre okul müdürlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Lefkoşa: Lefke Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu ve S., Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: spss uygulamalı*. Sakarya: Sakarya.
- Arslan, M. ve Erarslan, L. (2003). Yeni eğitim paradigması ve Türk eğitim sisteminde dönüşüm gerekliliği. *Milli Eğitim Dergisi*, 160-172.
- Aydın, S., (1998). *Eğitimde uygulamalı rehberlik*. Ankara: Barış.
- Bacanlı, H. (2012). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegema.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışmanlık*. Ankara: Anı.
- Bakıoğlu, A. ve Hesapçıoğlu, M. (1997) Düşünmeyi öğretmekte öğretmen ve okul yöneticisinin rolü: düşünmek! *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 59-65.
- Bal Bardakçı, A. (2011). *Sınıf rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanların kapsamlı/gelişimsel rehberlik programına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başaran, İ. E. (1999). *Eğitime giriş*. Ankara: Umut.
- Büyüköztürk, Ş., (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem.
- Camadan, F. ve Sezgin F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (38), 199-211.

- Çilenti, K. (1988). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu.
- Demirel, M. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programının değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 35 (17), 45-60.
- Demirel, Ö. (2006). *Eğitimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı*. Ankara: Pegema.
- Demirel, Ö. (2007). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegema.
- Deniz, M. E. (2012). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Maya Akademi.
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde program ve öğretim tasarımı*. Ankara: Önder.
- Durmuş, M. (2012). *8. sınıf rehberlik programı eğitsel ve mesleki gelişim kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erkan, S. (2011). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Pegema.
- Erkan, S. (2017). *Psikolojik danışma ve rehberlikte program geliştirme*. Ankara: Pegema.
- Ertürk, S. (1991). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Fırat, M., Kabakçı Yurdakul, I., ve Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 2(1), 65-86.
- Girgin, G. (2005). Öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik, M. Kaya (ed.) *Psikolojik danışma ve rehberlik* (s. 1-34). Ankara: Anı.
- Gökmenoğlu, T., Eret, E. ve Kiraz, K. (2010). Krizler, reformlar ve bilimsel ilerlemeler: Son iki yüzyılda davranışçılık, *İlköğretim Online*, 9 (1), 292-300.

- Gözütok, D. (2003). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 160-169.
- Güven, M (2009). Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin okul rehberlik hizmetleri ve denetimiyle ilgili görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (9), 171-179.
- Hatipoğlu, H. (2010). *Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kepçeoğlu, M. (2001). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Kadioğlu.
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM.
- Küçükahmet, L. (2007). *Program geliştirme ve öğretim*. Ankara: Nobel.
- Külahoğlu, Ş., (2004). *Okul psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarının geliştirilmesi*. Ankara: Pegema.
- Külahoğlu, Ş. (2015). MEB kapsamlı gelişimsel rehberlik programı uygulamaları: Ne kadar işlevsel? F. Korkut-Owen, R. Özyürek ve D. W. Owen (Ed.), *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik. Meslekleşme sürecindeki ilerlemeler. Cilt 3 içinde (s. 113-150)*. Ankara: Nobel.
- MEB. (2018). *Rehberlik hizmetleri program hazırlama kitapçığı*. Ankara: MEB.
- Nazlı, S. (2008). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı (4. baskı)*. Ankara: Anı.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Özoğlu, S. (1997). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Schmidt, J. J. (2017). *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik. Öğrenciler için kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programları (S. Doğan, Çev. Ed.)*. Ankara: Nobel.
- Şahin, C. (2008). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. Mehmet Güven (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* (s.1-47). Ankara: Anı.
- Tagay, Ö. ve Çakar F. (2017). Okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1168-1186.
- Tan, H. (2000). *Öğretmen kitapları dizisi psikolojik danışma ve rehberlik, teori ve uygulama*. İstanbul: MEB.
- Tan, H., Baloğlu, M., (2006). *Psikolojik danışma ve rehberlik, teori ve uygulama*. Ankara: Nobel.
- Taşkaya, S. (2010). İlköğretim okullarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *11-13 November International Conference on New Trends in Education and Their Implications içinde*, (s.909-915), Antalya.
- Topçu, Ç. ve Sağlam, A. (2015). 9. sınıf rehberlik programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 171-210.
- Torunoğlu, H. (2015). *Meslek liseleri okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik programına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Totan, T. (2014). Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında sosyal ve duygusal öğrenmenin değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 57-70.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Detay.

- Variş, F., (1996). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler*. Ankara: Alkım.
- Yazgünoğlu, S. (2012). *Okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yeşil, R. (2010). Bilimsel araştırma yöntemleri. Kıncal, R. Y. (Ed.), *Nitel ve Nitel Araştırma Yöntemleri (49- 76)*. Ankara: Nobel.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel.
- Yeşilyaprak, B. , (2007). *İlköğretimde gelişimsel rehberlik*. İstanbul: Morpa,
- Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2013). *21. yüzyılda rehberlik hizmetleri: gelişimsel yaklaşım* Ankara: Nobel.
- Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2017). *Eğitim psikolojisi: gelişim-öğrenme-öğretim*. Ankara: Pegema.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerden nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Seçkin.

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu (KBF)**KİŞİSEL BİLGİ FORMU****Değerli Meslektaşım;**

“Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi” konusunda bilimsel bir araştırma gerçekleştirilmekte ve bu araştırma kapsamında sizlerin görüşlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Sizden “**Kişisel Bilgi Formu**”nu ve “**Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Süreci Anketi**”ndeki (**RHPHSA**) her bir maddeyi okuyup, o maddede belirtilen ifade ile ilgili durumunuzu/görüşünüzü maddenin karşısındaki alana (**X**) şeklinde işaretlemeniz istenmektedir. İsim ve soy isminizi yazmanız gerekmektedir. Anket ile toplanacak olan verilerin tamamen bilimsel amaçla kullanılacağını bilmenizi isteriz.

Değerli vaktinizi ayırarak yardımcı olduğunuz için teşekkür ederim.

Yusuf ŞARLAK
Marmara Üniversitesi
Eğitim Programları ve Öğretim YL

Programı

Cinsiyetiniz
() Kadın () Erkek
Kıdeminiz
() 1 - 5 yıl () 6 - 10 yıl () 11 yıl ve üzeri
Mezun Olduğunuz Lisans Programı
() PDR () Diğer
Çalıştığınız Eğitim Kademesi
() İlkokul () Ortaokul () Lise
Çalıştığınız Okulun Türü
() Devlet Okulu () Özel Okul
Hizmet Sunmakla Yükümlü Olduğunuz Öğrenci Sayısı
() 500'den az () 500 ve daha fazla

Ek 2: Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Süreci Anketi

REHBERLİK HİZMETLERİ PROGRAM HAZIRLAMA SÜRECİ ANKETİ

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler işlevseldir.					
2	Bakanlık tarafından yayımlanan listedeki hedefler öğrenci, öğretmen ve veli gruplarından her biriyle çalışmaya uygun hedeflerdir.					
3	Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki <i>kişisel sosyal rehberlik hedefleri</i> (31 adet) nicelik olarak yeterlidir.					
4	Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki <i>eğitsel rehberlik hedefleri</i> (17 adet) nicelik olarak yeterlidir.					
5	Bakanlık tarafından belirlenen mevcut listedeki <i>mesleki rehberlik hedefleri</i> (3 adet) nicelik olarak yeterlidir.					
6	Her eğitim-öğretim yılında hedef listesinden her düzey (genel, yerel, özel) için ikişer adet hedef belirlenmesi yeterlidir.					
7	Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu ilin ihtiyaçlarını isabetli şekilde ortaya koymaktadır.					
8	Yerel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri İl Danışma Komisyonu önceki eğitim-öğretim yılının verilerini gerçekçi şekilde dikkate almaktadır.					
9	Yerel hedefler, okul/kurum tür ve kademelerinin tümünde uygulanabilecek hedeflerden seçilmektedir.					
10	Kazanımlar öğrencilerin içerisinde buldukları gelişim döneminin özelliklerine uygundur.					
11	Örnek olarak sunulan etkinlikler kazanımları karşılar niteliktedir.					
12	Örnek olarak sunulan etkinlikler günceldir.					
13	Örnek olarak sunulan etkinlikler sınıf uygulamalarında öğrencilerin dikkatini çeker niteliktedir.					
14	RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri gerçek ihtiyacı ortaya çıkarabilecek niteliktedir.					
15	RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğrenciler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır.					
16	RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri öğretmenler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır.					

17	RİBA (Rehberlik İhtiyacı Belirleme Anketleri) maddeleri veliler tarafından içten bir şekilde yanıtlanmaktadır.					
18	Sınıf rehberlik programı sınıf/şube rehber öğretmenleri tarafından hazırlanmaktadır.					
19	Sınıf rehberlik programının hazırlanması için sınıf/şube rehber öğretmenleri yeterli bilgiye sahiptir.					
20	Sınıf rehberlik programı okul rehberlik programı doğrultusunda sınıfın ihtiyaçları gözeticilerle hazırlanmaktadır.					
21	Programda yer alan çalışmaların yürütülmesinde Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun üyeleri mevzuattaki görevlerini tam olarak gerçekleştirmektedir.					
22	Özel hedefler seçilirken Rehberlik Hizmetleri Yürütme Komisyonunun tüm üyeleri fikrini ortaya koymaktadır.					
23	Rehberlik Hizmetleri Sunum Sistemi, kapsamlı gelişimsel rehberlik modeline uygundur.					
24	Rehberlik Hizmetleri Sunum Sisteminin organize edilişi rasyoneldir.					
25	Program hazırlama süreci anlaşılır bir yapıdadır.					
26	Program hazırlama süreci uygulanabilir bir programın hazırlanmasına imkân sağlamaktadır.					
27	Program hazırlama süreci ile ilgili olarak biz rehber öğretmenlere MEB tarafından yeterli bilgilendirme yapılmaktadır.					

Ek 3: Örnek Görüşme Formu

Araştırma Konusu:

Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi

Görüşmeci:

.....

Görüşme Tarihi:

... / ... / 2019

Görüşme Saati:

Başlangıç: ... : ... Bitiş: ... : ...

Cinsiyetiniz

() Kadın () Erkek

Kıdeminiz

() 1 - 5 yıl () 6 - 10 yıl () 11 yıl ve üzeri

Mezun Olduğunuz Lisans Programı

() PDR () Diğer

Çalıştığınız Eğitim Kademesi

() İlkokul () Ortaokul () Lise

Çalıştığınız Okulun Türü

() Devlet Okulu () Özel Okul

Hizmet Sunmakla Yükümlü Olduğunuz Öğrenci Sayısı

() 500'den az () 500 ve daha fazla

Merhaba, benim ismim Yusuf ŞARLAK. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik görüşlerinin incelenmesi üzerine bir araştırma yapmaktayım ve bir rehber öğretmen olarak sizinle bu konu hakkında konuşmak, bu konuyla ilgili görüşlerinizi öğrenmek istiyorum. Yapacak olduğumuz bu görüşmeden elde edilecek olan bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık bir yarım saat süreceğini tahmin ediyorum. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için size şimdiden teşekkür ediyorum. Görüşmeye başlamadan bana sormak istediğiniz bir şey varsa, önce bunu cevaplamak isterim. (---). Müsaadenizle sorularımı yöneltmeye başlamak istiyorum.

Görüşme Soruları:

1- Rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik üstün/güçlü bulduğunuz yanlar ve bu konuyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

1.1 - Güçlü yanları Bakanlık tarafından yayımlanan hedef liste açısından ele alır mısınız?

1.2- Güçlü yanları yerel hedeflerin seçimi açısından ele alır mısınız?

1.3- Güçlü yanları kazanımlar ve örnek etkinlikler açısından ele alır mısınız?

1.4- Güçlü yanları rehberlik ihtiyacı belirleme anketleri açısından ele alır mısınız?

1.5- Güçlü yanları okul düzeyinde yapılan çalışmalar açısından ele alır mısınız?

1.6- Güçlü yanları program hazırlama sürecine genel bakış açısından ele alır mısınız?

2- Rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecine yönelik sınırlı/zayıf bulduğunuz yanlar ve bu konuyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

2.1 - Zayıf yanları Bakanlık tarafından yayımlanan hedef liste açısından ele alır mısınız?

2.2- Zayıf yanları yerel hedeflerin seçimi açısından ele alır mısınız?

2.3- Zayıf yanları kazanımlar ve örnek etkinlikler açısından ele alır mısınız?

2.4- Zayıf yanları rehberlik ihtiyacı belirleme anketleri açısından ele alır mısınız?

2.5- Zayıf yanları okul düzeyinde yapılan çalışmalar açısından ele alır mısınız?

2.6- Zayıf yanları program hazırlama sürecine genel bakış açısından ele alır mısınız?

3- Rehberlik hizmetleri program hazırlama sürecinin iyileştirilmesine yönelik görüş ve önerileriniz nelerdir?